

Antonii Matanii De aneurysmaticis praecordiorum morbis animadversiones.

Contributors

Matani, Antonio Maria, 1730-1779.

Publication/Creation

Liburni : Apud Jo. Paullum Fantechium ad Signum Verit, 1761.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/n45vex5r>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

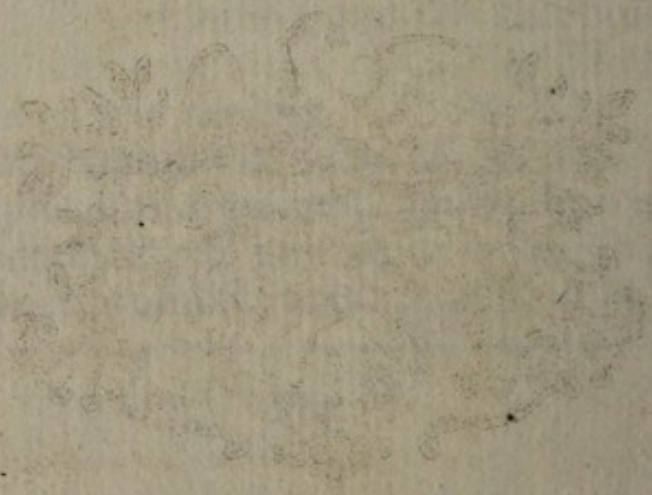
You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

ANTONI MATAANI
P. O. R. I. E. N. S. I. S.
DE ANEVRYSMATICIS
DE ANEVRYSMATICIS
PRAECORDIORVM MORBIS.

DE ANEURYSMATICIS
PRAECORDIORVM MORBIS.

ANTONI MATANI

PISTORIENSIS

IN ACAD. PISAN. PVBL. PROFESS.

SOC. MONSPEL. SODAL.

DE ANEVRYSMATICIS

PRAECORDIORVM MORBIS

ANIMADVERSIONES

EDITIO ITALICA SECUNDA

CORRECTIOR ET AVCTOR.

LIBVNI MDCCLXI.

APVD IO. PAVLLVM FANTECHIVM AD SIGNVM VERIT.

Praesidibus adprobantibus.

ANTONI MATANI

PISINENSIS

IN ACAD. PISAN. PUBL. PROFESS.

SOC. MONSPEL. SODAL.

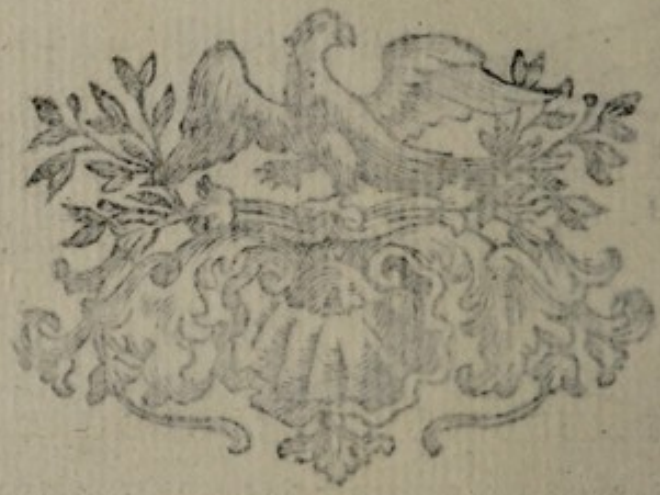
DE ANEVRYSMATICIS

PRÆCORDIORVM MORBIS

ANIMADVERSIONES

EDITIO ITALICA SECUNDA

CORRECTIONE ET AVCTOR.

LIBRARI MEDICIS

VIA LO. PAVLUM FANTONIVM AD IONVM VENT.

Proprietariae editionis.

VIRO ILLUSTRISSIMO

ANTONIO MORMORAIO

FLORENTINO

IN REBUS EQVESTRIS ORDINIS

DIVI STEPHANI

ET ACADEMIAE PISANAE

AC FLORENTINAE

PRO AVGVSTISSIMO CAESARE

AVDITORI &c. &c.

ANTONIVS MATANI

F. P.

Respectum exploratumque omnibus est VIR ILLUSTRISSE haud exiguum literariis elucubrationibus conciliari splendorem, quandoquidem ipsae pervetusta consuetudine atque instituto

opu-

maiorum viro alicui consecrentur, cuius animum nobiliorum virtutum ornamenta conlustrant. Quare nihil, ut arbitror, magis iucundum & opportunum mihi poterat evenire quam ut alteram opusculi huius editionem non parum observationibus auctam in lucem emitterem Tuo praecipue nomine condecoratam. Ac profecto neminem latet praestantissimas animi Tui dotes summis esse laudibus celebrandas: Vidimus namque ipsum Augustissimum CAESAREM gravissimarum rerum administrationem Tuae prudentiae liberaliter commisisse. Nil itaque mirum si doctissimi praesertim viri de maiori Academiae nostrae Pisanae nobiliorumque Facultatum bono invicem gratulentur: Ipsi enim non modo sincerum in Te iustitiae amorem, modestiam, pietatem, honestatemque semper experti sunt, sed etiam humani-

tatem

tatem cum clementia coniunctam, & magnam in promovendo Scientiarum incremento solertiam libenter suspiciunt ac venerantur. Quamobrem Tibi potissimum offero Animadversiones has meas, eo quod certe confidam tanto suffultas patrocinio non parum splendoris, & ornamenti consecuturas. Dum igitur huiusmodi observantiae meae Tibi praebeo argumentum, Te obsecro obtestorque VIR INLVSTRISIME ut pro ea, qua polles benignitate, me aequibonique facias, atque praeclaras animi Tui dotes sincero prorsus obsequio recolentem assiduo semper amore complectaris.

DABAM PISIS PRID. NON. MARTI MDCCLXI.

tantum cum clementia coniungam, & ma-
 gnam in promovendo scientiarum in-
 cremento salutem hanc respiciam
 ac venerantur. Quapropter Tibi po-
 tissimum officio Animadversiones has
 meas, eo quod certe condidimus tanto
 iustitias patrocinio non parum spem-
 doris, & ornamentum conferuntur. Dum
 igitur huiusmodi observationes meae Ti-
 bi praebes argumentum, Te oblecto
 obsequere viis iustissimas ut pro
 ea, qua polles benignitate, me sedula
 bonique facias, atque praecelata ani-
 mi Tui dotes sine probris obsequio
 recolentem aliquid semper amore com-
 plectaris.

DARUM PISIS PRID. NON. MARTI MEDICINI.

TYPOGRAPHUS LIBURNENSIS.

LECTORI S.

Etsi ea facile omnibus innotescere possint, L. B. quaecumque in altera huius libri editione curaverit Auctor, quotiescumque cum iis, quae in priori reperiuntur, conferrī velint; nonnulla tamen breviter innuere arbitrator necessarium, non modo ut huiuscemodi tædium imminuatur legentibus, sed ut etiam ostendam quanta usus fuerit Auctor ipse diligentia, quantumque laboris in nova rerum dispositione substulerit. Sciendum profecto est alteram hanc editionem nonnullas continere observationes in prima editione Florentina anni 1756. praetermissas, quae partim ab Auctore, partim a viris solertissimis, praesertim exteris, sunt institutae, quaeque Aneurysmaticas respiciunt praecordiorum aegritudines, earumque causas veramque indolem non parum collustrant. Ad aliqua vero addenda, aliqua detrahenda, & aliqua etiam clarius illustranda, & uberius exponenda rerum agendarum necessitas & lucidus ordo compulerunt Auctorem, qui novis quibusdam fretus observationibus novum quodammodo adspectum propriis

✠ †

con-

concordavit experimentis. Quamobrem liber in tres partes distributus habebitur, additamentis locupletatus, variisque destitutus mendis, quae Florentini Typographi effugerant diligentiam. Singulis quoque paragraphis tum praefationis, tum quarumcumque libri partium addere titulos utile visum est, rerumque index adicietur iisdem respondens paragraphis, & aliqua etiam apparebunt diversa planè ratione disposita, quae mutationem aliquam exigere videbantur. Haec autem sunt quae Medicinae cultoribus offeruntur, quaeque legentibus esse iterum exhibenda putavi, ne ea difficile perquirantur, quae aliquam Medicis & aegrotantibus afferre possunt utilitatem. Tu interim his omnibus fruaris velim L. B. ut me ad alia eiusdem Auctoris tibi offerenda paratum non modo promptiorem reddas, sed faciliorem. Vale.

PRAEFATIO

PRIORIS EDITIONIS.

§. I.

Medicinae origo.

Oelestem illam, ac penè divinam Salutaris Artis originem, quae nonnisi perspectis aegritudinibus inspirata humano generi statim affulserat, tamen diu multumque imperitorum fraudibus circumseptam, eandemque mythologicis obumbratam superstitionibus veteri commento latuisse compertum sit, tum praecipuè veluti divinitus communi societatis bono concessam apparet enituisse mortalibus, quando inclinantis Empyricorum fortunis ad Rationales phoenomenorum observatores sedulo considerata Medicina migravit, maioremque apud illos perfectionem Philosophicis condecorata

ornamentis est assequuta. Tunc itaque probè cognitum, inter ea, quae non modo proficua, sed univèrsis necessaria constituuntur, perfectam potiori iure valetudinem esse computandam, sine qua nulla societati hominum accedit felicitas, nulla quies, ac nulla tranquillitas, cum eiusdem maximè auxilio naturales, animales, atque vitales ita dirigantur actiones, ut quibuscumque rebus adversis haudquaquam supervenientibus, constanter, & opportunè perfici queant, quin aliquod exindè opponatur impedimentum, dum corpus ad earumdem peragenda munia ritè disponitur.

§. II.

Remediorum vetustas.

Quum autem dignoscendarum aegritudinum Rationali Medico munus incumbat, ut adiutricem exindè manum porrigat aegrotantibus, nemo non videt, quam infelix dicenda illorum conditio esset, qui Medicina adhuc adolescente sese nudis Empyricis tradidissent. Longè tamen infaustam praedicaverim, si eminus attendatur calamitatum vetustas, quae ini-

tio

tio terrarum orbis caput extulit, & ad perniciem hominum invec̄ta est. Ac profecto dum hanc saepenumero mecum ipse tacitus cogitarem, miserrimam re ipsa putandam esse censebam, quotiescumque memorandum praesertim expenderetur momentum, quo humanae naturae imbecillitas eo deducta est, ut Divinum imperium primus hominum parens incautè detrectaverit, ac immensum proindè aegritudinum agmen, natisque dolentibus necem ipsam intulerit. En igitur deperdita quies animi, labefactata corpora, omnesque repentè superstructae calamitates, quas ad nos usque traductas veteri patimur infortunio, sive metuimus imminentes. At iure quidem ac merito lamentari quilibet videretur, etsi de iis duntaxat cogitaret aegritudinibus, quae postquam omne medicaminum auxilium prius eluserint, dum corpus assiduè perturbare conantur, permulta eidem adhuc languenti minitantur infortunia, usque dum humanitatis debitum interveniente morte persolverit. Sed cum vel ab iis unusquisque abhorreat, quae sive ab exantlatis pro societatis, & humanae vitae regimine laboribus, sive a tot tantisque adversis rebus proficiuntur, atque huiusce-

mo.

modi molestia extiterit admodum pervetusta, quae si somniantam Praeadamitarum hypothesim liceret amplecti, antiquior Adamo ipso censeri forsitan posset, hinc post illata infortunia perspecta illico remedia sunt, quorum ope infensissimi quique morbi arceantur, a quibus corpora hominum depascuntur. Sive igitur revelata primo Parenti Medicina consideretur, quae triplici animalium, plantarum, ac mineralium regno innitebatur, sive acquisita, quae indigentiae, atque industriae opus censenda est, variisque in praesens, ac multiplicibus ornatur inventis, nemo inficias ibit, Salutarem Artem, quae in depellendis humani corporis morbis versatur, praestantissimam extitisse, ac veluti ex hominum indigentia, atque ex assidua cuiuscumque temporis Medicinae cultura consequitur, omnibus cuiuscumque indolis necessariam.

§. III.

Medicinae propagatio.

Neque aliter cogitandum apparet, si Medicinae progressus expendi velint, quoties interval-

vallum a Mundi exortu usque ad Aegyptiorum imperium attentè investigetur, quo quidem tempore, etsi perpauci, neque graves sive ex aere, sive inopportuna vitae transigendae ratione, sive corruptis moribus morboſi grassarentur affectus, illis tamen, qui vel ex necessariis peregrinationibus, haudquaquam interrupta arborum cultura, inopinata animantium noxa, assiduisque laboribus insurrexissent, homines rudi licet medicamine medebantur. Quum vero Medicinae incrementum alio delatum ex Assyriis, Babyloſiis, atque Chaldaeis, apud quos valde viguerat, ad Aegyptios migrasset, qui vetustissima Medicinae semina detinuerant (a), adaucta tunc morborum caterva sedulam extorquere opem visa est, unde Diaetetica; atque Chirurgica, quantumvis fortuita, & Empyrica, quae dominari coeperat Medicina, Iside, Osiride, aliisque medentibus sub prioribus Ptolemaeis, & Cleopatra Ptolemaei Aegyptii Regis filia, & cum alio eiusdem nominis Cypri Rege coniuncta (b), quam Medicine peritam iactant Historici, auspice Philoxeno latius extendere fines suos incoepit, mul-

(a) Vid. Calm. Differ. de Veter. Iudaeor. Medicin.

(b) Vid. Vaillant Histor. Ptolemaeor. & Vesling. Opobals. Vindic.

multisque adinventis medicaminibus adaucta est (a), donec a sapientissimis, felicissimisque Graecorum gentibus exulta fuerit, quos multo feliciores dixerim, ni post captam a sarracenis Alexandriam combustam doluissent ab Arabibus Bibliothaecam. Tunc etenim literas, scientiasque praecipuas Persis familiares accepimus excidisse, veluti infausto contigit Italiae eventum, quando ipsam a Gothica barbarie legimus occupatam.

§. IV.

Graecorum sapientia.

Graeci tamen cum Medicinam praesertim ad Numina sibi ipsis peculiaria referrent, Apollini, & Aesculapio quam plurima construxere delubra, multosque Ethnica superstitione in Deorum numero retulere, eorumque placitis, non secus ac Getarum, Tibiorum, Phrygum, & Thracum ritibus, libenter obtemperarunt, tuncque Clinica, Veterinaria, atque Gymnastica inclarescente Medicina Pythagoras,

Ap-

(a) Vid. OMHP. Οδυσσ. βιβλ. δ.

Asirtes, Theomnestus, Pelagonius, Pranagoras Nearchi filius, Heliodorus (a) aliique Phifico Medici insurrexerunt, quos inter Heraclitus, & Democritus recensentur, qui saluberrima Medicinae praecepta, ut ad seros exinde nepotes clariora luculenter transmitterent, prudenter excoluerunt, horumque postremus permulta ab Aegyptiis, Gymnosophistis, & Magis didicerat; ut firmiora Salutaris Artis dogmata constitueret, etsi Heron Agrigentinus Poetica imagine leges Empyricas, atque fatidicas Eglyno, Euryphonti, & Apollonidi aliisque Medicis reddidisset. Insanum quidem progressu temporis abiicere Greci meditati sunt Aegyptiorum decretum, quo Adraestia veluti lege prohibebatur, ne quis praeter normam a veteribus traditam morborum curationes aggrederetur, pariterque Aesculapii simulacro nodosum baculum, atque draconem apposuerent, sapientiam, prudentiamque Medico necessariam non obscuro aenigmate depingentes (b). Et quemadmodum Heliopolim, quae antiquitus summoperè claruit, extollebant aegyptii, atque

✠ † †

nunc

(a) De ipso alibi loquutus sum. Vid. Dissert. Epist. ad Ios. Franc. Peon. in qua de Heliod. Larifs. diss. & nonn. circ. al eiusd. nomin. expon. & inlustr. pag. 45. §. 4.

(b) Vid. Hundermark De increm. art. Med.

nunc Turcicae religionis solitarius, abditusque recessus est quod olim Philosophiae veluti theatrum Platonem, Homerum, Solonem, aliosque plurimum fuisse veneratos comperimus, cum priora ibidem doctrinae lumina suffuraverint; ita celeberrima floruerunt apud Graecos athenaea, Crotoniense praecipuè, Rhodium, Cnidium, Atheniense, Coum, atque Smyrnaeum (a), quorum primum legimus illustratum a Democede, quem Darius Persarum Rex multis honoribus insignivit, postremum vero fama Medicorum, in quorum honorem nummi fuere percussi (b), summoperè celebratum. Quum vero annuente fortuna mortalibus venerandus affuisset Couus Hippocrates, hic subdolas Medicinae leges despiciens Dogmaticam, sive Clinico Rationalem invexit (c) ex qua Diaetetica, Pharmaceutica, atque Methodica, Asclepiade, Galeno, Themisone, multisque clarescentibus Medicis profluxerunt.

§. V.

(a) *Vid.* Dan. le Clerc. Histoire de la Medecine l. 1. chap. 17.

(b) *Vid.* Ricard. Mead. Dissert. de num. a Smirn. in Medic. honor. percus.

(c) *Rationis subsidio fuisse illustratam alibi demonstravi. Vid.* Orat. De Rat. Phil. eiusq. praest. pag. 17.

§. V.

Romanorum sectae.

Hinc exulta sunt penes Romanos Medicinae dogmata è Graecia ipsa delata, cum universa methodus, quae apud Graecam Medentium Rempublicam perierat, apud Romanos cum Imperii magnitudine feliciter adoleverit, ac fuerit ab Arcagatho, cui è Peloponneso Romam adventanti traditum Ius Quiritium, & tabernam in Acilio accepimus elargitam, ipsis communicata (a), eamque M. Cato, Antonius Musa, Celsus, & alii supra caeteros coluerunt, quos inter Vectius Valens recensetur, qui nobilitatis ex adulterio Messalinae quoddam assequutus fuerat ornamentum. En interim cum apud Graecos Episynteticae, Pneumaticae, & Eclecticae sectae Leonidas, Archigenes, atque Athenaeus viri caeteroquin clarissimi sectatorum characterem induerint, plures eorumdem obscurare famam apud Romanos sibi suaserant, qui de quaestu summo-perè cogitantes veluti divites duntaxat agnoscebantur, ut de Albutio, Cassio, Rubrio, a-

✠ † † 2

liif-

(a) *Vid. Plin. Nat. Hist. l. XXIX. cap. 1.*

liisque narrant Historici Medicinam Romae tum temporis exercentibus. Sed ipsorum exemplo Persarum legibus a Maomethe Pseudo-Propheta sancitis perspectum est illius aevi Medicos paruisse, cum apprimè necessariam putaverint Medicinam: Patet enim, Cmannum Maomethi haeredem plures Medicos codices in usum Bagdaditarum, sive ut aliis lubet, Babyloniorum post Imperii Persici invasionem liberaliter contulisse.

§. VI.

Scientia Arabum.

Arabum interim dogmata communia cum Caliphis incoeperunt, atque a celeberrimis viris, inter quos supra caeteros Honasmus, Osaiba, Alchindus, atque alii recensentur, in Asia praesertim, Africa, & in aliqua Europae plaga diligenter exculta sunt, variique in Arabicum idioma ipsis vernaculum iubente Almamone Abassidarum, & Bagdadensium Calipha translati codices non solum a Nobuishio Ethnico, sed a Georgio Bachtishua Indorum Medico, nec non Honaino Arabico, illiusque filio,

filio, qui Religionem Christianam profitebantur. At vero quae non modo ex Assyria, Mesopotamia, Phoenicia, Lybia, Crotone, & Cyrene, sed Gnido, Rhodo, aliisque delata regionibus per totum Orientem usque ad Syrensiū Imperium viguerat Medicina (a), & quae inclinatis Romanorum rebus, Graecis, ac Romanis adempta, & ad Arabes (b), & Mauritanos traducta fuerat, postliminio Graecorum ita informis in Latium rediit, ut vix a suis agnosceretur, atque iterum a Romanis excepta cum adeo eandem excolerent, ut peculiarem praeserret nobilitatem, maiestatemque; hinc summos honores Vespasianus, Hadrianus, & Antoninus Pius esse Medicis tribuendos sancitis exindē legibus decreverunt, ipsorumque exemplo Iulianus munificentiae ar-

gu-

(a) Hanc ab Effeniis fuisse deductam probabili assequimur coniectura: Eos autem animi aegritudines, non vero corporis sanasse veterum nonnulli opinati sunt; sed rem diligentissime illustravit Carpzovius *Adn. ad Goodvvinum l. I. c. 12. §. 1. p. 117.*

(b) Inter hos eminent Avicenna, quem multarum rerum haud expertem fuisse omnes testantur, & plus commendant quam Averroem, Mesuem, Avenzoarem, Almanzorem, Serapionem, aliosque Medicos Arabes praestantissimos, licet Muhammedicae superstitionis tenacissimum vocet Seldenus *De Jur. Natur. & gent. sec. discipl. Hebraeor. l. VII. cap. 1. pag. 829.*

gumenta non absquè honorifico Salutaris Artis testimonio impertitus est Medicis praestantissima, atque inter sapientissimos recensendus ille esset Imperatores, nisi barbaro, & hostili adversus Christianos odio saevire perperam decrevisset.

§. VII.

Medicina apud Europeos.

Propagata igitur per Latium Medicina cum in universam migrasset Europam, ibi paulatim imperium, propriamque sedem summa cum gloria constituit, virosque celeberrimos non amplius in fabularum tenebris trepidantes patronos habuit, atque administros. Habuit prae caeteris Martianum, & Mercurialem Italia; Fernelium, & Duretum Gallia; Anglia Sydenhaamium, Freindium, atque Meadium; Vallesium, & Mercatum Hyspania; Germania Schenkium, Forestum, atque Platerum; Boerhaavium Batavia; Dania Bartholinos; Bahuinos Helvetia, aliosque caeterae nationes habuere doctissimos viros, quibus acceptum Medicina refert peculiare decus, & ornamentum.

tum. Huiuscemodi profecto Medicinae praestantiam longe lateque diffusam, atque a celeberrimis viris uberiolem redditam non nisi ex Orientalis sapientiae fonte manasse fatendum est, quoties Philologia universa spectari velit apud nationes illas exulta, atque haereditario veluti traduce propagata: Novimus etenim, in ipso Asiae vestibulo literas, scientiasque omnes apud Iudaeos in urbe Dabir (a) longo tempore floruisse, non secus ac Phoeniciae populos in promovenda Scientiarum cultura comperimus insudasse, proindeque Indorum Brachmanes insurrexisse, qui supra caeteros uberiolem doctrinae famam complexi sunt. Et quemadmodum apud veteres ipsos semper fuit in more positum, ut non modo praestantissimos viros venerarentur, & intra Deos referrent, qui sive magnanimitatis, sive prudentiae, sive aliarum animi dotum notas quaslibet ostendissent, sed vel eos celebrarent, qui iacentes literas excitarunt, ut Philadelphum Aegyptii, Attalum Pergameni, Mecaenatem Romani, ita & inter Medicos celeberrimos, de quibus gloriabatur antiquitas, Salomon Hebraeorum, Hermes Trismegistus Aegyptiorum, Sabiel, & E-

(a) Vocatur in sacris Litoris civitas literarum. *Vid.* Iosue Cap. 15. v. 15. & Iudic. cap. I. v. II.

& Evax Arabum, Gyges, & Saborus Medorum Reges, Mefue Regis Damasci nepos, alii- que summas laudes adepti sunt. Si igitur Salutaris Artis cultura magno semper in pretio habita est, adeo ut ubicumque viri floruerint praestantissimi, fatendum sanè est, necessariam, utilemque illius cognitionem non modo ex hominum indigentia, sed ex assidua apud quascumque nationes eiusdem addiscendae cupiditate deduci posse, ex qua Artis iubar insurgit, eiusdemque nobilitas enitescit.

§. VIII.

Medicina Etruscorum.

Verumtamen & Etruria nostra praeter alias Europae, & Italiae partes non modo tot tantisque, qui Literas, Scientiasque auxerunt novis inventis, & Philosophiam praecipuè antiquitus coluerunt (a), summoperè veneratur, nec non labentibus exindè temporibus Vespucium, Galileum, aliosque laudibus evehit quam plu-

(a) Vid. ΔΙΟΔΩΡ. ΣΙΚ βιβλ. 1, & Bruker Hist. Philosoph. Tom. I. l. 2. cap. 10.

plurimos, sed etiam praestantissimos in Medicina commendat viros, quos inter Caesalpinus, Reditus, atque Bellinius videntur prae caeteris iure quidem, ac merito computandi. Universa praeter ipsam Italiam qua late patet Europa non solum viros habuit celeberrimos, sed plurimos nunc quoque habet, quibus Salutaris Ars multum debet. Huiuscemodi Medicinae cultoribus tot inventa debentur, tot commoda, quae sunt progressu temporibus adinventata, adeo ut quicumque amoenissimos Iustrare Medicinae campos in votis habet, ut selectiora quaeque colligat, uberrimam saepenumero messem observationum citra expectationem agnoscat se reperisse, ut nihil amplius optari posse plane sentiat, & ingenuè fateatur. Nequè alienam a veritate protulisse sententiam dicendus ille esset, quoties sola cadaverum extispicia considerentur, quae maximam turbanti Medicorum animo quietem largiuntur, ut exindè quidquid confusè edoctrum, perceptumque fuerit, tutius observatorum oculis innotescat. Antiquariis equidem feliciorum Medicum praedicaverim, qui non rariora Imperatorum, Regumque cimelia invisere diuturna suscepta peregrinatione compellitur, ut admiranda naturae arcana, atque artis portenta

✠†††

con-

contempletur: Valetudinaria enim ubicumque posita sunt, quae ab inducta a Romanis servitute sunt adumbrata (a) atque octingentis iam elapsis annis latius ad communem hominum utilitatem propagata, ubi penes arbitrium est quascumque animadvertere, maiorisque momenti aegritudines, nec non mortuorum corpora Anatomico cultro subiicere, atque ex assidua, & vigilantibus eorumdem contemplatione quodcumque rarum, ac peregrinum obvenerit adnotare. Haec autem dum mecum ipse vel statim ac Medicinae tyrocinia susceperim, animo volutarem, Etruscorum felicitatem magnificendam censebam, cum apud ipsos supra caetera, in quibus CAESARIS elucet magnificentia, atque Etruriae Praesidium vigilantia, permulta valetudini servandae apprimè necessaria constituentur (b). Quum vero huiusmodi abuti nefas esset emolumentis, hinc vel dum Praxeos limen attingere aggressus sum, rariores naturae lusus peculiari genio sum contemplatus, ut quidquid exindè frequentius accideret, sedulo meditarer: Videbam etenim, quod

(a) Vid. Zorn. Opusc. Sacr. Tom. I. pag. 335. Sculz. Dissert. De Serv. Medic. Midlet. De Medic. Veter. Cond. & Brunings Antiq. Graec. cap. 30. §. 3.

(b) Inter haec Pisana recensentur balnea, de quibus accuratissime disseruit Cocchius. Vid. De' Bagni di Pisa.

quod si quid est in me literarum, si quod veritatis studium, Etruria mihi elargita est, quae propria commoda omnibus aequè affluenter, ac liberaliter impertitur, pariterque noscebam, disci plurimum posse iam aliqua extante discendi cupiditate, ceu Demonico suo inculcare saepè saepius Isocrates (a) consueverat. Hisce itaque permotus rationibus necesse mihi esse arbitrabar praenoscerè mihi largitas proficiendi occasiones, nobilissimumque Medicinae studium, de quo summoperè glorior, attentè persequi, ut probe cognoscens

Nec sibi, sed toti genitum se credere mundo (b)
hominum valetudini tutius invigilarem.

§. IX.

Occasio scribendi.

Haec dum olim Florentiae peragerem mirabar profecto, multiplices in praecordiis, ubi Vestalis ignis nativos lares, & focum habet,

(a) Πρὸς Δημόν λόγ.

(b) Vid. Lucan. Phars. lib. 2. vers. 383. & Cicer. Offic. lib. 1.

bet, aegritudines suboriri, quae nullam prope-
modum curationem admittere videbantur. Sed
multo magis mirabar cum paucos perlegerem
clarissimorum virorum libros, qui de praecor-
diorum morbis ad Aneurysmatum praecipuè
classè referendis fusius agerent. Videmus e-
tenim quandoquè, & non absque stupore vide-
mus, cor ipsum admodum dilatatum, illiu-
sque cavitates crebro protensas; attamen hu-
iuscemodi morbum haud accuratè descriptum
reperiri non ipse duntaxat fatebor, cum cla-
rissimus Imperialis Archiater Gerardus Baro
Van-svvietenius praecipuum huius seculi de-
cus, & ornamentum idipsum animadverterit
ubi de vulneribus sermonem instituit dum ce-
leberrimi Praeceptoris Aphorismos pro more
suo mirum in modum enuclearet. Atque ego
ipse, si Lancisium, paucosque alios excepe-
ris, parum, aut nihil de praecordiorum Aneu-
rysmate videbam scriptores fuisse loquutos, ac
si aliquas adinvenissem relatas observationes,
mere practicas esse dolebam, nec non huc il-
lucque adeo per libros dispersas, ut nonnisi
magni laboris esset utiliora quaeque colligere,
atque colligendo disponere. Ecquis igitur ad
congregiendum cum hoste vaserrimo incitabi-
tur, nisi prius eiusdem vires, strenuamque

naturam apertè cognoverit, abditosque recessus ignorare se fateatur? Optandum sanè, ut praecipuae colligerentur in posterum observationes praecordiorum Aneurysmata respicientes: Tunc enim aetas nostra praestantium ingeniorum ferax, qua

. tenet insanabile multos
Scribendi cacoethes, (a)

sedulam Aneurysmatum id temporis semper ingravescentium descriptionem suppeditabit, proindèque nisi hostilem debellare morbi naturam, illius saltem vires retundere permolestum non erit, & difficillimum. Ego equidem quibusdam a me institutis observationibus alienas addere, easque praecipuè, quae raritatis caractere donari videntur, minimè recusavi, veluti videmus Bartholinum (b), Van-Hornium (c), & novissimè Heisterum (d) supra caeteros peregisse, ut certis quodammodo firmatis principiis aliqua non inutilia proponerentur, quorum ordinem cursim raptimque

(a) Vid. Juvenal. Satyr. VII. vers. 51.

(b) Anat. Aneurysm. dissect. hist.

(c) Epist. de Aneurysm.

(d) Vid. Annal. Academ. Iuliae Sem. XII. pag. 81.

arbitror exponendum, cum illud, quod semper fuit apud eos in more positum, qui in lucem essent librum aliquem prolaturi, ut nempe nonnulla praefari decernerent, id sanè unum respicere videatur, ut lectotes nimirum de operis utilitate certiores facerent, atque ordinem, rerumque synopsim exponerent.

§. X.

Operis distributio.

Aneurysmatum itaque praecordia torquentium cognitionem haud exoletam a Galeni temporibus, tametsi Graecis omnibus, Arabisque Scriptoribus huiuscemodi morbos innotuisse nonnulli sentiant (a), repetendam tutius esse decernitur, proindèque clarior eorundem idea praemittitur, ex qua variantes emergunt species aegritudinis, quae plus minusve pro variis causis gravem induere naturam videntur. Hinc nil repugnare arbitror, quominus praeternaturalis cordis amplitudo ad talium affectuum classem reducatur, cum ex amplitu-

(a) *Vid.* Planque *Bibliothèque Choise de Médecine Tom. VI. pag. 7.*

dine vasorum idem ambientium possit quam saepissimè proficisci. Nonnulla interim circa polypos offeruntur proponenda, quae ad morbos, de quibus praecipue sermo instituitur, inferendos haud leviter apta sunt. Porro quomodo efformentur Aneurysmata exponitur, ut variantes effectus facile quidem ad proprias, etsi non semper easdem causas, referri queant. Quum autem teneriorem infantum aetatem multis, iisque gravissimis succumbere morbis perspectum sit, id unum vel maximè inquiritur, utrum Aneurysmaticis praecordiorum vitiis obnoxia sit, quod ego pro certo habendum esse reor, quoties errata ipsis communia expendantur diligentissimè. Nequè aliter autumandum de adultis fateor, qui non modo diversas aeris, & anni temporum vicissitudines experiuntur, ex quibus non leve damnum exurgit, sed locorum delectum despicientes gravissimos sibi morbos accersunt, qui praecordia vehementer adoriuntur. Quod si errores in sex non naturalibus rebus attentè considerentur, haudquaquam remotas Aneurysmatum excogitari causas sit manifestum: Hinc etenim inopportuna corporis exercitationes ex Graecorum, & Romanorum temporibus propagatae, hinc peculiare morbose foeminarum affectus

ctus ad aeternam sequioris sexus formidinem constituti, hinc Lues Aphrodisiaca ad humani generis perniciem subcrescens, hinc deniquè eduliorum abusus ideo vetustissimos, ut Medorum Abyrtaces ab Athenaeo (a), & Plutarcho (b) relatos antecellere videatur, argumenta non inutilia Aneurysmatum explicatio- ni suppeditant.

§. XI.

Aneurysmatum cognitio.

Optandum mehercule, ut quaedam tutior, & accuratior diagnosi proponeretur, ex qua aegritudinis exitus dignosci valeret, veluti in quibusdam pluries animadversis morbis usuvenit, qui facile quidem a Medicis sapientioribus dignoscuntur. Iam ex observatis id unum vel maximè elucet, permulta Aneurysmatum, & polyporum innascentium latuisse veteribus argumenta, nequè facile nimis esse, ex constitutis quibusdam signis statim agnoscere, utrum Aneurysma, sive polypus praecordia

(a) Βιβλ. γ. . .

(b) Συμποσ. δ. . .

adoriatur, cum affectiones utraque communia quaedam symptomata comitentur. Clarissimi tamen non defuere viri, qui ex assidua huiusmodi morborum cognitione notabiliores quosdam respexere characteres, ex quibus vel Aneurysma, vel polypus deduci posset, etsi fidenter nimium asseverare quispiam quandoque malit, unum, aut alterum vitium in praecordiis delitescere. Non pauca profecto praesto essent exempla, ex quibus apertè concluditur, celeberrimos quosdam viros adeo tuta collegisse signa, ut morbum, qui diu latuerat, eiusdemque gradus fuerint illico divinati. Doctissimus sit instar omnium Alexander Knips Macoppe primarius in Athenaeo Patavino Praeceptor Medicarum Professor, qui cum anno 1695 ad invisendum Carolum Patinum in eodem Athenaeo Medicinae Professore clarissimum vocatus esset, extare polypum in aorta nulla interiecta mora Medicis adstantibus pronunciavit, quos tanti viri oraculum irridentes aegrotantis interitus rubore complevit, eo quod secto cadavere polypus in aorta locatus deprehensus fuisset, qui sedulo animadversus epistolae summo plausu exceptae, atque è Germania iam aegrotanti transmissae, Medicosque conitescentes reddentis occasionem illustrandae

✱ † † † †

prae-

praebuerat opportunam: Quali acumque enim ab aliis Medicis pronunciata comperimus in irritum cecidisse visa sunt, cum modo pectoris Hydropem, modo Asthma humorosum, aut siccum, aut convulsivum, modo pulmonis vomitam, modo arterias crassis redundantes humoribus, modo alia diversae indolis in media extitisse cavitate corporis credidissent. Nequè rara admodum sese offerunt Anatomicorum inventa, quae de nonnullis absolute cognoscendis eventibus quoscumque certiores faciunt, quibus naturalia arridere phoenomena consueverunt. At cum non tam facilè variantes praenoscere constitutiones corporis concedatur, hinc haud variabiles statui canones nequeunt, quibus firmiter constitutis sedula prognosis emergat, & accurata.

§. XII.

Exitus prudenter investigandus.

Quae tamen vel ad diagnosim firmandam decernendamve prognosim conspirare tutius consueverint adducere optimum duxeram; sed prudentis est utiliora quaeque colligere, ne error

ror aliquis in pronunciandis quibuscumque propositionibus aegro perniciosis insurgat. Adductis autem nisi aliquis absolutè mederi queat aegritudinibus, auxilia quaedam proponenda censeo, quae, etsi quandoque non profint, obesse tamen nequeunt aegrotantibus, si adhibita fuerint opportunè; Medicus enim semper laude dignus censetur, quotiescumque in morbo, qui suapte natura agnoscitur insanabilis, adeo eiusdem symptomata compescendo lenire valeat, ut nisi salus sit attendenda, diuturniorem saltem lucis usuram aegrotanti polliceatur. Huiusmodi vero haec, ne obruerer copia rerum, ideo elucubrare meditabar, non ut absolutam, riteque dispositam tractationem proponerem, sed ut animadversiones quasdam a me institutas, atque ex generalioribus deductas principis, veluti efflagitantibus sponponderam, evulgarem, quae nisi Medicorum expectationi responderint, alios fortassis ad inquirenda veriora excitabunt, ac si nil ex iis, quae a me fuisse proposita, legentibus arrideat, ea procul dubio arridere considerem, quae ex aliena praestantissimorum virorum sententia lectorum oculis subiiciuntur. Haesitabam profecto, utrum has qualescumque observationes publici iuris facerem, cum probè cognoscerem, quodcum-

✠ † † † 2

que

que evulgatur universi Orbis hominibus exhiberi: Metuebam enim, ne ingenium meum, quod sentio quam sit exiguum, in re tanti momenti humilia nimis proferret, quin in scientia, & iudicio Physico-Medidorum securum acquiesceret. Verum cum attentè confiderarem, quibuscumque in libris, qui evulgantur, semper aliquid reperiri, quod prodesse Societati hominum possit, hinc me haerentem dubio quoddam impulit genium communis aegrotantium emolumentum, ut quidquid nimirum de Aneurysmate praecordiorum, eiusque peculiaribus causis sentirem fidelibus Medicorum oculis subiicerem, planè confidens, eos quaecumque in praesens proponam, benignè laturos, quae fortassis meliora erunt cum maiorem observationum numerum comparavero. His, aliisque fretus rationibus opus exegeram, quod nisi placuerit perpolitum duntaxat, & diligenter elaboratum probantibus, ab iis saltem non contemnetur, qui cum pietate, suavissimisque moribus non destituantur, etiam mediocria non despiciunt, eo quod operosum esse agnoscant quod evulgatur. Atque, ut ingenuè fatear, non ea omnia, quae vel a doctissimis viris fuere conscripta, semper veri speciem praeseferunt, non observationes omnes accu-

ratè institutas esse fatendum est, adeo ut prae-
ter ea, quae a quolibet de proprio penu con-
geruntur, ea etiam, quae iam palam fiunt,
sint expendenda, atque observationes iterum
peragenda, ut si quid temerè, & inconsulto
perceptum fuerit corrigatur: Medici namque
munus est, ex uniuersa observationum messe
manipulos quasi colligere, & deleterias a ge-
nuinis seiungere. Id autem non absquè labore
summo obtineri posse dicendum est, si de iis
praecipuè sit cogitandum, qui arduum Medi-
cinae studium instituentes indubias, ac pruden-
tissimas sapientum sententias summo labore as-
sequuntur, dum imitari posse confidunt: Quem-
admodum enim nemini concessum est, nisi il-
lis, qui pares Apelli, Phidiaeque fuerint, imi-
tari Coae Veneris pulchritudinem, atque Iouis
Olympici maiestatem, ita praestantissimorum
virorum oracula nemo, nisi qui eorumdem
sapientiam fuerit assequutus, exprimere graphi-
cè posse arbitrabitur. Quamobrem cum innata
sit omnibus discendi cupido, atque innata
pariter sint ingeniis nostris virtutum semina (a),
omnesque optimarum artium capiantur pul-
chritudine, & apertè intelligant, quod nemini
ad

(a) Vid. Cic. Tuscul. lib. 3. cap. 1.

ad laudem properanti arridere mediocritas debet, nil mirum, si plerique non nimis angustos ingenio terminos circumscribant, nequè nimis vulgarem sibi proponant finem laborum, sed meditentur altiora, nihilque nisi excellens, aut arduum concupiscant. Haec tamen in addiscendis praesertim Salutaris Artis praeceptis, abditisque contemplandis naturae arcanis, occultisque miraculis mirificè patefiunt, eo quod

*Res, aetas, usus semper aliquid apportet novi,
Aliquid moneat. (a)*

mortalibus incompertum.

§. XIII.

Cadaverum dissectio necessaria.

Non me fugit, permulta esse Medicinae praesertim tyronibus necessaria, atque ex adverso quae, quantaque illi etiam, qui optimam praxim arripiunt, assiduè profiteri debeant, quibuslibet innotescit. Veruntamen cum

ea

(a) *Vid.* Terent. Adelpk. Act. 5. sc. 4.

ea inter, quae veluti maximè opportuna constituuntur, cadaverum sectiones iure optimo collocentur, nemo non videt, quam fausta eorum conditio sit, qui ea frequentare valent Nosocomia, ubi non modo praesto sunt corpora mortuorum, quae discentibus frequenter incidere monente Celso (a) fit necessarium, sed sapientissimi extant Medicinae proceres, qui ea, quae peculiarem extorquere videntur observationem, theatri veluti pompa adstantium subiecta oculis libenter indigitant. Ego equidem inter ea, quae ad Etruriae felicitatem magis magisque firmandam conspirant, celeberrimum procul dubio ponendum esse Florentinum Valetudinarium censuerim, ubi Praeside Nobilissimo Equite Francisco Maggio, votisque publicis olim annuente viro celeberrimo Antonio Cocchi Rei Medicae, atque Anatomicae Moderatore, quem etsi è vivis ereptum honoris causa, utpote Praeceptorem, memorandi mihi munus incumbit, rapidum Medicinae progressus invidi temporis cursum velociori gressu confectati sunt, & nunc quoque magis magisque favente fortuna mortalibus augentur. Verum enim vero non in Etruria solummodo

(a) In Praefat.

modo, sed ubique tum maximè observari coepit Salutaris Artis iubar, & incrementum cum permulta corpora mortuorum Anatomico esse subiicienda cultro decretum fuit, ut intima observari valerent humani corporis penetralia. Et sanè vel priscis viguisse temporibus cadaverum sectiones autumare concessum est, quoties novum morbum ad Prolemaeorum tempora referendum (a) contemplemur, ad cuius instituentiam observationem aperta Regum iussu fuisse cadavera exploratum est (b) tametsi rariores inter epochas huiuscemodi sit computandus eventus, licet Phoenicum, atque Aegyptiorum edoctus sapientiam Democritus vitam longaevam in aperiendis brutorum corporibus transegisset. Id autem non sufficere ad veram humani cognitionem corporis assequendam apparet, si Zoologicae duntaxat analogiae innitantur observationes, quas perraro ab Empyricis Traumaticam tantummodo, ac Vulnerariam laudantibus Anatomen perfici posse arbitraret, quotiescumque de externis repentè advenientibus causis sit cogitandum. Attamen quam plurima

ela-

(a) Vid. Sculz Hist. Medic. sect. 1. cap. 3. §. 13.

(b) Neminem antè Herophilum humana dissectuisse cadavera coniecere quispiam potest. Vid. Cocchi dell' Anatom. discors. pag. 48.

elapsis retro temporibus tumulabantur in hypogeis veterum corpora, quae si incisionem passa essent diligentissimam, utique cognitiones innumeras praebuissent: Anatomicae namquè sectiones probè institutae nonnisi utiles esse consueverunt, nisi quidpiam adversum contigerit, & inopinatum, ceu perspectum est, Andreae Vesalio Bruxellensi viro caeteroquin doctissimo contigisse (a).

§. XIV.

Anatomicorum inventa.

Iam vesicularem pulmonum structuram, & glandulosam hepatis, splenisque compagem non detexisset Malpighius; genuinam nervorum originem Fracassatus; lymphaticorum vasorum valvulas Sylvius, & Rudbekius; fabricam cordis Lovverus; genitalia mulierum organa Graafius; varium plurimarum glandularum usum Warthonus; ac Steno; musculorum motus, fabricamque Borellus; salivales ductus Glissonius; insensibilem, atque irritabilem quarumdam

(a) Vid. Paraeus lib. 23. cap. 46.

dam partium naturam Hallerius; aliique alia quam plurima minimè detexissent, nisi cada- verum incisiones frequentius Anatomicorum manibus, atque Medentium oculis patuissent. Nequè nova quaedam inventa praetermittenda sunt, quae illas praesertim respiciunt partes in quibus ea locantur Aneurysmata, circa quae animadversiones nostras proponere in animum induximus. Proprias itaque in corde foetus descripsit accuratè Galenus anastomoses, venosarumque usum valvularum agnovit; externas cordis conditiones Vesalius aperuit; binas arterias, ac venas, transversumque cordis situm Eustachius detexit; Arteriosas Arantius valvulas nominavit; naturalem proposuit Rudius, atque morbosam cordis constitutionem; lymphatica cordis vasa pinxit Rudbekius; fibrarum descriptionem tradidit Steno; musculares observavit fibras Lovverus; cardiacas vires aestimavit Borellus; spiralem humano in corde texturam, sanguinisque ex arteriis coronariis ingressum, nec non excretorios liquoris pericardii ductus Vieussenius agnovit; papillares musculos plures in dextro, quam sinistro cordis ventriculo deprehendit Bartholinus; ventriculos, auriculas, arteriosa, & venosa cordis vasa Santorinus dimensus est. Sed longum ni-

mis esset inventa omnia, quae solummodo circa cor a Bellinio, Lancitio, atque aliis doctissimis viris proposita sunt, memorare, quae Aneurysmatum in praecordiis genitorum doctrinam haud parum collustrant. Quum autem & vasa cordi adhaerentia sub praecordiorum nomine contineantur, in his quoque post frequentiore humanorum cadaverum incisionem per multa, quae iamdudum latuerant, tractu temporis fuerunt ab Anatomicis observata: Hinc etenim accurata aortae figura perperam, a Vesalio descripta correctae est a Casserio, ac principes eiusdem rami a Riolano restituti; hinc illius arcus sedulo a Ridleio depictus, & a Bergero subtiliter observatus, hinc denique innumera tum a Ruyskio, Covvpero, tum ab Heistero, Morgagno, aliisque viris de Anatomie optimè meritis observata extant, quae non aortam duntaxat, sed omnia quaecumque vasa, quae praecordia constituunt, necessaria lege penitus consuetantur. Necessitas igitur secandi cadavera elucet, eandemque dum Bononiae doceret adeo imprimere auditorum suorum animis clarissimus consueverat Albertinus, ut infinitum propemodum secandorum cadaverum numerum ad celebrem constituendum Salutaris Artis Professore non modo utilem

saepe saepius esse praedicaverit, sed cunctis Medicinam exercentibus necessarium. Quam itaque olim esse barbaram, atque contrariam Religioni superstitionem priscorum aliqui delirantes sibi suaserant, rem agnoverunt ita proficuum recentiores, ut ex huiusmodi frequentu usu caput extulerit Chirurgia, quae visa est redolere crudelitatem usque dum incidere mortuorum corpora homines perhorrescerent.

§. XV.

Vetustas studii Chirurgici.

Iam vetustissimum extitisse Chirurgiae studium compertum est quoties transacta retro saecula collustrentur: Chaldaei etenim, atque Aegyptii illud vel maxime novis, quantumvis barbaris, institutis locupletarunt, Graeci subtilius excoluerunt, Romani postmodum amplexi sunt, donec undequaque diffusum coeperit accuratius a doctioribus quibusque nationibus usurpari. Graeci tamen principem in instituendo Chirurgiae studio sibi vindicant locum, cum non solum perarduas instiruerint aegritudinum curationes, sed notabiliora quae-
que

que è viris sapientissimis excerpta collegerint, quae nostris hisce temporibus summoperè veneramur. Inter praecipuas itaque huius generis collectiones perverusta, eaque commendanda Nicetae collectio est sub Constantino Imperatore, ut videtur, elucubrata, cuius exemplar magni faciendum Imperialis asservat Bibliotheca Florentia in Aedibus D. Laurentii nobilissimè constituta, atque idem inter raros, eosque celeberrimos MSS. codices collocandum summo labore, & industria publici iuris factum maximo Medicinae, & Chirurgiae incremento omnes gloriantur, & gaudent, quibus Populorum, & Scientiarum arridere felicitas consuevit (a). At quando partium structura, situs & ordo tutius Anatomicis affulserunt, audaciores illico facti sunt, ac difficillimas instituere minimè recusarunt operationes. Anatomicis igitur disciplinis perfectius adauctis allata debentur emolumenta humano generi saluberrima, nequè a Physico-Medicis contemnenda, cum iis ex externis quibusdam aegritudinum argumentis affectae intrinsecus

par-

(a) Vid. Graec. Chirurg. lib. Soran. un. De fract. sign. Orbitas. duo De fract. & luxat. è collect. Nicetae descript. convers. atq. edit. ab Ant. Cocchio Anat. Prof. publ. & Ant. Caes.

partes sint agnoscendae, ut diagnostico constituto aegrotantium statu vera decernatur prognosis, quae Philosophico intuitu elicienda est, ut Medicus Deo persimilis, monente Hippocrate (a), constituatur. Quum autem illae quoque observandae sedulo sint aegritudines, quae vix medelam admittunt, cum intima penetralia humani corporis adorianur, & quae inter arduas recensentur, nemo non videt, quantum in sectionibus cadaverum insudandum sit, ut quae a clarissimis viris pronunciata fuere lydio veluti lapide subiiciantur. Huius profecto generis esse praecordiorum Aneurysmata denegat nemo, omnesque fatentur, qui humani structuram corporis probè callent. Idipsum itaque cum ego animadverterem, has qualescumque animadversiones breviter concinnatas tradere legentibus constitueram, easdemque ingenuè quidem tum ex spectatissimis, & fide dignis scriptoribus, tum ex Anatomicis observatis, tum deniquè ex propriis quibusdam coniecturis, atque rationibus ultro deduxeram. Monitos quidem lectores velim, me fortassis a natura rerum agendarum compulsam (quod Scriptoris vitio aliquid conscribentis vertendum non

(a) Περὶ ὑσχυμοσύνης.

non videtur) exiguum observationum numerum protulisse ; quod licet invitus peregerim , meo tamen muneri forsitan video parum accuratè satisfecisse , quoties incomptam eruditionis suppellectilem , atque altiorem aliquando dicendi rationem a Scientiis alienam in hisce exarandis animadversionibus adhibuerim . Sed si aetatis fervori , atque occasione aliquid concedatur , praesto erunt excusationes , ex quibus rei veritas enitescet . Quod si in re adhuc obscura quidpiam prolatum parum attentè perstiterit , aequi bonique monitos faciam quoscumque assentatorum nota destitutos invenero mihi res haud diligenter prolatas indigitantes . Atque utinam benè sentiant de laboribus meis optimi rerum aestimatores ; spero equidem , si faxit Deus , alia Medicinae cultoribus me progressu temporis oblaturum .

ΤΗΝ ΔΙΑΙΤΑΝ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΟΚΟΙΗ
ΗΔΟΝΤΑΙ ΠΟΤΕΡΟΝ ΦΙΛΟΠΟΤΑΙ ΚΑΙ
ΑΡΙΣΤΗΤΑΙ ΚΑΙ ΑΤΑΛΛΑΙΠΩΡΟΙ Η ΦΥΛΟ-
ΓΥΜΝΑΣΤΑΙ ΤΕ ΚΑΙ ΦΙΛΟΠΟΝΟΙ ΚΑΙ
ΕΔΩΔΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟΤΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥ-
ΤΕΩΝ ΧΡΗ ΕΝΘΥΜΕΕΣΘΑΙ ΕΚΑΣΤΑ.

ΙΠΠ. *περὶ ἄερ. ὕδατ. τόπ. γ.*

DE ANEVRYSMATICIS
PRAECORDIORVM MORBIS
ANIMADVERSIONES.

P A R S P R I M A.

§. I.

Introductio.

Et ista sanè, eaque communis om-
nium querela est ex prisca mor-
taliu[m] gente ad nos usque tra-
ducta, vicens adhuc, & usquè
in posterum duratura, quod nem-
pè natura reru[m] in iis, quas po-
suit, legibus truculenta nimium
adversus humanu[m] genus extite-
rit, non modo brevissimos ipsis vitae terminos circum-
scribens, sed perampla morboru[m] agmina ad eoru[m]-
dem perniciem adinveniens, quasi omnes penitus hu-
manitatis, & sollicitudinis notas exuerit: Nam unica

A

tan-

tantum nascendi constituta via innumerae, ad moriendum panduntur hominibus. Si tamen humanae vitae regimen animo revolvat quicumque mores hominum sedulo perscrutari decreverit, omnem penè culpam semper propemodum tribuendam ipsis esse ultro fatebitur. Et sanè rerum non naturalium abusus, qui iam dudum irrepsit, novos intulit morbos, quos recrudescere in dies coegit humanae naturae socordia. Eos inter, qui nobiliores adoriuntur partes, praecordiorum Aneurysmata, vel spontè obvenientia, vel longe protracta, nostrae praesertim Italiae hoc aevo familiarissima, accuratam Medicorum attentionem extorquent: Horum quippè morborum originem, si spontè nascantur, hominibus ipsis tribuendam esse non inficiamur; at si ab ineunte aetate exordia sumpserint verendum profecto est, ne origo eadem in iis, quorum custodiae pueri demandantur, non sit utiquè refundenda. Illud vero unum aegrotos magis angit, atque sollicitat, quod nimirum huius naturae affectionum scaturigines tum praenoscentur cum remediis haud suppetit locus. Accurata itaque opus esset observatione, si praecipua, quae hosce respiciunt morbos, perstringi vellent, ut iis, qui huiusmodi perniciosis, atque laethalibus succubuerunt affectibus, aliquod exindè levamen accederet. Id autem aliqua ex parte peragendum mihi esse proposui, ut si fas est aliquid lucis ex observationibus mutuari concedatur, quae ad veri inquisitionem vel propriae, vel alienae valetudinis cupidos veluti manuducat, ut frequentissimi morbi vires quantum licuerit infringantur.

§. II.

Hominum querelae.

Quam plurimos ego saepissimè audio, qui non modo de morbis popularibus, & haereditariis conqueruntur, sed adversam incusant sortem, eo quod quam plurimis conflictentur, quos inscii in adolescentia nonnunquam adepti sunt. Id autem non absque stupore considerandum occurrit, quod cum in Nosodochiis Anatomicae instituuntur observationes innumera, eaque inopinata in incisione cadaverum praecordiorum vitia perpetim deprehendantur, inter quae Aneurysmatica praecipuè expendenda offeruntur, quae miserum exhibent quotidie observatoribus spectaculum. Ut igitur hisce calamitatibus humanam vitam breviorē reddentibus, & diuturna lucis usura homines immaturè privantibus constitui remora possit, id unum necessarium videtur, ut nempe funesti tales eventus physiologicae subiiciantur analysi, ut investigatis praecipuis causis aliqua exinde nanciscantur aegrotantes emolumenta. Itaque minimè alienum a veritate mihi videtur, pueros a parentibus, aliisque illorum custodiae negotium nactis neglectos, ac perperam tractatos Aneurysmatica praecordiorum vitia, atque alia, quae teneram aetatem illam, cuiuscumque impressionis capacem, invadere consueverunt, contrahere posse, (Vid. § xxviii. lxxviii.) quae pro datis occasionibus manifestentur, & ingravescant. Antea vero huiusmodi affectuum vetustatem, atque naturam examinare non displicebit.

§. III.

Aneurysmata apud veteres.

A Rteriosos canales a corde non longè positos, quorum nomine ampliores quosque truncos longius protractos designari velim, Aneurysmata contrahere haud infrequenti observatione compertum fit. Latius interea praecordiorum nomen accipere congruum erit, quandoquidem id & a Celso (a) peractum noverim, qui eadem usque ad hypochondria protendit, adeo ut in tali spatio universus comprehendatur aortae tractus, ubi efformantur frequenter Aneurysmata, veluti ex dicendis evidenter apparebit. (§. xxv.). Non videtur tamen huiusmodi affectibus quaedam deneganda vetustas ex vitae hominum regimine, & analogia corporum deducenda: Quidquid enim quibusque contingere corporibus ex eorumdem textura ducens originem deprehenditur, paulo intensius, sive remissius in uno eodemque corpore aliorum respectu agere exploratum est. Ast vitae regimen, circa quod tanto magis lasciviunt recentissimi quidam, & delicatuli hominum: quanto in deterius valetudinem ruere quotidiana nos edocet observatio, eo devenisse apud veteres, Graecos praesertim, atque Romanos narrant historiae, ut si exercitationes corporis, & lauta convivia, quae

tem-

(a) L. 4. cap. 1., & 8., l. 2. cap. 3., l. 5. cap. 26. &c. Vid. Morgagn. *Epist. IV. in Cels. Tom. II. pag. 101. Patavii 1750.* & Lomm. *Medic. Observ. l. II. Tornaci 1557. Sylv. de le Boe Prax. Medic. Ap. Tr. VI. §. 39. pag. 741. Trajecti ad Rhenum 1695.*

temporibus illis instruebantur, duntaxat expendi velint, nonnisi deplorandus excessus ad propriam perniciem traductus valeat observari. Quemadmodum vero quidquid ad corpus quatiendum, atque eiusdem depravandam oeconomiam accommodatum est, vitia praecordiorum inducit, veluti demonstrabitur, (§. XXIX. XXXII. XXXIV. LII. LVI. &c.) ita veteres, utpotè iis fermè omnibus addictos, quae talia efficere poterant, credendum est saepenumero adductis affectibus succubuisse. Cadaverum sectiones, quae res huius generis extra omnem dubitationis aleam collocant, cum parum, aut nihil vigerent, haerentem dubio relinquunt animum, nequè aliò referenda certitudo est, nisi ea, quae nostris temporibus ufveniunt, cum iis, quae apud illos contigerant, conferantur. Luxus itaque adeo creverat, ut tum in exercitationibus, (§. LVI.) tum in conviviis, (§. LIV.) quidquid libuisset, non autem quidquid esset proficuum veteres amplecterentur, & cuncta, quae ipsi peragerent, voluptatem, atque libidinem redolerent. Eo insuper prisorum deliravit insania, ut vel in Gymnicis peragendis exercitationibus quidquid populo placuisset praestandum foret, & in opiparo, & multis ferculis instructo convivio dignus laude censeretur nonnisi quicumque delibatis dapibus universis peculiarem ingluviem ostendisset. Omnis igitur relinquenda inquisitio est, qua decerni possit, utrum nempè praecordiorum affectibus veteres magis, quam recentiores homines tentarentur: Ipsi namquè non modo in adductis rebus frequentissimè delinquere consueverant, quin & saepè promiscuam venerem appetebant, ex qua non laevia detrimenta dimanant, (§. LII.) & quae peragerent intempestivis immiscebant illecebris universa.

§ IV.

Veterum cognitiones.

EX his itaque concludi posse videtur, errata in iis, quas non naturales res Medici nuncupari voluere, plurimum apud nationes veteres viguisse, ex quibus morbi, de quibus sermo est, cumulati fuerint, veluti eorundem mores ostendunt, qui ex accuratis historiis depromuntur. Quoscumque insuper illorum praematura morte fuisse peremptos in ipsis Medicinae primordiis accepimus, etsi oracula neutiquam consuluisse, ne dum optimum antea extorsisse responsum credendum sit, quandoquidem dum praecordiorum frequentius grassarentur morbi superstitosae gentes illae moribus efferatae perraro Deorum frequentare delubra consueverint, ut oblato libamine ex oraculis vaticinia captarent, exindeque valetudinis, aut interitus nanciscerentur securitatem; quum tamen vitae adhuc superstites oracula de morbi origine, atque successu compellere decrevissent, nullum extorquebant tutius responsum, quam ut amuleta non despicerent, ne, ut ipsi commenti sunt veteres, repentino aliquo cordis morbo succumberent. Quod autem licet prioribus illis, rudibusque Medicinae saeculis contigisset, quibus falsa extispicia, vesana superstitio, eristicae fraudes, & multiplicia deliramenta viguerant, rem tamen, de qua agimus, adumbrare videtur: Subdola enim Sacerdotum responsa, atque fraudolenta verba, quae temporibus illis usurpabantur, aliquid, quod nonnumquam accideret, videntur supponere, cum ipsi vel ea, quae ab aliis pronuntiari audiverant, vel quae sibi veritati

ma-

magis consona visa forent, effari saepe saepius consueverint. Longè probabile igitur elucet argumentum, ex quo id vel maxime erui queat, quod nempe eos inter morbos, qui praecordia torquebant veterum, Aneurysma ipsum recensendum sit ipsis adhuc hominibus incompertum. Hippocrates tamen veram cardiaci Aneurysmatis habuisse notionem ambigitur, licet variis in locis tumores in vasis cordi adhaerentibus, inque arteriis sedem habentes enumeret (a). Insuper ipsi Galeno (b), Aetio (c), Aeginetae (d), Actuatio (e), alii-que ex Graecorum familia vario quidem nomine fertur innotuisse, quodque non de Graecis modo scriptoribus, verum & de Arabibus ipsis synchrona evulgantibus volumina vaticinari cuilibet datum est. Quare non Hippocratem tantum praecordiorum Aneurysmata forsitan perspexisse, & ab Herodico Selymbriano eorumdem percepisse notionem suspicantur, cum & reliquis, quamvis humanorum cadaverum sectionum haud inexpertibus, comperta credantur. At ne coniecturis potius quam veritati litare videamur, ultro contendimus, Galenum nimirum utique Aneurysmata perspexisse, nullumque ex his, qui ante illum supersunt scriptoribus, de tali morbo aperte fuisse loquutum, cum ille

(a) ΙΠΠΟΚΡ. προγνώς. Sed malè deducunt Medico critici ex ipsius libro Περὶ καρδίας, cum sit apocryphus, nequè Galeno ipsi innotuerit, etsi alii contrariam tueantur sententiam. Vid. Georg. Seger Dissert. de Hipp. lib. Περὶ καρδίας ortu legitimo. Basileae 1661.

(b) Περὶ φλεβοτομ. θεραπευτ.

(c) Τετραβίβλ. καρ. ι.

(d) Βίβλ. ζ'.

(e) Μεθόδ. θεραπευτ., βίβλ. α', κεφ. η'.

ille primus prae caeteris videatur, qui hunc affectus aliqua ornata observatione complectitur.

§. V.

Aneurysmatum observatio.

NEquae is ego sum, qui veteres sanguinis circuitum agnovisse sentiam, etsi vetustissimum sanguinis in gyrum acti inventum nonnulli praedicent (a), ex quo quidquid de Aneurysmate cogitarent planè deduxerint. Si ulla proinde constituenda epocha tutior occurrit, in qua relati huc usque morbi observari ceperint, haec ab inceptis cadaverum sectionibus, & ab invento sanguinis circuitu repetenda est, quin vetustiora eminus attendantur signa, luridisque agyrtarum commentis fides habeatur, qui falsa pro veris obtrudere delectantur. Quum igitur Medicinae incrementum, & instauratio illis accepta referenda sit saeculis, quibus incidenda frequentius occurrerunt corpora mortuorum, non secus ac illi faustissimo, quo sanguinis circuitus deprehensus est, hinc decerni posse videtur, veram cordis affectum, praesertim vero Aneurysmatum, naturam una cum peculiaribus coniunctam observationibus elapsis retro saeculis cimmeriis involutam tenebris latuisse, usque dum ex autopsia

(a) Notum Synensibus antiquitus fuisse ex Clyero refert Th. Bartholin. *Act. Hafnien. an. 1676. pag. 4.*, Emissaeque Episcopum Nemesium id agnovisse creditum fuit. Vid. *Freind History of Physick from the time of Galen to the beginning of the sixteenth century. London 1751.*

pateret veritas, qua posita eorumdem morborum causae suppeterent indagandae, quod ab inventa circulatione fieri accuratius potuisse neminem latet. Illud autem vel maximè observari meretur, quod nempè efformato Aneurysmate vehementes persentiuntur ut plurimum pulsationes (§. VI.), quibus a veteribus sedulo animadversis praebere ipsis debuisse crederem indicia circulationis: Nulla etenim alia suppetit consideranti ratio, quae aliam vehementis hujus arteriarum motus ostendat causam praeter adauctum fluidorum impetum, nisi ad occultas ipsa qualitates illico confugissent. Sat igitur est decernere, quod nam tutius tempus ad inveniendas Aneurysmatum causas affulserit: Nam haud aliter cogitandum superest, quotiescumque indubia perquirantur fundamenta, quibus observationum tempus innitatur; per arduum profecto est criticorum lites componere nisi adsciscantur observationes. His itaque fidendo vitia praecordiorum ad Aneurysmatum classem referenda veniunt examinanda.

§. VI.

Aneurysmatum definitiones, & divisiones.

PAtet iam ex Anatome cordis fabrica, simulque observata recentiorum docent, quatuor, sive quinque tunicis arterias stipari propè cor magis conspicuis, in aorta videlicet, & pulmonali. Media inter has, quae tenax est, & ad tendineam substantiam accedit, observationem exigit peculiarem, cum vero, & spurio Aneurysmati, quod attentius examinandum occurrit, supervenienti, non exiguo esse possit impedi-

mento, & sat validum exigat impulsus ut dissiliendo fatiscat. Distinctionem hanc ab aliquibus receptam, explosam ab aliis, necessariam in praesenti tractatione esse arbitror, etsi saepius *verum*, quam *spurium* in arteriis praecordiorum deprehendatur, ut rerum obscuritas evitetur. Sed ne fallacia ex nomenclaturis exoriatur, utriusque ideam a me receptam, praemissa generatim Aneurysmatis definitione, in medium afferam. Aneurysma itaque, Graecis *ἀνεύρυσμα* (a), quod ab *ἀνεύρυνω* deduci posse videtur, tumor est ab arteriolo extravasato sanguine productus, veteribus alio fortassis nomine notus, praeternaturalis, mollis, circumscriptus, & facile cedens, systaltico, atque diastaltico motu interdum praeditus, pulsationem habens illi synchronam, quae in illa, ubi locatur, arteria suspicitur, & quae evenire quandoque potest, ut ex excedenti, duroque tumore ex grumescente sanguinis in extensione Aneurysmatis contenti quantitate suborto prohibeatur, vel obscura admodum fiat (b). Si simplex

(a) Ab Arabibus *Aporisma*, *Hyporisma*, nec non *Emboryma*, & a Barbaris *Emborysma*, testante Fuchsi *Inst. Med. l. III. sect. 1. cap. 26. Lugdun. 1541.* corruptis nominibus appellatur.

(b) Veterum Graecorum definitio iuxta Hippocratis, & Galeni mentem reperitur apud Gorraeum *Defin. Medic. v. ἀνεύρυσμα Parisiis 1622.* & apud Foesium *Oeconom. Hippocr. pag. 38. Genevae 1662.* Legitur in Codd. MSS. *ἀνεύρυσμα*, & nonnumquam *ἀνεύρισμα*, quemadmodum videri potest apud Budaeum *Lex. Graec. Lat. pag. 185. Parisiis 1562.* Sed, ut ait Henricus Stephanus *Thesaur. Graec. Lingu. pag. 1310. Parisiis 1720.* mendosam esse hanc scripturam constat, & in *Indic. Thesaur. pag. 443.* affirmat quod *ἀνεύρισμα*, & *ἀνεύρισμος* perperam apud Medicos reperiuntur scripta pro *ἀνεύρυσμα*, & ἀνε-

plex arteriae dilatatio, seu alicuius duntaxat interioris tunicae discissio, caeterarumque protensio adsit citra cruentam ex arterioso tubo eruptionem *verum* erit Aneurysma. At vero si sanguis idem è suis effluat pomeriis absque repagulo, & patens alicuius tunicae, sive tunicarum omnium seu erosio, seu repentina ruptio deprehendatur *spurium* dicetur, cui alii Aneurysmaticam addunt *ecchimosam* non longè ab ea dissimilem, quae innotuit Galeno (a) ex arteriotomia descendens originem, & quae pro variis gradibus transitum ex *vero* ad *spurium*, & ex *spurio* ad *verum* Aneurysma praemonstrat, veluti deprehendit Anelius (b). Veruntamen haec raro in praecordiorum contingit Aneurysmate: At allata distinctio non modo in Aneurysmate aliarum corporis partium conspicua fit, cum & in eo, quod circa praecordia gignitur, observanti manifestetur; ex quo fit, ut affectiones omnes, eaque symptomata, quae tali morbo communia sunt, parum, aut nihil pro varietate locorum inter se differant, quibusdam duntaxat exceptis casibus, quos proponemus. Sed morbus ipse, etsi eodem fermè modo in plerisque nascatur partibus, nihilominus suas ex lo-

B 2

CO

ἀνευρύσμος. Haec tamen varietas facile iis innotescet qui Medicorum Graecorum textum considerare non recusabunt: De hac enim aegritudine differuerunt praè caeteris Galenus Περὶ φλεβοτομ. θεραπευτ. Aetius Τετραβίβλ. κεφ. i. Aegineta βίβλ. ζ. Actuarius Μεθοδ. θεραπευτ. βίβλ. α. κεφ. v. & Dioscorides βίβλ. δ. Sed quidpiam ex Hesychii operibus, & Fabriciana Bibliotheca comparari posse compertum est. Vid. Scapul. Lex. Graec. Lat. pag. 513. Lugduni 1663.

(a) Περὶ φλεβοτομ. θεραπευτ. Vid. Ballon. Conf. Medic. l. 1. conf. 107. Parisiis 1640.

(b) Memoires pour l'Histoire des sciences, & des beaux Arts. A Treves 1716.

co accipit differentias, ut & ipse iam in reliquis humani corporis morbis agnovit Hippocrates (a). Harum praecipuae, quae ex loco desumuntur, in eo consistunt, ut nempe plus, minusve Aneurysmaticus tendatur tumor, qui si parum, aut nihil resistentiae ex contiguis partibus acceperit, absque ulla remora expatiabitur; sin minus, difficulter perangustos fines praetergredietur, nisi quidpiam validum supervenerit, ex quo resistentia partium superari admodum queat. Ut igitur *verum* constituatur Aneurysma causae aesse debent, quae cordis, & arteriarum texturam debilitaverint, nec non connaturalem imminuerint resistentiam. *Spurium* vero, nisi ortum ab erosione fuerit, adauctam agnoscit vim impetus recti, sive reflexi sanguinis supra nativam cordis, & arteriarum resistentiam impellentis, nisi quidpiam extrinsecus supervenerit. Diagnostica vero utriusque signa, licet vagentur incerta, tutius tamen ex observationibus eruuntur (§. LXXII.),

§. VII.

Aneurysmatum efformatio.

Sed quotusquisque est, qui minimè noverit, inter Aneurysmata, quae maximè circa praecordia nasci consueverunt, multa variae indolis observari? Nil
igi-

(a) Τῶν δὲ διὰ νόσων ἀπασίῶν ὁ μὲν τρόπος ὁ αὐτὸς, ὁ δὲ τόπος διαφέρει. ΙΠΠ. περὶ φουσ. Haec omnia clariora sunt si internum Aneurysma ab externo distinguatur, & alia observentur, quae proponuntur praesertim ab Heistero *Instit. Chirurg. P. II. sect. I. cap. 13. Norimbergae 1731.*

igitur repugnare videtur, quo minus cordis prolapsus, eiusdemque immutatus locus (a), & adaucta ipsius moles ad Aneurysmatum classem reducantur. Immodica sanguinis quantitas, quae vasa cor nutrientia pervadit potest huiusmodi vitia producere, & cordis etiam magnitudinem a naturali recedentem (§ x.); id tamen Aneurysma *cardiacum* liceat appellare. Ramis innumeris arterias, quae coronariae vocitantur, per intimam divagari cordis substantiam docet Anatome, quae diametro fiunt sensim ampliore si insignis adsit cruoris affluxus, & crassitie polleat non exigua. En itaque maior in arteriarum canaliculis pressio, atque earumdem expansio, ex qua validissime adiguntur cordis fibrae, & gradatim moles extenditur universa. Quum autem crassa, rugosaque tunica in arteriis coronariis deprehensa sit valde ad erosionem suscipiendam accommodata, hinc si sanguineae plethorae erosivum interdum superveniens adiungatur principium (§. LI., LXXII.), tunicarum affectio facillime promovebitur. Quare non incongruum erit asserere, ipsas coronarias arterias peculiari fieri obnoxias Aneurysmati, quod *idiopaticum* appellabitur. Immodica in vasis coronariis amplitudo ut plurimum cum glutinosa, crassaque sanguinis in iisdem vasis contenti materie copulatur. Sanguinei proinde globuli mole aucti dum magno adiguntur impetu ultimi generis vascula difficile pervadunt, exindeque aut sensim ampliantur, aut ex grumescente obturantur sanguine, fitque impedimentum ubi vasorum rami divaricantur, ex quo in alternis cordis con-

tra-

(a) In puero cor in dextra locatum detectum est, quin ne minimum quidem ne dum in laeva, sed ne in medio quidem Thoracis propenderet. Vid. *Journal des sçavans* an. 1668.

tractionibus eadem semper praeternaturalis vasorum amplitudo suboritur, atque interna cordis structura pervertitur. A robore fibrarum, ex quibus vasa coalescunt, eorundem vasorum rebur enascitur: Atqui maior, minorve vasorum latitudo composita mensuratur ratione ex directa impetus impulsivi fluidi, atque inversa resistentiae laterum: Ex atonia igitur fibrarum resistentia laterum minuetur, & vasa consequenter distendentur eodem semper impetu permanente. Quum itaque in tumorem Aneurysmata concresecant (§. vi.), utique percipitur, quomodo impulsus fiat in substantiam cordis adeo validus, ut spiralia fibrarum superare valeat resistentiam. His accedit, quod sanguinis impetus minimè remoratur ex arteriis maioribus, quinimmo facilius redditur: Tunc etenim arteriae coronariae replentur cum exinanitur aorta, ex qua ipsae ducunt originem, adeoque prioribus in systole permanentibus altera persistit in diastole, veluti monuit Boerhaavius (a). Immanem cordis amplitudinem in homine ex ipsis incunabulis admodum ingluviei dedito ego ipse observavi, ex qua interitus fuerat consequutus, quodque titubanti animo calcar addidit, nimirum ut arbitrarer, non secus ac suspicabar, ex nimia sanguificatione, quae in ipsa pueritia inchoaverat, cardiacum sensim Aneurysma supervenisse: Et si enim in parva puerorum machina necessaria sit ad eius incrementum progressiva sanguificatio, ea tamen si modum excefferit, vasa plus aequo reddet ampliora, ac fibrae gradatim dilatabuntur, & perumpentur; quod non usuvenit si debita quantitate edulia facile digerenda, cruoremque mediocriter augentia com-

(a) *Praelect. in propr. Instit. §. 183. Lugdun. Batav. 1734.*

dantur (§. LXIX.). Apparet insuper causa Hydrocardiae (§. XXIII.), quam simul cum excedenti cordis amplitudine mihi crebrò videre contigit, semperque propemòdum consecutivum mortis effectum esse arbitror, nisi aliae praextiterint causae ratiocinationes theoreticas eludentes. Age dum nonnulla de hac praeternaturali cordis amplitudine proponantur, ut proindè maiorum vasorum cordi adhaerentium Aneurysmata physiologica expendantur disputatione.

§. VIII.

Ingens cordis amplitudo.

QUoniam vero praeternaturalis haec cordis amplitudo, unae eo vel maximè quia ex adaucta cavitate vasorum sanguinem ferentium amplitudine produci possit, ad Aneurysmatum classem iurè, meritoque reducitur, persaepe in incidendis corporibus mortuorum occurrit observatoribus inspicienda altumque de illius causis penes Scriptores silentium est, nisi ea, quae de polypis, abscessibus, calculis, tophis, callis, aliisque organicis impedimentis continui solutionem ultro inducentibus, & unicuique conspicuis effati sunt recentiores, comminisci velint, è propriis nondum tenebris, ubi iamdudum consepulta delituerant, accurate exturbata, ceu rudioribus quibusque innotescit; hinc observationibus, si quae praesto sint, innitendum foret, ut ex iis, quae luculenter Scriptores meminissent: aliquid lucis emergeret. At enim Philosophorum observationes praevia analyseos suffultae methodo non nisi ex ritè constitutis quibusdam, optimisque principiis

piis deducuntur, hisque profecto Medicina careret, ni ad observationes tamquam ad sacram anchoram, optimumque praesidium confugiendum superesset. Itaque amplitudinem huiuscemodi in hoc ancipiti rerum statu considerandam aggredimur, eiusque causas ex observationibus deducendas esse putamus, nè nimium fortassis in tenebris trepidando, si quae peculiare ex generalioribus advenientibus causis hauriendae contingerit, minimè detegantur.

§. IX.

Causae peculiare.

HAudquaquam nescius ego sum, vel praeteritis, longèque distitis temporibus stupendas cordis amplitudines deprehensas fuisse, quas assidua annorum serie, frequentique cadaverum inspectione magis magisque patuisse constat, nostrisque praesertim saeculis, quae parum, aut nihil habent quod antiquitati invident, haud infrequenter observantur, dum experimenta in humanis iugiter captandi corporibus innata penè dixerim Medico-Anatomicis libido est. Praeternaturalis tamen, & ingens cordis amplitudo non morbosa semper censenda est, nisi dilatationis causa vel in corde ipso, vel in vasis ipsi adhaerentibus palam fiat: Nam in ipsa foetus efformatione monstri cordis genesis contingere posse haud repugnat, quod quantumvis rarum saeculis tamen causis manifestè apparentibus oriri posse dicendum videtur. Morbosa tamen affectio adeo diversa cohonestatur imagine, ut variantes saepe saepius variis in corporibus exhibeat magni-
tu-

tudines multum a primaeva constitutione degeneres: Modò enim cor universum undiquè protensum (a), modo in base, modo in cuspide dilatatum adinvenitur, modo fungosa carne externo eiusdem cono adhaerente repletum, nothoque veluti carcinomate; & syncòsi fulcitum, modo cruore inhexaustum, modo prorsus exinanitum, naevisque refertum, glabra superficie, atque insolitis maculis circumseptum, internisque quasi carnis lemniscis, ac veluti myrmeciis, qui ex eiusdem succissi cavernulis foras profluunt, musculosam, quam & ipsi substantiam referunt, penetrantes obductum, sui que planè dissimile, ut quandoquè ne cordis quidem imaginem in unaquaque propriae com-

C

pa-

(a) Cor triplo maius observavit Marchettus *Observ. Chirurg.* *Observ.* 49. maximumque pariter visum est cum ingenti caevae amplitudine supra diaphragma demissum. Vid. *Misc. Naturios.* Dec. I. Tom. IV. *Obs.* 40. Haec dum olim Florentiae scriberem vita functum vidi ex inmani morbo Religiosum Virum nomine Carolum Philippum Angelinum Mediolanensem ex inclita Capuccinorum familiã pietate, moribus, & doctrina conspicuum, qui in Imperiali Laurentiana Basilica Apostolicum Concionatoris munus in Quadragesima illius anni 1756. Florentiam perrexerat impleturus. Cadaveris itaque instituta sectione supra caetera notatu digna, inter quae lapidescentes, & calculosae quam plurimae tum in cystide fellea, tum in ureteribus adinventae substantiae peculiarem philosophandi materiem Medico-Anatomicis tribuere, cor plus quam duplo maius est adinventum, cuius praeternaturalem magnitudinem cum aliis morbofis affectibus consociatam adeo functiones corporis immutasse suspicandum videtur, ut interitus exindè fuerit consequutus. Id etiam nuper observavi in homine, qui Pleuritide laboraverat, nullumque auctae cordis magnitudinis signum ostenderat, veluti ex epistola apparet, quam ad Novarensis amicum misi. Vid. *Novell. letter. di Firenze d' Agosto an. 1758.*

pagis parte praeseferat. Haec autem in maioribus quoque canalibus cordi proximis detecta sunt, ita ut ad ostium aortae in singulis semilunaribus valvulis durae, fungosaeque substantiae, nec non exigua quaedam, & inaequalia sarcomata fuerint adinventata in fimbriis, atque lacinias ad instar condylomatium eo usque protensa, ut intus aortam ipsam inclinarent, neque se citra scissuram avelli ab iisdem valvulis paterentur. Id autem reticendum nequaquam videtur, quod nempe ideo morbosam cordis magnitudinem, eamque excedentem a naturali distinxerimus, quia in peragendis circulationis muneribus augeri necessario cor debet mole sua, ut postea sanguineus latex ex eiusdem erumpat ventriculis, qui tanto magis minuuntur, quanto maius substantiae cordis est augmentum; idque morbosae discrimen amplitudinis a naturali distinguit, propterea quod semper illa augetur quando haec eadem assidue persistere compellitur.

§. X.

Varices venarum.

EGO equidem arbitror, praecipuis adductorum phoenomenorum causis, vasorum, quae coronaria vocitantur, quorum nomine tum venae, tum arteriae accipiuntur, varices (*a*), aut idiopatica quaedam
Aneu-

(*) Non valde differt varix ab Aneurysmate nisi morbi sedes observetur: Aneurysma etenim in arteriis locatur, varix autem in venis, quas, praesertim propè valvulas, in suis tunicis ita extendit, ut deperdita qua donabantur forma, in
ali-

Aneurysmata non immerito accensenda esse; quandoquidem quidquid varices istas producit, & adducta pandit Aneurysmata, praeternaturali cordis amplitudini producendae non leviter suffragatur. Ac profecto quaecumque in coronariis vasis inordinatae extensiones ad praeternaturalem cordis amplitudinem promovendam conferre possunt, si arteriarum, in quas a corde velociter truditur sanguis, resistentiae vim cordis exsuperent, quod ex multiplicibus, variantibusque causis deduci potest, quas inter plethoricus corporis habitus recensendus est, auctaque in morbis acutis celeritas, inflammatoria corporis constitutio, arteriarum vitia, & alia quam plurima ab unoquoque facile praenoscenda. His, aliisque constitutis facile pervertitur oeconomia circulationis: Tunc enim integra cordis obtineri nequit exinanitio, cruentaque congeries in coronariis vasis sensim apparebit, ex qua vasa ipsa plus aequo protendentur, inductoque idiopatico Aneurysmate illico cardiacum consequetur. Id vero clarius ostendetur si adductorum vasorum proprietates ex eorumdem descriptione desumantur.

C 2

§. XI.

aliquo venosi tractus situ in ampliorem faccum abeat, ut in vero sit Aneurysmate. Sed uterque morbus ad cystides, sive tumores capsulatos reducitur. Aneurysma est cystis ab alterutra dilatata arteriae turica dependens; Varix vero est nodosa, vel interpolata venarum dilatatio. Vid. *Sauvages Patholog. Method.* pag. 310. *Amstelodami 1752.*

§. XI

Vasa coronaria describuntur.

Vasa haec modo maiora, modo minora se produnt, eundemque non raro situm iuxta maiorem, minoremve cordis magnitudinem asservare videntur; semper tamen observatorum oculis patent, eorumque ramificationes ab unoquoque cernuntur. Haec in arterias, & venas distingui possunt, quarum priores in unum coeuntes varia, & multiplici inter se cohaerent anastomosi, atque in exilissima distribuuntur vascula, quae cuncta sensibilia cordis puncta pervadunt, omnemque penè cordis substantiam una cum venis componunt, & quae perstant in diastole quando reliquae corporis arteriae in systole manent (a). Aliae vero, quae sanguinem versus auriculam dextram ferunt tum inaniuntur cum reliquae in corpore implentur, tenuissimamque ostio suo valvulam positam habent. Coronariae tamen arteriae id peculiare habent, ut nempè ex iis interior superficies exterioris arteriarum tunicae densum accipiat rete, quod in systole aortae repletur, & in diastole exinanitur, ipsamque aortam in universa contegit superficie, velut ex iniectionibus ipsis deducitur, quibus in sinistro cordis ventriculo institutis, eiusdem membranae immisso liquore tinguntur, cum eiusdem insuper vasa cordi proximiora ex arteriis profluant coronariis, quae nonnisi
ab

(a) Tametsi hoc ipsum plures doctissimi viri asseruerint, nonnulla tamen contrarium demonstrare videntur experimenta in animalibus instituta.

ab aorta replentur. Deindè quando cor in diastole laxatur, tunc utraque coronaria vasa eo sanguine turgent, qui ex aortae contractione in coronarias arterias impellitur. Expellitur sanguis dum cor est in systole, atque per coronarias maiores venas in sinum, auremque dextri lateris effunditur, ac per exhalantes venas in universam effluit cavitatem; neque alienum a veritate videtur, quod sanguis in coronariis contentus arteriis per earundem oscula in aortam retroPELLATUR. Arteriae autem coronariae supra semilunares exoriuntur valvulas opposita ex aortae lateribus directione ubi maximè illa è corde egreditur. Harum una dicitur dextra, sive inferior, quae ex aorta ipsa prodiens iuxta oram auris dextrae descendit, & circa marginem acutum reflectitur: Sinistra vero, sive superior circa obtusum reflectitur marginem ad planum inferius, & dextrae trunco occurrit; ideoque ambae opposita oriri directione dicuntur. Dextra inter cordis basim, dextramque auriculam, sinistra vero inter basim cordis, atque sinistram insinuatur auriculam, eiusque rami descendendo una cum postremis dextrae ramis, mox sinistrae rami cum ramis dextram componentibus communicant. Huiuscemodi vero rami adeo exiles inventi quandoque sunt, ut iniecta cera vix ad solis radios ope microscopii cerae globuli conspiciantur, qui modo in venas, modo in alias lymphaticas exhalantes venas videntur insinuari. Venarum tamen tres statui possunt ex uno duntaxat tubo valvula stipato, qui in sinu cordis locatur, provenientes, quarum maxima iuxta radicem sinistri sinus per septum in superiori plano, ac per obtusum marginem distribuitur; media vero in inferiori plano abie ad cordis mucronem, seque priori inosculatur; anterior tandem
ad

ad latus mediae contraria inferitur directione. His autem aliae adduntur innominatae sensim minores, quae praecipuè in dextram auriculam inferuntur. Itaque huiuscemodi tum arteriosa, tum venosa vasa, quae cor extrinsecus ad instar coronae ambiunt, & per totam internam illius substantiam divagantur, una simul accepta coronaria dicuntur.

§. XII.

Vasorum turgescencia.

Quaecumque in vasis nuper descriptis mutationes adveniunt facilè quidem omnes propemodum conspirare videntur ad praeternaturalem cordis amplitudinem promovendam, ipsumque Aneurysmaticum efficiendum. Id autem nonnihi ab autopsia desumendum occurrit, cum huiuscemodi aliquando vasa observata fuerint ab Anatomicis turgidissima (a), horumque turgescencia non ex ipso duntaxat oborta supponitur sanguine, sed ex ipsa cordis fabrica, quae ex ramis vasorum innumeris in modum glomi intortis, sive ramosae arboris coalescit. Quum vero exploratum sit, maiorem sanguinis quantitatem in cordis base, quam in eiusdem cuspide contineri, utpote quod conico donatur perimetro, hinc si crassiora quomodocumque fluida evaserint, perarduè quidem è corde propellentur, & paulatim grumescent, nequè semper ex vi circula-
tio-

(a) In cadavere militis coronaria cordis vasa in corde magno, duro, & albicantibus referto maculis turgidissima observavit Fantonus *Observ. Anat. Medic.*, *Observ. VII. §. 2.* pag. 20. Venetiis 1713.

tionis advenientia superabuntur impedimenta. Fieri tamen potest, ut quaecumque obvenerit grumescencia non semper perseveret, quinimmo ex aliquo naturali conatu discutiatur, ceu in foeminis deprehensum est, quae cum symptomata cordis adaucti praesetulerint, supervenientibus affatim catameniiis ex incipiente morbo sanae evaserunt; id quod nonnisi ex liberiori superaddito per vasa ultimi generis in corde cruoris transitu deducitur evenisse. Id tamen seclusis huius naturae conatibus obtineri nequit, cum impedimenta potius crescant, quam minuantur. Quoniam igitur absque libero sanguinis transitu per proprias cavitates cordis motus fieri nequit, cum hic quantitatem assentare debeat internam cordis substantiam pertransluentem, nec non ordinem servare circulationis, hinc quo magis pondus adaugetur in cavitatibus, eo minus perfectas interna cordis substantia perficiet expansiones. Caeterum qualescumque fluidorum cunctationes in minimis canalibus fiant, ideo a maiori minorum nexu relatè ad maiores exoriuntur, quia cum fluida huiusmodi anfractus pertransire conantur, maiori resistentiae reluctando vim propriam exercent. Vasa insuper coronaria id peculiare habent, ut nempe sanguis arteria allatus haud revertatur per venas, verum in cordis se exoneret cavitates, atque vena, quae revehere sanguinem solet, eundem in cavitatem ipsam extrudat, quin necessaria fatiscere conetur lege dum incertis vagari cursibus adsolet (a).

§. XIII.

(a) Omnium primus, quantum videtur, Raymundus Vieussenius *Traité de la Structure, & des causes du mouvement du coeur*. A Toulouse 1715. animadvertit, sanguinem ex arteriae coronariae ramis, aliisque sinibus in cava cordis trudi, in-

§. XIII.

Sanguinis constitutio.

PRaeterquamquod si crassis nimium partibus scateat sanguis ad minimos pervadendos canales ineptis, obex sanguinis circulationi apponetur, quae ne interceptiatur, iisdem partibus in hisce itineribus absolvendis maxima in lateralibus vis occurret facienda, ex qua coronaria vasa dilatabuntur. Minimè vero id usuveniet si sanguis tenuibus partibus, globulisque coagmentetur exilibus, veluti seclusis morbosis affectibus praenoscitur, & a Medico-Physicis comprobatum est (a), etsi eadem semper cordis fabrica debeat necessario persistere, quod in valetudinariis corporibus, quae optima haemathosi destituuntur, neutiquam deprehenditur, cum in his heterogeneae partes plures
sint

inque internam cordis substantiam exonerari, ex quo peculiaris in corde conspicitur injectionum opè circulatio ex duplici exorta sanguine; ex eo nimirum, qui fluit per auriculas, eoque qui per arteriae coronariae fines ultimos in cavitatem cordis immittitur.

(a) *Lorsq' on regarde les globules rouges du sang d'un homme, & qu'on se donne la peine de les considérer avec patience, iusqu' a ce qu'ils se soient dissous, & changes en serosité, on decouvre, que chaque globule rouge se partage en six autres plus petits globules sereux de couleur jaune: si on continue ensuite à les observer encore avec la même patience, & a l'aide d'un Microscope, on les verra se separer l'un de l'autre, & se diviser en six autres globules aqueux, qui sont si transparents, & si fins, qu'il n'est pas possible de pousser plus loin ces recherches a cet egard avec les Microscopes, qui sont aujourd'hui en usage. Essai de Physique par M. Pierre van Musschenbroek, chap. 2. A Leyden 1739.*

sint quam in corporibus benè valentibus; in quibus adsunt quidem, sed aequam haud praetergrediuntur quantitatem. Atque, ut vera fateamur, sanguinem heterogeneum fluidum esse ex iis infertur, ex quibus ipse suboritur, ceu ex Chymicis evincitur solutionibus, quae aqueas, pingues, atque tartareas partes seorsum exhibent insitas sanguini, uti vel ex longe diversis, quibus coalescit materiis divinari fas est: Ipse enim a fluidis, ut lacte, vino, aliisque heterogeneis rebus incrementa suscipit, nec non a carnibus, herbis, frugibus, & a solidis quibusque corporibus augetur. Neque despicienda proclivitas est ipsis perspecta veteribus, qua sanguis vel in corporibus non valetudinariis ad concrescendum disponitur (a) prout maiori, minoreve superveniente calore concrescendi vis augetur, veluti in acutis affectibus deprehenditur. Nil itaque mirum videri debet si crassus nimis quandoque sanguis evaserit, adeo ut nonnisi magna vi per coronaria adigatur vasa, & quemadmodum valdè solutus aptior ad motum redditur, atque maiori efficacia proprios pervadere canales nititur, ita cunctari compelletur si nimium crassus extiterit. Omnis insuper sanguinis motus fatisceret si ea ipsi contingerent, quae post institutam phlebotomiam deprehenduntur: Si etenim è ve-

D na

(a) Vetères ob concretionum metum sanguinem sibi frequentissimè detraxisse alienum a veritate non arbitrabitur, quotiescumque Aegyptiorum praesertim mores observentur: Ipsi enim ne in magnam sanguinis abundantiam incurrant praeservationis gratia plurimi, ne omnes dicam, quotannis non modo semel, sed bis vere, & autumno sanguinem sibi detrahunt, & hoc faciunt tam urbani, quam agrestes homines, ut ait Alpinus *Hist. Aegypt. Natural. l. II. cap. 10. pag. 126. Lugdun. Batav. 1735.*

na missum fictili exceperis scypho, eius sensim rubentem partem in fibrosum conglutinari rete conspicias, cuius in areis, quae nonnisi per microscopium cernuntur, qua limpidus ichor, qua rubri globuli continentur; mox serum undequaque exprimetur, quod diuturna dudum pruna concoctum in cartilagineam, ac penè osseam duritiem convertitur. Haec tamen licet diversimodè in sanguine fiant dum in venosis, & arteriosis vasis locatur (a), saepè saepius observatorum oculis innotescunt, ipsumque cor infestare videntur.

§. XIV.

Cordis obstructiones.

A Dducta proindè constituta remora ex inducta crassitie sanguinis originem trahente obstructiones intus cor suboriri necessario debent non idiopathicum modo in coronariis vasis producentes Aneurysma, at ipsius quoque cordis amplitudinem promoventes. Obortae observantur tales obstructiones sive in ipsis arteriosis canalibus, sive ad extrema eorundem oscula, ex quibus liber sanguinis circuitus aliquatenus praepeditur. Quum vero cordis contractiones nusquam fieri desinant, atque sanguis ipse in arterias perpetim deferratur

(a) Quaelibet fermentationis species in corde, atque arteriis excitata ob mutuos cordis motus major est quam in venis, atque adeo efficere potest ut sanguis magis caleat, rubeat, & mutationes planè dissimiles in arteriis producat, quae ab iis non parum differant, quae in venosis vasculis efformantur. Mecum autem consentire videtur Widmerus *Chym. corp. Animal. cap. VII. §. 55. pag. 26. Argentorati 1752.*

tur, evidens est, ex tali occurrente impedimento renisum quemdam sanguinis in cor effici, & utraque coronaria cordis vasa repulso aortae cruore repleti (§. VII.), nec non musculosam cordis substantiam uberio-rem nutritium succum recipere, valvulasque laxari, ac penè diduci semilunares. Qua propter cum in una-
 quaque cordis diastole non modo consuetus fiat in cor sanguinis impetus per auriculas, & venarum truncos, verum & superadditus in cor ipsum ex arterioso tu-
 borum latice refluxus, hinc non sola ventriculorum utrobique protensio consequitur, sed auricularum quo-
 que, ubi saepius propter minorem quam in ventriculis resistentiam, Aneurysmata ab Anatomicis reperta sunt, proindeque universi cordis amplitudo induci magis ma-
 gisque debet. Idipsum itidem ex ebulliente cruore expectandum fore concludendum est, si in fibrarum poris dudum effusus in coronarias effluere venulas prohibeatur; conabitur enim se in meatus fibrarum intrudere, atque ex inducta quadam veluti phlogosi torrescens sanguis coronaria sensim distendet, & haud raro perrumpet vasa, credendumque videtur praeter-
 naturalem ipsum cordis amplitudinem pariturum. Re-
 ticendum autem illud non est, quod nimirum grumes-
 cens in corde mole aucto sanguis absquè concretio-
 ne polyposa nonnumquam adinvenitur. Has quidem grumescentes substantias cardiaco iam praeeistente Aneurysmate mihi aliquando intueri contigit gelatino-
 sam referentes naturam, colore praeditas nigricante, facilè tamen anatomico cultro cedentes, atque nullis internis ipsius cordis vasis fortiter adhaerentes, sed a quibuslibet propemodum partibus segregatas. Minimè vero consolidari posse apparet, nisi fibrosae gignantur in ipsis partes substantiam ipsam duram reddentes,

& assiduis cordis contractionibus reluctantes, quod raro admodum fieri potest, cum huiusmodi grumescentes substantiae vel in obitu ipso, vel paulo post ipsum quandoquè efformari queant (§ XVII.) Huius generis fuisse videntur illae, quae anno 1656. observatoribus affatim patuere, & quae plurimos repentinos produxerunt interitus, & cor, eiusdemque vasa turgentia, cruentaque subfluida massa, & nigricante lactice referta reddere visae sunt. Etsi itaque ex polypo, aliisque durescentibus concretionibus consequi praeternaturalis cordis amplitudo queat, eodem tamen secluso fit manifesta; grumescens etenim observatur quandoque sanguinis in corde congeries, non vero fibrosa, firmiterque coronariis vasis adhaerens (a).

§. XV.

(a) Concretiones aliquae polyposae dicuntur ob quamdam fortasse similitudinem cum animalibus quibusdam marinis, quae tale nomen sortita sunt, seu cum aliis eiusdem nominis in aqua dulci manentibus, & ad Insectorum classem reducendis, quae a Lyonetto graphice tabulis descripta sunt, & in observationibus Trembleyanis inserta. Vid. *Trembley Memoires pour servir a l'histoire d'un genre de Polypes d'eau douce a bras en forme de cornes. Mem. I. &c. A Leyde 1744.* Quomodo autem animalia haec longis donantur brachiis, ita & polyposae humani corporis concretiones ea ratione disponuntur, qua descripta sunt a Caldesio *Observaz. Anatom. intern. le Tariatugb. Tav. IX. Firenze 1687* polyporum nempe brachia repraesentantes, quibus alia Insecta praesertim terrestria frequenter arripiunt, veluti adnotavit Ovidius *Metam. l. IV. v. 366.*

*Utque sub aequoribus deprehensum polypus hostem
Continet, ex omni dimissis parte flagellis.*

§. XV.

Vasorum sanguineorum alterationes.

Minores canales cujuscumque generis multo minus ex cordis vi ampliantur, quam maiores, quibus admodum extensis minora vasa fortiter comprimuntur. Ex huiusmodi vero compressione minor in iisdem sanguinis affluxus peragitur, ex quo magnoperè debilitantur. Alicuius proindè momenti laxitas in his quoque visceribus fieri debet: quae a sanguine, qui per minores canales defertur, enutriuntur, exindèque determinatum robur accipiunt. Si itaque vel qualibet levi de causa id in coronariis vasis acciderit, haec laxabuntur, alternisque aliquantulum deperditis motibus circulationem sanguinis in vase illo, ubi locatur impedimentum, lentius peragi certum est. Reliquae igitur ramificationes minoris, & infimi generis ex prohibita consueta sanguinis alluvione exinanitae prope modum supererunt, ac paulatim humore illuc sensim extillato, & per spatium, quod superest, pertransunte refertae illum eundem diu detinebunt, usque dum paulatim crassescens debilia, ubi locatur vasa immaniter extendat, quae in aliqua cordis systole tandem aliquando diffringentur, cruoremque inter muscularis substantiae minimos anfractus immittent. Insuper cum non modo fluidi nervei, sed determinati cruoris affluxus ad promovendam muscularem actionem non leviter conferant, nil mirum si quadam superveniente pressione nervosa, & sanguinea vasa alterationem quamdam subeant, ex qua ipsius cordis imminuatur actio, & aequabiliter haudquaquam exerceatur.

(A)

(a) Hinc palpitatio, & intermittens pulsus emergunt; tunc enim fluida constitutas sibi ipsis leges non servant, conanturque vasa remissius alternos motus peragere. Huiuscemodi tamen pressiones extrinsecus fieri quoque possunt, praesertim ad basim cordis, quin aliquid aliud internè agens semper adveniat. Et sanè pinguedo illa, quae in eius base continetur, nec non glandulae nimium ampliatae vasorum truncos adeo comprimere valent, ut illud idem consequatur, quod iam innuimus. Minor ergo ex hac compressione in coronaria vasa propelletur sanguinis quantitas, ex qua vasorum eorundem actiones immutabuntur; debiles namque fient, neque sufficientem fluidi quantitatem in vasa sibi respondentia transmittent. Sanguinis interim portio aliqua supererit, quae cum proprio, perenni- que motu destituatur, facile quidem depravabitur, & eos, intra quos continetur, canales afficiet, ibique, vel extra ipsos grumescens expatiabitur, donec cordis moles incipiat extendi, & cardiacum subsequatur Aneurysma (b).

§. XVI.

(a) Id clarius apparet ex cognitione relationis inter vim dilatantem, & resistantiam intercedentis. Vid. *Bernoulli Diss. De mot. Musc.* §. 12. *Lugdun. Batav.* 1710.

(b) Frequentiores esse sanguinis coagulationes, rarefactionesque demonstravit praeter caeteris Jo. Tennentius *Physical disquisitions demonstrating the cause of the bloods morbid rarefaction, and stagnation.* London 1745.

§, XVI.

Polyporum indoles.

Quae autem de grumescente paulatim substantia effati sumus determinatam respiciunt sanguinis quantitatem, qua sensim durecente, licet eius moles ex vi circulationis nequeat ut plurimum dissipari, incrementum illius lentè perficitur; pertranseunti enim sanguini superest locus usquè dum immani confecta mole sanguinis fluxus prohibeatur, ex quo mors repentina suboritur. Id tamen & vero in polypo aliquando contingere posse asseruit Malpighius (a), qui eodem in cordis ventriculis existente relinqui ratus est canalem sanguini pertranseunti. Polypus vero celerius incrementa suscipit (b) citiusque durefcit, ac retro pulso sanguini facilius obsistit, veluti ex eiusdem genesi comprobatur, si ipse praesertim paulatim fiat; nam in interitu ipso efformari quandoque posse credibile est (§. xvii.) Maiorem uberiolemque sanguinis quantitatem in venis cadaverum, quam arteriis collectam reperiri repetitis comprobatur experimentis, propterea quod cum motus sanguini impressus aliquantulum in morientibus perseveret, arteriae mediocriter exinaniuntur

(a) *Oper. Posth. Amstelodami 1698.*

(b) Experimenta in animalibus instituta idipsum ostendunt: si enim ea animalibus suppeditentur alimenta, quae concrectiones valent producere, dissectis eorundem cadaveribus concrectiones ipsas post mortem fuisse repertas est ab aliquibus deprehensum. Quinimmo in iis, quae ob venenatum viperac morsum interierunt, congelationes sanguineas fuisse adinventas testatus est Redius *Offervazioni intorno alle Vipere pag. 59. Firenze 1664.*

tur dum sanguis, qui in easdem ruebat, in venas exinde protruditur, ubi copiosior haeret. Enim vero sive ex rubra, sive ex alba sanguinis parte polypus fiat, planè constat, coronaria vasa sanguine referta, & plus aequo amplificata, ex maiori post interitum additione peracta adeo immaniter turgere, ut fieri prorsus nequeat, quin illico disrumpantur, atque internae cordis substantiae superent resistantiam. En igitur & post ipsum interitum praetumida cordis mole magis magisque reddita inceptum, auctumque coagulum deficiente sensim nativo calore multiplices recipit mutationes. Nequè attendenda semper polyposa aegritudo est, ex qua homines interierint, cum esse queat polypus ipse mortis effectus: Si enim sanguis motum omnem deperdat coagulari potest si tenuior demittatur pars, dum praecipuè a postremis exprimitur palpitationibus (a). Si quid interim polyposum antea praecextiterat, ex maiori adveniente cruoris quantitate itidem extenditur, ipsique quodammodo calcar additur, cum supervenientes recentis huiusce sanguinis partes grumescentis substantiae particulis ita adhaerescant, ut unaquaeque homogeneas, quae insunt, amplectatur particulas, cunctaeque veluti attractione quadam mutuo intercedente in unum inibi corpus concrecant (b).

§. XVII.

(a) Talis coagulatio non solum in sanguine ipso, sed in tenuioribus eiusdem particulis post separationem aliquam observatur. Vid. *Boyle App. ad hist. hum. sangu. P. IV. Tit. 10. Londini 1684.* & *Mairan Dissert. sur la glace Part. I. chap. 18. A Paris 1730.*

(b) Attractionis vires in humano corpore interdum agere certum est: Relicta enim cohaesione plurimarum partium, quam tantopere laudavit Hambergerus *Physiol. Med. seu de aff.*

§. XVII.

Polyporum efformatio.

Quicumque polypofas concretiones seu post mortem, seu in ipso mortis tempore fieri decreverunt, ex vario aegrotantium decubitu esse deducendas opinati sunt, quandoquidem sanguinea posita crusta, quae ubi sanguis in grumescens substantiae superficie concreverit, deprehenditur, eandem ita locatam in vasis corporis observaverint, ut ex eiusdem situ exortos in instanti fuisse polypos peculiari suspicionem perstricti fuerint. Ac profecto qui coelum ver-

E
sus

act. corp. hum. san. Jenae 1751. & quam ab attractione mutua pendere omnibus enitescit, patet humanum corpus ab externo aere circumdari, qui per omnes eiusdem cavitates insinuat, & humoribus immiscetur, quibus humiditas aliquando particulas, ipsumque frigus communicat, ita ut quantum una die sanum corpus per poros amiserit tantum attractionis ope recipiat, quemadmodum in vegetabilibus experimenta demonstrant. Perspectum insuper est allium plantis pedum ad motum faucibus proprium odorem communicare, assumptasque cantharides ad renes solum deferri, & mercurium intima, & remotiora quaeque pervadere corporis penetralia. At vero aequabilis fluidarum partium permixtio fieri non posset, solidaeque partes propriam non asservarent formam, & magnitudinem, neque corporis nutritio ritè perageretur, ipsiusque necessaria fierent incrementa, nisi huiuscemodi vires admitterentur, quemadmodum ostendit Robinsonius *Animal Oeconom. Prop. 29. London 1738.* Necessaria insuper est attractionis mutuae vis ut vulnera facilius uniantur, & coalescant arteriae postquam incisionem subierint. Verumtamen efformato Aneurysmate sanguis minimorum ramorum maiori quantitate fertur versus eam sanguinis massam, quae ab Aneurysmate continetur, & ab ipsis membranis attrahitur.

sus spectante facie mortem oppetere visi sunt, hi memoratam crustam ita positam habuere, ut albicantes sanguinis partes supremam grumescens substantiae sedem abriperint, ac rubrae insuper descenderint, pariterque quilibet variante decubitu si è vita decesserint rationem quamdam allatae haud absimilem quodammodo servant, ideo ut si instituta antè obitum sanguinis missione enunciata crustam, postquam è vena sanguis eruperit, quis deprehenderit, vaticinari protinus possit, aegrotantem ex polypo moriturum, ceu institutae demonstrant observationes (a). Num itaque

(a) Vid. *Andr. Paster Epist. ad Alethophilum de mot. sang. post mortem. & de cord. Polyp. in dub. revocat Bergomi 1737. & Medic. Essays of the Society of Edimbourg Vol. II. p. 273.* Polypos ante mortem gigni putavit Kerckringius *Spicileg. Anatom. Observ. 73. p. 145. Amstelodami 1673.* sed ipsum fuisse hallucinatum ostendit *Mangetus Biblioth. Anatom. T. II. p. 2. pag. 124. Genevae 1685.* vel quia grumosas fortasse concreciones a polypis non distinxit, veluti observandum esse docet *Peyerus Met. Hist. Anatom. Med. cap. 6. Genevae 1681.* vel quia adiposae substantiae sanguini permixtae, & nonnumquam concrecentis indolem non agnovit, quemadmodum in vena cava deprehendit *Bontius Medic. Indor. Observ. 8. p. 36. Lugdun. Batav. 1658.* vel tandem quia carnis frustula sanguineis vasis conglutinata ea non perspexit solertia, qua perspexisse alios demonstrant recentiores, qui veterum inter se collatis observationibus idipsum de *Diemerbroeckio Anatom. l. II. cap. 9. p. 372. Lugdun. Batav. 1679.* *Bartholinio Observ. Cent. I. ep. 2. hist. 20. Hafniae 1657.* aliisque affirmari posse consentiunt. Discrimen vero, quod inter polypos intercedit, & Aneurysmata, aperte demonstrat polypos ipsos modo ante, modo post mortem efformatos aliquando fuisse. Videnda tamen ea sunt, quae infra sumus prolaturi, quibus ea addi possunt, quae apud scriptores descripta reperiuntur, & praesertim apud *Severinum De Nov. Observ. Absc. cap. 2. pag. 280.*

què semper in interitu, vel antè ipsum semper enascatur, statuendum minimè videtur, cum ex observatis innotescat, illum tum multo antè, tum in obitu ipso efformari utiquè posse. Atque, ut vera fatear, quamvis inficiari ipse non audeam, aegrotantes nonnullos polyposas dum è vivis excefferint contrahere concreciones, ipsis tamen adhuc viventibus easdem iampridem effici nonnumquam cepisse ex quodam veluti morbosae affectionis caractere coniiicitur.

§. XVIII.

Polyporum signa.

NEquè is ego sum, qui observationes proprias eo usque protenderim, ut complures ex polyposis concrecionibus vita functos noverim, diuque in vivis degentes inviserim, ex iisque ad veram comparandam aetiologiam experimenta captaverim; quin potius ex viris spectatissimis Medicam praxim longo annorum intervallo exercentibus acceperim, modo haec, modo illa, etsi maximè disparia, expendenda in infirmis occurrere morbi argumenta optimis quibusque, & accuratis observatoribus inconspicua. Vibratus tamen, atque intermittens pulsus, coarctata praecordia, protensa in iugulo vasa, animi defectus saepissimè recur-

E 2 ren-

Lugdun. Batav. 1724. Riverium *Cent. IV. Observ. 34.* Parisiis 1646. Heurnium *Observ. rar. Hist. 27.* Lugdun. Batav. 1609. Platerum *Observ. 7.* Basileae 1755. Villisium *Cerebr. Anatom. cap. 7.* Londini 1670. Tulpium *Observ. Medic. l. I. c. 44.* Lugdun. Batav. 1716. Lovverum *De cord. cap. 2. pag. 145.* Londini 1669.

rentes, palpitationes (a), brachii torpor, pulsusque in eodem obscuritas, nec non spasmodicus sterni dolor non ideo observatorum ingenia torquent, ut si luculenter in uno, eodemque casu perstiterint, ambigi non amplius queat, revera polypum adfuturum. His autem omnibus una simul consociatis per saepe delitescentibus, & nusquam nisi sero nimis conspicuis, nudus profecto prodirem in scenam Empyricus, si tutos quosdam proponere canones vellem, è quibus manifesta diagnosi eliceretur: Unicuique enim patet, hanc, de qua loquimur, aegritudinem ex longè variantibus causis proficisci, quarum aliquae delitescunt densissimis tenebris consepultae. Instar omnium sit ad rem nostram quod de polypo haereditario dicendum foret, quem cuilibet sedulo consideranti perspectum est, ex causa multiplici derivari posse, cum non iisdem semper stiptetur symptomatibus, seclusa cordis palpitatione, uti ex morborum historiis deprehenditur (b). In praeternaturali ulterius cordis amplitudine non defuere, qui certa proponere indicia meditati sunt, at si quando panduntur, non in eodem semper aegrotante persistunt, nisi

(a) Aliquando ex sola palpitatione cognoscitur polyposa concretio, maximeque potest determinari, si post excedentem corporis motum ideo crescat, ut non facile tractu temporis minuatur, pulsusque debilem habeat cum difficili coniunctum respiratione. Praecipua tamen signa nullum robur habent si polyposa iamdiu efformata concretio aegritudinem aliam produxerit, quemadmodum de Apoplexia dicendum est: Tunc enim utriusque morbi signa ita confundi possunt ut aliqua ab aliis facillime destruantur, veluti observationes Wepferi demonstrant. Vid. *Hist. Apopl. Obs.* 70. 71. & seq. *Amstelodami* 1658.

(b) Vid. *Act. Berolin.*, Dec. II. Vol. 7. pag. 99.

nisi ea comminisci velint, quae de pondere, atque molestia cordis Scriptores prodiderunt (a).

§. XIX.

Aneurysmatis, & polyposae concretionis coniunctio.

Illud unum maximè iuvat agnoscere, quod nempe polyposae satis superque adveniuntur concretionnes modo in vitae curriculo, modo in interitu exortae, modo deniquè, uti quondam legimus contigisse, haereditario veluti semine propagatae (§. xviii.). Haec non Aneurysmate quovis duntaxat efformato in ipsis coronariis vasis agnitas novimus (b), quin & ex iis idem produci Aneurysma consuevisse contendimus, ex quo praeternaturalis cordis amplitudo deduci queat: Nam quod in reliquis arteriarum truncis usuvenit, id & in ipsis coronariis canalibus animadvertitur, externo tamen, & validiori secluso impedimento ex ipsa musculosa cordis substantia interveniente, quo reliqua vasa, ubi observantur Aneurysmata, nonnumquam destituuntur, quodque ex valido, alternoque cordis motu pro diversa humanorum corporum firmitate superatur, dum propè cor universum vasorum genus concutitur. Ac profecto quacumque posita
gru-

(a) Vid. Lang. Oper. Medic. Part. III. pag. 211. Lipsiae 1704.

(b) Vid. Leeuwenhoeck Experim. & contempl. pag. 179. Lugduni 1696. Memoires de l'Academ. Royal. des Scienc. an. 1707. & Haller Memoire sur le mouvement du sang, & sur les effets de la saignée chap. II. pag. 22. A Lausanne 1756.

grumescenti materie, quae paulatim in coronariis gignatur vasis, sanguinis affluxus aliquatenus intercipitur, ac ex perenni ipsius renisu intimae canaliculorum parietes adiguntur, usquè dum maiori peracta concretionem ex ampliore vasis capacitate insuperabile nanciscantur impedimentum. Praeterquamquod si prava sanguinis accedat constitutio, & praesertim erosivis scaeat ipse particulis (§. LI. LXXIII.) tunc facilè dignoscetur, quomodo vel in ipsis minimorum vasorum cor ipsum ambientium oris haud dissimilis consequatur effectus: Ea etenim, quae ex erosione contingunt Aneurysmata in tenuioribus vasorum orificiis frequentius apparent cum aliquo dolore conjuncta, & quamcumque praeripiunt intercapedinem (a). Nil itaque prohibere videtur, quin & in extremis minimorum vasorum, quae cordi insunt, osculis idem quadam veluti constituta similitudine fiat, quod in nimio catameniorum in foeminis fluxu, nec non in haemophthysi observatur, quodque alias ex vi circulationis fieri prohibetur.

§. XX.

Erosionum efformatio.

QUUM vero coronaria cordis vascula tenuia fuerint in extremis osculis constituta; erodi haud difficile valebunt, exindèque cruore per anfractus muscularis

(a) Vid. *Hist. Morb. Uratislav. an. 1701. pag. 238. Lausannae 1746.* Mortua Ducis Brunsvicensis coniuge Chirurgus aperuit cadaver, & observavit dextrum cordis ventriculum ab ulcerosa erosionem fuisse disruptum. Vid. *Memoires de l'Acad. Royal. des sciences an. 1732.*

laris cordis substantiae diffuso augebitur cor admodum mole sua, nequè aliquid aliud adveniens incusabitur. Ex quo fit, ut cardiacum Aneurysma in iis saepius detegatur, qui sive syphiliticis, sive scorbuticis tentantur affectibus (a), cum in iisdem coagulantes, adnotante Malpighio (b), acidique sales contineantur (§. LI.). Quod vero ad polyposae cuiusvis concrectionis pertinet productionem innuendum est, non ex polypo duntaxat emergere Aneurysma consuevisse,

ve-

(a) Haemorrhagiae, quae in scorbuticis observantur, ex ipsa humorum acrimonia deducuntur, ex quibus erosa vasa sanguinea, sive mollia reddita, sanguinem contentum effundunt, veluti reluctante licet animo in carissima sorore mihi observare datum fuit, quae quantitatem sanguinis universam per nares paulatim effudit, usquè dum integro elapso ferme anno serosa, & albicante superveniente substantia, & languidiore sensum reddito cordis motu, tandem occubuerit, cum vix novem annos attingeret. Si ergo ex affectione duntaxat scorbutica adeo depravatur sanguinis massa, ut erosivam naturam adipiscatur, multo magis in Aphrodisiacis id usvenire posse censendum est, cum ipsi labem immisso veneno acceptam referant. Quod vero gravius in scorbuticis extat statim apparet, & ex ipsis, etsi maxime variantibus, eiusdem signis eruitur: Pustularum enim eruptio, membrorum extenuatio, pruritus, & erosio gingivarum, & alia, quam plurima laethalis huius aegritudinis argumenta ostendunt, sanguinem adeo depravari, ut vasa, quae ipsum continent, erodantur; & mollia fiant, ut facile sanguinem ipsum effundant. Hic è vena missus atram, & grumescentem indolem in fibrosa sui ipsius parte praesefert, falsam, & acrem in serosa, ut si in minimis haereat vasis, ex ea, qua pollet acrimonia, sanguinea erodat vasa, ut ex varicosa venarum, quae raninae dicuntur, constitutione deducitur. His in minoribus humani corporis vasis ritè perspectis, facile in coronariis cordis oriri posse concludimus.

(b) *De Polyp. Cord. Dissert. Londini 1686.*

verum Aneurysmate constituto polypum ipsum in arteriae expansione efformari, ceu animadvertit Morgagnus (a). Quid quod & in expansione alicuius coronarii vasis ex allatis casibus inducitur enasci concretio potest, ex qua liberiori cruoris affluxu intercepto cor admodum crescere compellitur mole sua (b). Quaelibet autem exorta huius generis concretio persaepe in ventriculis, & auriculis cordis adinvenitur, qui ramosas propagines in arterias, & venas emittunt, ibidemque pariter ossificatas hirsutasque repertas fuisse partes accepimus totam sinistram cordis regionem occupantes (c). Quo in loco reminiscendum occurrit quod observatum est, polypos ipsos facilius in dextro, quam sinistro cordis ventriculo concretere, & ampliore quoque molem acquirere.

§. XXI.

(a) Et nos revera in muliere quadam cum nihil usquam polyposi, & nominatim in corde, & cerebri sinibus invenissemus, intra Aneurysma tamen non magnum, in quod sinistra ejus arteria subclavia expandebatur, adhaerentem oblongum polypum observavimus. Adver. Anatom. II. Animadv. 40. Lugdun. Batav. 1723.

(b) Vermes in corde circa coronaria vasa repertos fuisse veteres crediderunt. Hos polyposas fuisse concreciones asserimus Insectorum speciem referentes.

(c) Vid. Bonet. Sepulchr. Tom. II. l. 3., sect. 16. pag. 313. Genevae 1700. Cor Leonidis Lacedaemoniorum regis ex genere Heraclidarum hirsutum fuisse repertum ex Aristide Perficarum rerum scriptore asseruit Plutarchus Παράλλ. δ., quod tamen insolitae cardiacorum vasorum alterationi arbitror esse tribuendum, quae ipsum quasi hirsutum reddere potuisset. Sed nonnulla libenter audire fas est, quae cruta sunt ex Misc. Natur. Curios. Dec. III. an. 5. & 6. Observ. 122. Ita namque ibidem legi potest: De corde hirsuto meminit clariss.

Dom.

§. XXI.

Concretionum quantitas.

Monendum tamen videtur, maiorem, minoremve polyporum in ventriculis cordis sedem habentium amplitudinem eorundem capacitati proportionari: Dexter enim quoad substantiam dimidia parte mollior, & tenuior sinistro est, eodemque amplior, adeo ut illius vis dimidio saltem robore polleat, atque sufficiat sanguinem ad usque proximos deferendo pulmones, quando sinister ad omnes totius corporis partes per minimos propellere canales debet. Dextera tamen cordis auricula non admodum sinistra maior extat,

F pro-

Dom. D. David Grebnerus Med. Vct. Rest. c. 16. De cord. p. 121. & ante ipsum de tali corde alii. Hinc narrat Valer. Max. de Mirac. lib. I. c. 8. Aristomeni Messenio cor repertum fuisse hirsutum, de quo etiam Plinius Hist. Nat. lib. 11. & Jo. Schenckius Obs. Med. lib. 2. De corde pilis referto scribunt curiosas observationes Pet. Crinitus De hon. discipl. Bauhinus Anat. Antiqu. Benivenius De abdit. morb. caus. Theod. Craanen De hom. Plutarchus Paral. Coel. Rhodigin. Antiq. lect. 1. 4. M. Ant. Muretus Var. lect. 1. 12. c. 10. & tandem Amatus Lusitanus cent. 6. narrat olim Ferrariae nostrae (sunt Lanzonii verba) se observasse cor cuiusdam latronis insignis, & audacissimi pilis circumseptum, sic pariter hic Ferrariae an. 1696. sub fine mensis Aprilis quemdam plebeium aetatis an. 47. forti Pleuritide extinctum in hospitali S. Mariae Novellae (idem loquitur Lanzonius) meae curae commisso cultro Anatomico aperui, & cor inventum est undique pilis refertum; in pulmonis autem ala dextra abscessum vidimus mortis, ac morbi causam; sic monstra nascuntur in dies, & mirabilia depromit natura semper admirabilis, semperque curiosa in triplici suo regno, animali nempe, vegetabili, & minerali. Permulta etiam ex aliis scriptoribus eruuntur.

propterea quod sanguineus latex minori vi ex venis in cor effluens ampliorem exigit diametrum, quam qui maiori cum velocitate per venam effluit pulmonalem; vasis etenim angustia ab aucta celeritate rependitur. Animadversum pariter fuit, non ita frequenter in canalibus a corde remotis huiuscemodi concreciones adesse, rariusque in arterioso aortae tubo sedem habere, quandoquidem ex sanguine vehementer a corde propulso dissipari valerent (a). In iis tamen aortae locis, ubi ipsa incurvatur, & ubi ramosae fiunt vasorum elongationes, ex observatis esse frequentiores innotuit, easdemque cum Aneurysmate in aortae tractu frequentissimè conlociari. Id autem ab unoquoque facile percipi potest, si superveniens obstaculum cum exorto conferatur Aneurysmate: Si namquè concretio aliqua, quae efformari iampridem coeperit, ex vi circulationis per aortae truncum descendens in locum, ubi iliacae ex aorta proficiscuntur arteriae, statim descenderit, ibidemque constiterit, sanguini ad iliacas fluenti remora quaedam fiet, quae si insignis sit subitam mortem minabitur, sin vero mediocri stipetur mole, concretio haec quotidie magis subcrescens arteriae parietes amplificabit, atque in emissaria arteriarum ab aorta derivantium proruet sanguis, & modo coeliacam, modo mesentericas, modo emulgentes, modo vero spermaticas comprimere conabitur, usquè dum varii generis exurgant Aneurysmata. Quare non abs re concludi posse videtur, non solum ex
 ef-

(a) Rarum videtur, per omnes corporis arterias, & venas polypofas simul diffundi posse concreciones. At ex Zoologicis observatis evincimur, canem vita functum esse ex polypis venas, & arterias omnes corporis occupantibus. Vid. *Act. Hafniens. an. 1679. Obs. 29.*

efformato iam Aneurysmate innasci polypum posse (§. XIV.), sed ex polypo ipso emergere Aneurysma consuevisse, etiamsi eiusdem locus ab eo, quem occupat polyposa concretio, aliquantulum distet.

§. XXII.

Cordis laesiones.

HIs itaque positis idem in ipso met corde statui posse apparet: Nam sive in eiusdem ventriculis, sive maioribus ramis adsit impedimentum, Aneurysma sensim consequitur, quod seu cum polyposa concretione, seu cum aliqua vasorum obstructione copulatum cordis amplitudinem aequo maiorem ingenerabit. Potiori ergo iure arguendus videtur Plinius (a), qui cor morboris nusquam tentari affectionibus effatus est, neque fortè fortuna laesum illico necem inferre audacter nimis pronunciare non dubitavit. Attamen ipsa probè cognovit Antiquitas, ex laeso animalis corde oeconomiam perverti universam, atque ipsi acceptum vitae principium esse referendum: Non enim ignem, & calor cardinem causamque solummodo veteres appellarunt, sed humanae vitae thesaurum, vivifici, aureique nectaris fontem, τὴ μικρὸκόσμῳ solem, ipsiusque animae sedem, veluti ex ipsa voce, quae animum quoque designat, ad nos usque deducta concluditur (b). Ipso

F 2

igi-

(a) L. XI. cap. 42. Parisiis 1723.

(b) Id non solum a Graecis, apud quos vox καρδιά cor animumque significat, indigitatum videmus, sed inter Orientales ab Iudaeis acceptum novimus, quandoquidem ex voce Chal-

igitur morbosa qualibet affectione laborante nisi repentinum interitum, interruptam saltem lucis usuram aegrotantes experiuntur, cum non circulatio duntaxat sanguinis perturbetur, at vel morborum emergant affectus, quos recensuimus.

§. XXIII.

Hydrocardiae origo.

Non omnis profecto cordis labes internam agnoscit originem, cum alterationes quaedam ex humore pericardii subsequantur: Licet enim illo deficiente oriatur marasmus, & palpitatio, tamen & immodica existente quantitate sive congelatur (a), sive copioso plus aequo subsistente valde perniciosam affert Hydrocardiam. Ac profecto nihil aliud humor pericardii est nisi latex quidam lymphaticus è glandulis supra basim cordis iacentibus, & per universum pericardium conspersis extillatus, qui ignis calore concrevit, additoque spiritu nitri lactescit aliquando, & loturae carniū colorem praefert, rubentesque particulas continet

Chaldea *cor*, & *animus* designatur, quasi ex Hebraea voce transposita deduci velit, quodque vel apud Arabes idem videtur esse, cum *cogitationem* ex Iudaea voce מְהַשְׁבָּחָה intelligant. Vid. Buxtorf. *Lex. Hebr. & Chald.* pag. 75. Basileae 1735. Alia huius generis proponuntur a Willisio *De an. brut.* cap. 8. Londini 1677. Neque defuisse compertum habemus quosdam ex veteribus, qui ex aucta, vel imminuta cordis magnitudine diversas deduxerunt animi proprietates, veluti eruitur ex historiis, quarum nonnullas retulit Silvaticus *Controv. Medic. contr.* II. pag. 17. & sequ. Mediolani 1601.

(a) Vid. *Philosoph. Transact. for the year.* 1670.

microscopio conspicuas. Hic non modo diversi coloris particeps deprehensus quandoquè fuit ab Anatomicis, sed purulentus, salinis, acribusque refertus parriculis, aliisque inquinamentis, a quibus affici pericardium valet, eiusque capsula exulcerari, nec non phlogosim suscipere, veluti ex interno, fixoque aegrotantium circa medium sternum dolore deducitur. Quum vero quantitate nonnumquam minui consueverit, decepti sunt Anatomici cum viderint pericardium ipsum arctissime cordi coniunctum, ut vel ipsum asseruerint defuisse. Quamobrem ne maior, minorve huiusce humoris quantitas decipiat aliquem, cum nunc maior, nunc minor esse debeat (a), prout diversitas rerum exposulat, atque iustius ferri velit iudicium, observatio in recenti cadavere, minimèque praeviis morbis, & macie confecto instituenda est. Licet itaque excedenti, ac praeternaturali posita cordis amplitudine, aliisque vitiis enasci queat Hydrocardia (§. VII.), tamen & ipsius pericardii humore qualitate peccante cor affectionibus quibusdam obnoxium fiet: Ea namquè omnia, ex quibus huiusmodi coalescit humor, ideo extimulanti pollent facultate, ut nempe quidquid in illa capsula continetur difficile putrescat. Putrescet igitur si quantitas minuatur; sin minus, pericardii membranae depravabuntur, ipsumque cor prava, & assidua torqueri colluvie non desinet. En labes absquè repagulo, quae nonnumquam in cadaveribus deprehenditur neque polypo quopiam, neque alio superveniente impedimento.

§. XXIV.

(a) In foetu copiosius reperiri testatus est Du-Verney. Vid. *Act. Petropolitan. Acad. Vol. 2.*

§. XXIV.

Pericardii alterationes.

MAiorem tamen humori, qui in pericardio continetur, labem ex putrescentibus sanguinis ibidem contenti particulis, quas satis superque adesse ex rubentibus maculis, atque colore loturae carniū con- simili concluditur (§. xxiii.), arbitror accessuram, quam ex universa ipsius massa, in qua salinas, acre- sque reperiri particulas adnotavimus. Id autem tum verum esse censendum est, cum huiuscemodi sangui- neae partes maximè exuberant: Tunc enim facile corrumpentur, & suppurabunt, propterea quod effu- sus affatim sanguis è propriis canalibus facile in pus convertitur monente Hippocrate (a), nisi quidpiam contrarium advenerit, veluti in nonnullis Aneurysma- tum tumoribus monendum est (§. Lxxi.). Verumta- men quantitas sanguinis universa utiquè putresceret, nisi magna coalescendi vis inesset sanguini, ac praeter defectum balsamici spiritus liber ambientis aeris influ- xus adiiceretur (b). Verum etsi talia supervenirent, ex
alli-

(a) Ἦν εἰς τὴν κοιλίην αἷμα ἔχουσι παρὰ φύσιν, ἀνάγκη ἐκ-
τυθῆναι. ΙΠΠΟΚΡ ἀόρισμ. τμήμ. 5, ἀφ κ.

(b) Duplex ergo putrefactionis causa existit; prima defectus
influentis balsamini spiritus; altera ambientis aeris, & cor-
pusculorum ibidem contentorum influentia, qua evenit, ut
partes spiritu vitali balsamino destitutae, quo antea ab
omni externa causa defendebantur. & praeservabantur, iam
ab ambiente aere (aliisque circumstantiis) influentiam, &
actionem patiantur. Beccher. Phys. subt. l. I. sect. 5., cap.
1. num. 23. pag. 276. Lipsiae 1703.

affidua fortassis, perennique humorum circulatione ad nihilum deducerentur, quod tamen in pericardii humore nequit usuenire, nisi sanguineae substantiae quantitas cum quantitate acrium, & salinarum partium minorem habeat proportionem. Quod denique attentionem quamdam videtur exigere illud profecto est, quod nempe pericardii membranae phlegmone persaepe afficiuntur, veluti ex pressione quadam circa sternum, aphnoia, affidua febris, inquietudine, siti, calore, sudoribusque dignoscitur. Si itaque suppuratio intus pericardii capsulam fiat, maxima ibidem materiae putrescentis alluvies conglutinabitur, ex qua nova consequentur symptomata cordi infensissima. Sed iis animadversis, quae praecipue cor afficiunt, iam ad arteriarum Aneurysmata perpendenda deveniendum putamus.

§. XXV.

Aortae Aneurysma.

Quaedam itaque veluti series aliquando constituenta videtur, cum evenire possit, ut idiopatico Aneurysmate constituto oriatur cardiacum, habita semper ratione plethorae, ex qua allato duplici etiam existente Aneurysmate reliqua consequantur, quae arteriosos canales cordi proximiores invadant: Posita namque aucta cordis magnitudine, cum maior in ipso contineatur sanguinis copia, quam antea, ideo maior in aortam impulsus in systolis actu continget. Aortae igitur Aneurysma fiet, si huius tunicae ex assiduo, & diuturno superveniente sensim impulsu debilitentur. Cadaverum sectiones rem evincunt, cum magis in aor-

ta ascendente, quae cordi cohaerens est, quam in descendente, quae ab eodem dimovetur, frequentissime reperiantur Aneurysmata: In aortae enim flexione maior exoritur resistentia, quae ex eiusdem curvatura sanguini opponitur. Aucta insuper attendenda vasorum amplitudo est in naturali statu probè conspicua, quae in vasis a corde haud longè positis praenoscitur, quorum initia magis ampliantur, quam eorundem extremitates. Ac profecto arteriarum extensiones ex vi cordis sanguineum laticem in eas impellentis dimanant, & magis minusve augentur iuxta maiorem, minoremve cordis actionem, quae in arteriis ipsi proximioribus maior esse, quam in remotioribus necessario debet, cum ex vicino cordis impulsu maiorem in egressu sanguinis ipsi eidem cogantur apponere resistentiam (a). Plura tandem sunt, quae sanguini in aortam propulso reluctantur, inter quae sanguis arteriosa vasa replens, conica arteriae figura, & postremorum angustiae vasorum merentur observationem, nisi ea in medium producantur, quae de imminutione cavitatis binarum arteriarum, nempè axillaris dextrae, & subclaviae sinistrae fuerunt excogitata; unde aortae Aneurysma deductum quandoquè fuit utpote a defectu virium elasticarum exortum.

§. XXVI.

(a) Maior in aorta requiritur resistentia, quae sinistro, eademque admodum robusto cordis ventriculo aliqua ratione respondeat ut necessariae quaedam actiones facilius peragantur. Vid. *Berger Physiolog. Medic. l. I. cap. 5. pag. 61. Francofurti 1737.*

§. XXVI.

Aliorum vasorum vires.

NEquè praeternaturali duntaxat aortae vasorum amplitudini semper insistendum est, quandoquidem huiuscemodi amplitudo effectus esse potest arteriosi vasis, qui suam diametrum breviorè, exindèque perimetrum angustiorè reddiderit: Tunc enim ex causa, quae contraria effectui apparet, idem consequetur effectus, qui eidem causae adversari manifestè videtur. Id vero nonnisi ex accuratis profluxit observationibus cuilibet consideranti evidenter ostendentibus, ex multiplicibus nempè, iisque variantibus accidentibus, a quibus recitandis supersedere satius est, ne longè nimium protrahatur sermo, imminui vasorum capacitatem posse: Sat namquè est, ut sive ex tumore cartilagineo, sive ex superstructa viscerum vasis adhaerentium pressione, sive alia quacumque de causa imminui queat vasis cuiuscumque, & arteriosi praesertim perimetrum, exindèque amplitudo aliqua non longe ab huiusmodi impedimentis insurgat. Id autem haud difficulter agnoscitur si ea observari velint, quae in circulatione sanguinis non interrupta fieri debent: Quomodo enim ex nimia, pusillave sanguinis alluvione pravi nascuntur effectus circulationem quandoquè ipsam intercipientes, etsi definita vasorum diameter eadem semper persistat, ita eadem constituta sanguinis massa idem, vel huic per similes consequetur effectus si vasis angustia contigerit: Perspectum quippe est, internum vasorum spatium in composita suboriri ratione ex directis distendentibus, inversisque contra-

hentibus facultatibus. Neque longè admodum ab angustiae superadditae situ quidpiam arteriae parietes fortiter comprimens adinvenietur, eo quod maior semper vis propè resistantiam fiat supervenientem. Haec si circa praecordia fiant, nil mirum si validae exoriantur palpitationes obstaculum non exigui momenti demonstrantes observatoribus. Retropellitur itaque sanguinis portio quaedam, cui prohibita reluctatur vasorum expansio, idemque retropulsus sanguis fieri nequit, quin ibidem, ubi maiori adigitur vi, praeternaturalem promoveat amplitudinem, cuius causa si insuperabilis fiat, repentinus obitus subsequetur, inspectoque mortui aegrotantis cadavere Aneurysmaticus apparebit tumor, quem in aorta existentem, inter cor, & obstaculum sedem habiturum credendum est, cum comprobetur ex observatis, ex ligata aorta tumorem fieri, qui inter cor, & vinculum intumescit. Maior autem allata superius vis ex immutata sanguinis velocitate, non secus ac ex superaddita resistantia deduci potest: Ostenderunt enim Hydrologi, quod si fluido quopiam per canalem variae amplitudinis excurrente tanta eiusdem quantitas aequali tempore pertranseat ubi minor diameter est: quanta ubi maior, velocitatis diversitatem in contraria esse proportionem cuiuscumque quadrati diametrorum. Quum autem perspectum, exploratumque sit, ex fortiori obstaculo minorem fieri sanguinis velocitatem, facile quidem illa praenosci poterit si massarum producto in quadratum earumdem respectivae velocitatis ducto per earum summam dividatur; Tunc enim vis in impulsu deperdita ex quotiente innotescet.

§. XXVII.

Explicatur quomodo fiant Aneurysmata.

Sed ut intelligatur, quomodo verum fiat Aneurysma, ponantur cordis resistentiae = m , cordis vis = y , & arteriarum systoles = b ; erit $m + b = y$. Si itaque debilis evaserit b aliquo gradu x , manente tamen y , non erunt $m + b - x = y$. Quamobrem arteriarum diastoles respondebit decremento resistentiae x , verumque consequetur Aneurysma pro varietate locorum, quae afficit dignoscendum (a):

G 2 San-

(a) Nequè difficilè nimium videtur decernere, quae quantaque sit praeternaturalis amplitudo, quae in maioribus arteriosis canalibus usuvenerit: invento enim Aneurysmate, rotundaque posita arteriosi vasis periferia, eiusque diametro, iam vasis eiusdem innotescit dilatatio, veluti in aortae Aneurysmate demonstravit Valcarengus *De Aortae Aneurysm. Observat. Obs. I. Cremonae 1742.* Et sanaè in homine mediocris magnitudinis est iuxta Keillium *Tent. 2.* aortae diame-

ter 0. 73. seu per decimalem calculum $\frac{73}{100}$ pars unius digiti

Londinensis, area vero 0. 4187. His positis sic praecitatus Auct. r. institutam a se respiciens observationem ratiocinatus est: Etenim istius (aortae nimirum) circumferentia tres digitos mensurabat una cum viginti duabus centesimis digiti partibus. Unde cum circumferentia ad diametrum, iuxta Archimedis regulam, sit ut 22. ad 7., inde deduximus, eiusdem arteriae diametrum aequari uno integro digito + 0. 2. +

$$\frac{5}{11} = \frac{2}{10} + \frac{5}{11} = \frac{22 + 50}{110} = \frac{72}{110}; \text{ ideoque diameter ista alterius}$$

dia-

Sanguis enim defluere per vasa debet servato virium a corde datarum excessu supra resistentias aggregatas, minimèque aequari debet vis cordis iis duntaxat resistentiis, quas invenit sanguis in proprio circuito peragendo, uti perperam putavit Keillius (a). Quum vero efformato Aneurysmate graviora sensim evadant incommoda, patescit iam, vim contractionis in arteriis, quae vi sanguinis easdem distendentis respondere debet, crescere caeteris paribus in ratione molis, & velocitatis, qua sanguis ipse movetur. Deniquè ex conformatione tunicarum magis, minusve resistentium in arteriosis quoquè vasis a corde remotis Aneurysmata totius arteriosi generis emergunt, veluti Florentiae anno 1755. in viro, qui senectutem attingerat, observatum fuit, in quo innumera dispersa reperta fuerunt per universum corpus Aneurysmata, quae in ipsis quandoquè Zootomicis sedulo peragendis inquisitione-

diametrum supra expositans superabat per $\frac{29}{100} + \frac{5}{11} = \frac{319 + 500}{1100}$
 $= \frac{819}{1100}$; id quod satis superque probat, quantum istius a-

rea consuetam aortae naturalem capacitatem superaret. Si quidem hoc manifestum fiet medietate diametri in circumferentiae dimidium ducta (Vid. Grandi Sez. Con., Prop. 50. coroll. 1., pag. 122. Firenze 1744.) ; nam dimidia circumferentia erat 0. 161., medietas autem diametri erat 0. 51.

$+ \frac{1}{2} \cdot \frac{5}{11}$: quibus inter se invicem ductis, fit 0. 8246. circiter. Quamobrem area arteriae detectae erat ad aream arteriae a Keillio suppuratam ut 0. 8246. ad 0. 4187., quae sane magna differentia est cum ferè duplum referat. Haec & aliis arteriosis vasis applicentur veram, & praeternaturalem extensionem utiquè computabimus.

(a) Essay on several parts of animal oeconomy, London 1717.

sitionibus palam fiunt (a). Quae vero de tunicis articularum minus resistentibus effari volumus non semper de internis intelligenda videntur: Externae enim & ipsae a quacumque vel compressione, vel contusione, vel alia immodica vi immutari queunt (b). Id autem reticendum non est, quod nempe minor internarum resistentia ex imminuta externarum vi contingere solet, ideoque si vel ex erosione (§. LI. LXXII.), vel alio quovis adveniente casu aliqua ex externis tunicis sive laxetur, sive dehiscat, impulsus sanguinis, qui in arterias truditur, minorem inveniet in internis resistentiam, ubi maximè externarum consueta deest elasticitas, ibique haud raro Aneurysmaticus tumor sensim efformabitur. At vero sermo nunc de iis est, quae in corde sitae sunt, Aneurysmaticis aegritudinibus, iisque in aorta, carotidibus, aliisque arteriis a corde non longè remotis sedem habentibus, etsi circa iecur, & alia abdominis viscera, & alibi conspicuae fiant. (c) Sed in aorta quam saepissimè Aneurysmata deprehensa fuisse unus est observatorum sensus, pariterque apparet, ea, quae in interno Aneurysmate notatu digna perleguntur, in aorta ipsa ut plurimum contingit-

(a) Aneurysma observavit Eduardus Tyson in animali, quod *Tajacu* appellatur, seu Indico nomine *Quaubtla*, *Coymatl*, & *Quarizotl*. Vid. *Transf. Philosoph. for the year. 1683. num. 153.*

(b) Neque difficilè admodum est discernere qualis in sanguine velocitatis immutatio fieri possit non solum ob quamlibet compressionem, contusionemque, sed etiam ob quamlibet obstructionem, & contractionem, inductamque ab Aneurysmate dilatationem. Vid. *Robinson Animal Oeconomy Prop. 19. London. 1738.*

(c) Inter Iecur, & ventriculum Aneurysma observavit Tabarranus *Obs. Anat. 9. 8. pag. 16. Lucae 1742.*

gisse. Et sanè prae caeteris peculiaria quaedam memorantur a Littrio, Morando, aliisque Scriptoribus de Medicina optime meritis (a). Insigne insuper obser-
varunt Lafagius (b), & Rosinus Lentilius Archiater Wurtenbergicus (c), nec non Noortwyk (d), & Horstius (e), rarumque pariter in muliere abseidit Doddius (f) monstruosumque se vidisse narrat Ruyschius (g) mediocre pulvinar, quo in sedili utimur adaequans, aliudque infantis recenter nati caput repraesentans, hisque rarissimum subnectitur Aneurysma tribus iam elapsis annis Florentiae a Viris doctissimis observatum, quod magnitudine sua aortae tractum occupaverat universum. Neque desunt dissectorum Aneurysmatum historiae ideo inter se variantes, ut propriam in unoquoque Aneurysmate assignare causam nonnisi perar-
duum

(a) Vid. *Memoires de l'Acad. Royal. des sciences an. 1707. 1712. 1721. 1732. 1733. ec.*

(b) Vid. *Of the Philosoph. Trans. Abridgment. Tom. III.*

(c) Vid. *Ephem. Acad. Nat. Curios. Cent. I. an. 1712.*

(d) Aneurysmatis in quadragenario Viro a DD. Tronchin, & Van-Leent observati historiam refert Wilhelmus Noortvvyk, qui cadaveris dissectioni interfuit, antè obitum deducti ex tumore dorsi synchronam cum pulsu carpi habente pulsationem, in quo tam ampla evaserat aorta, ut in vesicae urinae inflatae amplitudinem intra Thoracem assurgeret, atque ex arcu aortae ad usque diaphragma protenderetur. Hanc praemittit observationem in Praefatione ad latinam versionem Nihellii editam Amstelodami 1746, & recusam Parisiis, & Venetiis 1748., cuius est Anglicus titulus: *New and extraordinary observations concerning the pulse made by D. Franc. Solano de Luque, illustrated vwith new cases, and remarks by James Nibell M. D. London 1741.*

(e) *Observ. I., l. 9. Ulmae 1628.*

(f) Vid. *Of the Philosoph. Trans. Abridgment. Tom. IV.*

(g) *Observ. 37., 38. Amstelodam. 1691.*

dum videatur. Quae autem de hac aegritudine vocitantur haudquaquam nescius ego sum, utrum ex causis nimium proximis deriventur. Arbitror equidem, perraro Aneurysmata illico patefieri cum incoeperint, cum ea, quae in virilitate observantur, in adolescentia, vel infantia ipsa exorta ut plurimum fuisse contendam. Atque ut in his rerum ambagibus aliquid exindè lucis emergat, prava puerorum nutritio vel ex incuria parentum, vel ex divitiarum defectu proveniens sedulo videtur examini subiicienda, simulque affectus quidam ipsis communes, planèque neglecti perpendendi occurrunt in iis praecipuè, quibus angusta domi res est, quam saepissimè recurrentes.

§. XXVIII.

Puerorum Aneurysmata.

Puerorum corpora tenerrima, & gracilia esse, fibrisque facilè cedentibus coagmentari, ex necessario eorundem incremento consequitur (a). Dupl
citer

(a) Haec ipsa gracilitas, quae Aneurysmaticis praecordiorum morbis excitandis conferre potest, non modo pueris noxia esse videtur, sed foetibus etiam in lucem nondum editis: Saepissimè enim Aneurysmata in nonnullis reperta sunt in aliqua cordis auricula ut plurimum collocata. Contra vero violentae cordis contractiones, quibus maxima arteriarum opponitur resistentia, huiuscemodi morbum aliquando producunt, qui frequenter auriculas ipsas adoritur: *Une maladie assez fréquente du fœtus (sunt Hallerii verba) c'est l'Aneurysme de l'oreillette que le sang retenu dilate & rend immobile. Ne seroit ce pas l'effet des violentes contractions du coeur*

citer profecto augentur, si solidorum, fibrarumve nervearum, sive fluidorum, quae per omnem corporis ambitum disperguntur, contemblemur operationes: Ut namquè solida protendantur, partibus quae in contactum arctissimè nitantur, neque distractioni renitantur, coalescere minimè debent, alioquin sive non protendentur, sive nifus, quo in contactum nituntur, vi maxima supererit subigendus. Adhaec si pars, quae protensa extiterat, ita persistat, aliquod divisas partes subeat corpus necesse est, easque ita seiunctas detineat a contactibus, ne iterum distractae partes in contactus sibi proprios commigrent. Fluidorum insuper incrementum tale esse debet, ut nutriatur corpus, & augetur, non vero adeo validè premantur ipsius canales, ut ex fluido, quod illuc extruditur, nimis fortiter distrahantur, atque dissiliant. Nil igitur mirum si quascumque puerorum corpora suscipiant impressiones, facilèque tententur morbis, qui nisi optima vidus ratio accesserit potius exacerbantur, quam mideri eos possimus. Invaluit profecto in multis Italiae urbibus mos, ut nempè puerorum lactatio paucos menses attingeret, atque plurimas ex tali abusu exoriri pravissimas affectiones certum est, quibus ne illae, quae praecordia torquent, accensendae non sint aliquantulum pertimesco. Dolendum itaque, non modo cibos, quibus adulti vescuntur, iisdem exhiberi, sed illos quoquè, qui adultis ipsis olim noxii esse consueverunt. Quomodo igitur machinulae illae teneriores detrimentis vacabunt, quae illis imminet, in-

coeur, aux quelles les arteres opposeroient trop de resistance? V. d. Memoire sur la form. du coeur &c. Mem. II. sect. 13. pag. 195. A Lausanne 1758.

dè profluat non interrupta sanguificatio. Secus vero Epilepsiae, & molestissimae expectandae tusses, aliae-
vae ne observatae quidem affectiones pertimescendae. Animadvertere nonnunquam mihi contigit, facilius Epilepsia tentari rusticos pueros, quam urbanos, id-
que ex pravo ciborum delectu deducendum videtur, quandoquidem iis familiaris est morbus dum acre pri-
mas pervadit vias, ceu adnotavit Van-Swieten (a): Talis quippè acredo nonnisi ex prava ciborum obo-
ratur qualitate. Et sanè allia, caepas, & immaturos fructus, nec non glutinosa, & dura omnia, quibus
vescuntur, indiscriminatim absorberi a sanguine, in quem commutantur, perspectum est (§. XIII.). Nil
igitur mirum, si consequatur Epilepsia, siquidem morbus iste ex acris saepissimè materiis in stoma-
cho latentibus, & fibras irritantibus oritur, veluti docent observationes. Quum autem inordinati ex
huiusmodi affectione subsequantur corporis motus (b), ecquis aegritudines alias non expectabit? Puerorum
pulsus frequentior quam in adultis observatur, & non raro febrem simulat, quae non adest. Vasa fle-
tuntur faciliè, multumque sanguinis excipiunt; & quemadmodum cor, utpote angustum, iisdem replen-
dis vasis impar videtur, ita ex frequentibus pulsa-
tionibus quidquid deficit compensatur (c). Quod si naturalibus hisce, frequentioribusque pulsationibus
inordinatus addatur motus ex Epilepsia proveniens, haud

(a) *Comment. ad Aphor. Boerhaav. Text. 1077. Lugdun. Ba-
tav. 1753.*

(b) Costarum elevationem ex validissimis Epilepticorum sub-
ortam motibus observavit *Malpighius Consult. Medic. Cent.
I. conf. 8. pag. 23. ex Hier. Gasp. Patavii 1713.*

(c) Vid. *Hales Animal Statics, §. 75. London. 1733.*

haud video, quomodo arteriarum involucra non multum firma nequeant alterationem quamdam subire. Si igitur ante pubertatem quatiatur saepissimè corpus, contractos perferent morbos cum adoleverit, & uti quandoquè fit, dum effectum senectute corpus macrescit, & post ipsum interitum cognoscetur, illo in corpore iamdudum praeeexistens vitium aliquod latuisse.

§. XXX.

Arteriarum ossificatio.

Arteriarum mutationes reliquis corporum vicibus respondent, quandoquidem tenuissimis coagulantur eadem filamentis in embryone, quae crassiuscula evadunt in pueritia, firmiora post pubertatem fiunt, & cartilagineam nonnumquam induunt in virilitate naturam, ex qua ad ossificationes quoquè fit transitus in senectute, veluti mihi quondam animadvertere contigit in sectione cadaveris viri cuiusdam peragenda, qui cum ex immani morbo, quo correptus antea fuerat, sanus evasisset, dum adhuc convalesceret, inopinato morbo correptus Hippocratica adveniente facie mortales reliquit exuvias: Invasit itaque libido animum introspiciendi cadaver, cumque viscera, & reliquae partes anatomico subiectae cultro sospites essent adinventae, vixque obitus origo perscrutanda contingeret quemadmodum etiam in dissecando Foeminae cuiusdam Pisanae cadavere nuper observatum est, ossificatio tandem aliquando in externa carotide reperta fuit, quae arteriosum canalem impervium reddiderat. Nequè novum, & inauditum

autumare lubet quod repetitæ comprobantur obser-
 vationes, vasa nempe sanguinea prioris generis, ne
 corde quidem excepto (a), ossiam persæpe naturam
 induere, non secus ac in cervis, qui multum ex cur-
 su defatigantur, crebro suspicitur, quodque Medici
 Arabes ad longævitatem laudaverunt. Quidni Alber-
 tum ab Haller (b) minimè reticendum putaverim, qui
 universum aortae tractum contemplatus est mirificè
 squamis ossis variegatum? Huiuscemodi demonstrant
 immutationes, quomodo ea, quae in infantia obve-
 nerunt Aneurysmata, diu multumque perseverent ab-
 squè notabili humanae machinae detrimento. Ac pro-
 fecto posita in pueris Aneurysmatis origine sive ex
 Epilepsia, sive aliis de causis infra producendis exor-
 ta, iam vix ac ne vix quidem perceptibilis tunc
 aderit dilatatio, quae cum primis circa praecordia
 versetur, cum illic vis maior adsit propter vicini-
 orem cordis situm, ex quo maior exinde motus adia-
 centibus vasis communicatur: Reliqua etenim caete-
 rarum partium a corde remotarum Aneurysmata cau-
 sam ut se prodant videntur ex gere validiorem. At
 vero adducta conservabitur dilatatio usquè dum insi-
 gne aliquod in sex non naturalibus rebus erratum
 eandem se manifestare compulerit. Quamobrem si
 mi-

(a) In corde Urbani VIII. P. M. ossis frustum repertum
 est. Vid. *Dist. Univ. de Trev. Tom. I. pag. 1893. A Trevoux*
 1721. Neque tendines, membranas, cartilagineas, & ligamen-
 ta ab ossificatione liberari ex observatis eruitur.

(b) *Adn. 2. ad Praelect. Boerhaav. Text. 184. Lugdun. Batav.*
 1740. Sed Auctor ipse ossium quoque ipsorum efformationem
 ab ipsa desumit causa, a qua efformatio dependet, & augmen-
 tum aliarum corporis partium, ab impulsione nimirum cor-
 dis, quae praecipuè in arteriis agit. Vid. *Haller Memoire*
sur la form. des os. sect. VIII. n. 2. pag. 262. A Lausanne 1758.

minimè interveniente causa, ex qua dilatationem adesse cognoscatur, ad plures annos Aneurysma persistit, maior spes aderit cum vasa firmiora sensim evaserint, illud idem absque seavitie syntomatum perseveraturum.

§. XXXI.

Foetuum nondum natorum incommoda.

HAudquaquam nescius ego sum, quam plurimas in foetibus nondum enixis mutationes fieri, sed omnes latet, utrum in praecordiis mutatio aliqua obvenire possit dum embryones in utero materno latent, ex qua suspicari datum sit, partes illas ad Aneurysmata suscipiendum disponi. Veruntamen longè nimis morbi huius origo deduceretur, si ea, quae in utero materno fiunt explorari valerent, nisi natura ipsa culpari velit, utpote quae organica praecordiorum vitia dum foetus efformaretur effecerit, & genuinum partibus adhuc latentibus talium morborum characterem impresserit, quod adhuc incertum videtur nisi ex observationibus patefieret. Attamen nil affirmare prohibet, haec organica vitia in iis facilius apparere, qui non modo debilem in ipso lucis limine fibram fortiti fuerint, sed in illis quoquè qui dum in utero formarentur laxitudinem quamdam in universo corpore subierint. Illud profecto contingere non raro solet, maternos reticendo conatus, ut maritalibus leporibus fruantur foeminae quando prolem in utero baiulant. Apparet itaque, alterationem quamdam non exigui momenti tenellum embryonem, etsi in chorio, & amnio detentum subire, si praesertim plures ictus mater absorbeat dum ambo parentes amatorio percussi

culsi pathemate in palaeſtra decertant aphrodiſiaca : Exaeſtuant quippe in orgasmo partes, & intumeſcunt, aliaeque repentinae mutationes adveniunt. Quamobrem pueros, qui in exortu ipſo Rachitidem naſti ſunt, coniectandum eſt, hanc aegritudinem ex immodico parentum concubitu ipſis adhuc in utero permanentibus acquiſiſſe. Ipſa Venerea luces, quae comitatur aliquando naſcentes, alique exitiales morbi, qui in utero contrahuntur, foetum enervant. Cuncta humani corporis vaſa ideo ſenſim, & in ipſo embryone craſſeſcunt, propterea quod ex fluidorum, quae in ipſis reperiuntur, motu annulares ipſorum fibrae protenduntur: At quacumque poſita vehementi concuſſione fluidorum motus adaugetur: Fluida igitur maiori agent momento, & vaſorum ſuperabunt facile reſiſtentiam. Quum autem tenuiſſima extent in embryone vaſcula, aliqua repente fiet dilatatio, quae tractu temporis aucta tandem aliquando innoteſcet. Qua propter ſi debilibus arteriae tuniſis coaluerint in iis, qui liberos genuerunt, evenire poterit, ut foetus ipſi eadem praediti naſcantur vaſorum textura, adeoque haereditario, ut ita dicam, conflictentur Aneurysmate vel mediate, vel immediate a parentibus ipſis in eoſdem traducto, veluti ſe obſervari teſtatur Lanciſius (a), qui Aneurysmatis re ipſa haereditarii hiftoriam diſerte commemorat. Inſuper innata in pueris cardiacorum Aneurysmatum ſemina nonnumquam delituiſſe deſumptis ab incifione cadaverum obſervationibus deprehenditur, cum in his non modo cor maximum, ſed infirma cordis textura

(a) *De Mot. Cord., & Aneurysm. l. II., cap. I., Prop. 11.*
Lugdun. Batav. 1740.

dignoscatur, velut expertus est laudatus ipse Lanci-
 sius (a). Caeterum & ex ipsis generationis primordiis
 huiusmodi traduci labem tum concludendum est, cum
 nempe venae cavae radix, auricula, ac dexter cor-
 dis ventriculus languidiori fibrarum nexu coalescunt,
 sinistris interim cavorum cordis parietibus multo va-
 lidioribus apparentibus: Tunc quippe adolescente sen-
 sim praecordiorum mole dextrorum amplitudinem ca-
 vorum plus aequo latiore evasuram leves ob causas
 patefit. Verum enim vero ne insudare nimis videar
 in demonstrando, Aneurysmaticos praecordiorum affe-
 ctus haereditarios esse consuevisse, sufficiat deernere,
 tum haereditarias adesse posse dispositiones cum pa-
 rentes debili fibra coaluerunt; & quemadmodum for-
 tes creantur fortibus, ita ex debilibus parentibus am-
 bigendum est debiles natos prodire posse.

§. XXXII.

(a) Ita in puerorum cadaveribus, nec non in satulis, ac
 vervecibus aliquando spectavimus eorum corda, in altera au-
 ricularum, vel (ut frequentius) sinistro in ventriculo locum
 quemdam, ac veluti foramen perlucidum, quod externa, in-
 ternaque tantum membrana ne omnino debisceret, impediabat.
 Neque dubitandum, quin, si eadem corpora adolevisent, in-
 ter illa facile adnumeranda essent, quae repentino interitu
 ob apertum ex tempore cordis foramen concidunt, cuius pro-
 fecto mortis genus & alii saepe & nos crebro etiam vidi-
 mus. De Mot. Cord, & Aneurysm. l. I. cap. 2., Prop. 38.
 Lugdun. Batav. 1740.

§. XXXII.

Puerorum aegritudines nonnullae.

EDitus in lucem foetus clamat, ingemiscit, illacrymatur, plorandoque nimium, & ululando tenellum calet corpusculum, quatitur, & infirmatur. Celerior interea sanguinis evadit circuitus, cum ex assidua vocis exercitatione universa sanguinis quantitas magnis motibus concitetur. Undè potiori iure ex ea, quam Graeci dicunt ἀναφοίνισιν, animam moveri prohibebant veteres Medici, cuius nomine sanguinem intellexerant, eo quod animae sedem in illo Philosophi illis temporibus collocarent. Si itaque ex frequenti ploratu quatitur assidue corpus, concludendum est, eorum, qui debiliorem nacti sunt corporis habitum dum vitae limen attingerent, dilatari sensim arterias posse, atque ad verum suscipiendum Aneurysma disponi. Quapropter improbandi sunt qui fletum in teneris infantibus fovent potius quam planè coerceant, perindè ac emolumentum aliquod foret expectandum. Dum ululat puer insignis amplitudo glottidis internoscitur, quae cum illa, quam adulti quique homines obtinent, ritè confunditur. Illud idcirco deducitur, auctam nimirum maximoperè fuisse musculorum actionem, & ipsius quoque cordis, quod inter musculos recensetur. Non equidem inficior, quosdam naturae conatus perutiles extitisse, eosque magnoperè vituperandos, qui priscis temporibus ploratum ingemiscen-
tibus pueris lege vetuerant; sed ex adverso non video, qua permotus ratione nimium laudaverit Aristote-

teles (a). Porro non modo ululatus una cum gemitu copulatur, ex quo detrimenta non pauca consequuntur, sed singultus advenit molestissimus, in quo non diaphragmatis duntaxat convulsio, uti veteres crediderunt, spectanda est, sed longitudinalium fibrarum oesophagi contractiones animadvertendae, ex quibus praecordia torquentur. His additur quoque cantus pueris familiarissimus, qui si modum excefferit, uti non raro fit, poterit affectiones adductas in tenellis illorum corporibus excitare: Dum namque perardua quae non modo pangere, sed elata vota fundere delectantur, graves sibi morbos accersunt non tam facile discutiendos. Tenera insuper aetas illa plaudere quae sensus alliciunt persaepe solet, adeo ut si clangentes choraules, tibicines, vel alios quoslibet audiverint, ad ravim clament ni & ipsi idem peragere possint, quod tamen assidue, si libuerit, persequuntur, cum facile supra caeteros dulcioribus instrumentorum modulis deliniantur.

§. XXXIII.

Prava puerilium corporum administratio.

EDucatio neglecta, & malè pertractata, uti apud imperiti, & ignobilis vulgus affectas considerari
I po-

(a) Τὰς δὲ διατάσεις τῶν παίδων, καὶ κλαυθμούς, οὐκ ὀρθῶς ἀπαγορευνύσιν οἱ κωλύοντες ἐν τοῖς νόμοις. συμφέρουσι γὰρ πρὸς αὐξήσιν, γίνεται γὰρ τρόπον τινὰ γυμνασία τοῖς σώμασιν, ἢ γὰρ τοῦ πνεύματος κάθξις, ποιεῖ τὴν ἰσχὴν τοῖς ποθεύσιν, ὃ συμβαίνει, καὶ τοῖς παιδίσις διατεινομένοις. ΑΡΙΣΤ. πόλιτικ. κη' σκ.

potest, nec non abusus quidam, qui etiam in cultioribus Urbibus irreperunt, permulta in infantum praecordiis afferunt detrimenta: Mulierculae etenim nullum aliud expectandum esse arbitrantur remedium, ut pueros seu nimiae laetitiae, seu fletibus oppressos in officio contineant, quam ut eos spectris, & falsis idolis, rerumque terrorem incutientium imaginibus perpetim terrefaciant, adeo ut quam saepissimè immoderata laetitia cum repentino moerore confligat dum refractariam nimium aetatem coercere contendunt. Simulant proindè lemures iratos, horrenda spectra, minaces furias, informes lamias, exitialia monstra, cerberum trifaucem, & indomita cuiuscumque generis animantia, quae pueros repente adoriantur. Ex quo fit, ut falsis illis decepti imaginibus insolita formidine terreantur, & maximoperè perturbentur. Ignoratur sanè, utrum maius animo detrimentum ex corpore, quam corpori ex animo accedat; verum id experientia constat, tenera illa corpuscula ad quascumque suscipiendas impressiones esse multum accommodata. Quum autem adultos quosque homines ex infausto aliquo ipsis allato nuncio ita exagitari appareat, ut molestas, & intempestivas subeant convulsiones, adeo ut Epileptici decumbere videantur, & vehementi febre discrucientur, tanto magis id obvenire infantibus debet, quinimmo satis superque animadvertitur, ipsos convulsionibus laceffitos diu multumque in tali rerum statu perseverare. Quod si in adultis hominibus repentini metus ex specie terrificae suborti adeo corpus afficiunt, ut cordis palpitationes, temporum pulsationes, & concussiones inordinatae universi corporis consequantur, quidnam in infantibus evenire posse putandum est, qui sunt veluti mollis
cera,

cera, in qua facilè quidvis imprefferis? Dolendum fanè, impuberibus filiis una cum imperitis, imbellibusque mulierculis vitam esse ut plurimum transigendam, cum ipsae non modo ad optima praebenda consilia ineptae esse soleant, sed callidae haud raro malorum evadant artifices. Quorumcumque insuper custodum aspectus ad iram compositus fit, pueris molestus, & iniucundus: Dum namquè eos impetere verberibus minitantur, ac simulatam quandoque iracundiam praefecerunt, corpus insolito pallore perfunditur, genae rubescunt, ipsique meticulosi haerent, & semianimes contremiscunt; id quod concitatioem in corpore circulationis motum evasisse suadet. Hinc non abs re liberalitatem pro metu arripiendam, ipsaque pueros fatius esse corrigendos perspectum fit. Postremo curceta, quae noxia admodum extare creduntur, motumque cordis augere, arteriosa flaccescere vasa compellunt, ipsaque ad verum Aneurysma disponunt propter imminutam earumdem resistantiam. Quod si haec eadem resistantia ex adverso adsit, multumque agar, & in ipsa substantia sanguinis locum habeat, idem semper consequetur effectus: Fluida enim non moventur, ut ex Hydraulicis legibus comprobatur, in resistanti medio, nisi vires, sive prementia pondera medii resistantiam exsuperent; sin vero illorum augeatur velocitas, auctae tunc vires sunt in proportione maiori resistantiarum. Si vero hisce omnibus aetas addatur suscipiendorum pathematum haud incapax, quae sollicita nimis advenit, tunc nondum firmato corpori quam plurima afferuntur detrimenta, ceu tandem in ipsis hominibus consistentem aetatem nactis, atque firmiori corpore gaudentibus internoscitur.

§. XXXIV.

Animi perturbationes.

A Nimum ex contagione corporis laborare, nihilque angere frequentius homines experientia rerum magistra nos edocet, quam animi pathemata, quibuscum perpetuum intercedit foedus nusquam propemodum coercendum: Excandescit quippè homo, & in furorem adigitur, moerore torquetur, corripitur zelotypia, lacrymas fundit, in ultionem exaextuat, permulcetur gaudio, pudore suffunditur, amat, odit, tristatur (a) & modo haec, modo illa praeferunt pathematum plus minusve ingravascentium phoenomena in foeminis praesertim conspicua, quae cuncta si modum excefferint corporis perturbant oeconomiam. Peramplum profecto in quibuslibet, qui immodicis huiusce generis affectionibus lacerantur, è quorum centu ipsos excipiendos non esse pueros utiquè comprobatur, unicuique observare fas est mutationum numerum, inter quas cordis, & arteriarum motus saepissimè concitator peculiares extorquet observationes. Ecquis igitur ex iteratis huiuscemodi motibus praecordiorum Aneurysmata in iis, qui debili donantur structura corporis, interdum subsequi posse inficias ibit? Respirationis organa molestiam subeunt neutiquam contemnendam, tuncque cordis actio, tacitaque retegitur eiusdem potestas. Ipsi met probè
no-

(a) Talis nonnumquam est observata tristitiae vis, ut polyposas concretiones produxerit, quemadmodum animadvertit Lovverus *De Cord. cap. 2. p. 145. Londini 1669.* Vid. Berger *De Polyp. Vitembergae 1689.*

noverunt Metaphysici, quantitatem impressi in corpore motus actioni pathematum respondere, simulque exploratum est, eadem in cerebro, ubi hospitatur mens, atque nervis omnibus excitari. Dum itaque vehementi quispiam percellitur pathemate si talia forinsecus praebeat irrequieti animi argumenta, ut a quolibet eundem aspiciente praenosci possit valido illum pathemate perturbari, non erit absurdum arbitrari, ex affectione nimirum nervosi systematis reliquas corporis partes noxam aliquam persensisse. Quemadmodum autem maiores, atque multiplices nervorum rami ea pervadunt loca, quae sanguinem ex corde excipiunt, maior illic impulsus fiet, & alterni cordis, & arteriarum motus vehementiores evadent, cum ipsi soleant esse suapte natura concitiores: Contractionum namque cordis velocitas radici quadratae virium, quae in illo contrahendo exercentur, proportionatur, pariterque libero sanguinis in venas ingressui respondet. Percipitur itaque, quomodo ex huiuscemodi motibus oriri quandoque possit praecordiorum Aneurysma: Quinimmo & cor ipsum ex frequenti, & diuturna palpitatione ex aliquo sive bono, sive pravo suborta pathemate Aneurysma subire posse, ex quo maximoperè amplificetur, concludendum videtur, quandoquidem id evenisse D. Philippo Nerio comperimus, quem Aneurysmati; quod nobis cardiacum nuncupari placuit, succubuisse autumat Caesalpinus (a), eo quod quam saepissimè in palpitationem cordis incidisset ex vehementi, atque frequenti ecstasi manantem: Sicuti enim cor musculus est, & ipsum convulsionibus lacescit, eiusque vis

non

(a) *Catopt. l. VI. cap. 20. Romae 1602.*

non modo quantitati spirituum animalium, sed illorum quoque velocitati respondet, patet, huiusce organi vim tum crescere admodum debere cum valido quocumque incipiente pathemate illorum motus evadit vehementior.

§. XXXV.

Sanguinis concretiones.

QUOD vero praetermittendum non videtur illud est, quod nempè diversae sanguinis concretiones in iis facilius fiunt, qui aliquo afficiuntur animi pathemate, non secus ac in reliquis aegrotantibus. Et sanè quaecumque supponi velit huiusce phaenomeni causa, ex metu vita functos legimus fuisse observatos (a), quorum interna cordis vasa concreto redundantia sanguine reperta sunt, quin & polypos ipsos in melancholicis repertos novimus; neque haud infrequenti comprobatur inquisitione, eos, qui modo laetitiae, modo moeroris imperio premuntur, praecordiorum affectionibus succubuisse; id quod & in ipsis usuvenire pueris animadvertitur, cum & ipsi propriis, etsi remissius agentibus, haud vacent pathematum insultibus ex ipso praesertim Hypochondriaci affectus fonte saepè laepius manantibus. Horum proindè sunt, qui ablegatis quibusque mentis relaxationibus insueto suffusi metu privatos inter parietes commorari conantur, quique modo laetitia, modo moe-

(a) Vid. Bartholin. Cent. IV. Observ. 76. Hafniae 1657. & Alpin. De praes. vit. & mort. aegrot. l. I. cap. 11. Lugdun. Batav. 1710.

moerore perculli repentinos subeunt motus, falsisque ut plurimum ludentes imaginibus irrequietis languoribus fatigantur. Quoniam vero tristantur frequenter pueri, pariterque pro data qualibet occasione moerorem laetus animus excipit, hinc ex hisce subortis mutationibus una cum innato pathematum semine confociatis quassationes praecordiorum proficiscantur oportet: Quemadmodum enim agile corpus in pueris extat, ita commotione corporis vehementi animus perturbatur, quasi lumen, quod ventis agitatam minus clarè vicina collustrat. Si igitur innatis pathematum feminibus in puerorum corpore locatis ea, quae nonnumquam adveniunt, subindè lustrentur, haec una simul copulata in ipsa iuventute vim exercebunt validissimam, cui si dispositio aliqua superstruatur, dissimilia praecordiorum incommoda consequentur, quae tum temporis maximè emergere consuevisse compertum est.

§. XXXVI.

Tusses convulsivae.

Veruntamen alia praenoscenda occurrunt, quae pueritiae statum adoriuntur, tenellumque corpusculum ad Aneurysma praecordiorum suscipiendum disponunt, inter quae non postremum obtinere videntur locum convulsivae quaedam neglectae tusses, è quibus peramplus morborum numerus profluit praecordiorum fines raro admodum praetergrediens. Quis igitur sanae mentis convulsivas puerorum tusses omnino neglectas Aneurysmata praecordiorum produce-

re posse non arbitrabitur? Has etiam, nisi mea me fallit opinio, probè noscendas esse, earumque examinandum effectum censeo: Sunt enim quandoquè adeo vehementes, ut ex ipsis peremptos fuisse pueros accipiamus. Ex maiori, eaque valida pulmonum actione arteriosi, & venosi sanguinis motus augetur, & talem multiplicatam actionem a convulsiva tussi pendere consueviffe nullus ambigendi locus est, eo quod maxima in thorace concussio deprehendatur. Tussiat puer, atque sensim tussis exacerbetur usquè dum illius causa persistit, maximus illico rubor faciei oborietur, oculi è propria veluti sede dimoveri videbuntur anxietas aderit, praegressaque tussi Cephalalgia non raro, anhelitus, cordis palpitatio, nec non reliqua supererunt convulsivae tussis syntomata, quae de concitatiori sanguinis circulatione rudes quoquè homines commonefaciunt. Nonnè arteriarum involucra in pueris teneriora maximum subibunt ex impellente sanguine ictum, & modo debiliori, modo fortiori succumbent Aneurysmati? Huiusmodi tamen res evidens videtur esse, ita ut minimè ratiocinationes eludat. At ne quis succenseat mihi, pueros utpotè tussis non expertes debere omnes Aneurysmatica affectione tentari, varias noscendas occurrere circumstantias responam: Vel enim arteriae vitium non adest, vel protinus non manifestatur, cum nonnumquam ne extitisse quidem dubitet quispiam quando revera efformatum est (§. LV.). Ego equidem non inficior, non omnes eadem arteriarum firmitate pollere, cum modo firmiora, modo tenuiora humani corporis vasa ab ipso exortu pueri sortiantur, quae quidem firmitas, atque tenuitas una cum aliis eventibus consociata si vim, quae ex tussi emergit, retundere valeat, atque subigere,

gere, iam Aneurysma evitabitur; secus vero his seclusis continget. Sed opus non est, ut confestim appareat, & toto vitae curriculo praenoscat, cum aliquid aliud necessarium sit, ut incoepa haec affectio patefiat, veluti demonstrabitur. Haec tamen assumptum non adstruunt, cum ii secludantur casus, in quibus fieri nequit, ut ea, quae monuimus usuveniant: Sunt namquè pueri, qui sive ex ea, quam nacti sunt, corporis dispositione, sive parentum sollicitudine tussibus non tentantur, vel si tentantur, hae selectioribus remediis arcentur. Aetas postremo attendenda praesertim est, cum ea quo magis ab exortu distat, eo rem soleat inhibere.

§. XXXVII.

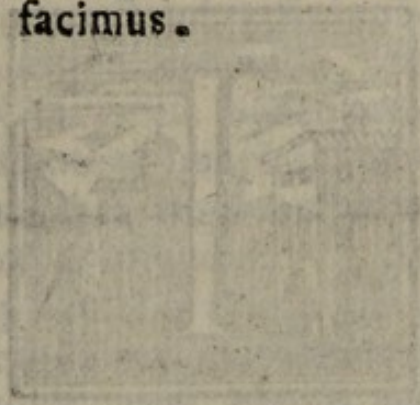
Auctae cordis vires.

ADnotatum est a viris in Medicina praestantissimis, circa exitum tertii septenarii vires cordis non amplius crescere, quod in eo temporis tractu, qui inter exortum, & finem eiusdem septenarii intercedit, nequaquam contingit: Tunc enim maior est vis cordis, ut ex celeriori puerorum pulsu dignoscitur, qui febrem simulare videtur (§. XXIX.), etsi vis cordis talem vincat renisum, qui multum ponderis adaequat. Hic tamen obiter monendum, non adeo certum esse, quod de vi cordis, eiusque renisu vocatur a Medicis, ut analytico theoremate demonstratum sit, quatenam vera sit vis, quae in quolibet exrenda corpore necessario videatur ad hoc ut animalis servetur oeconomia, cum non omnia hominum corpo-

ra eadem fibrarum polleant firmitate. Quod vero mirum videtur illud est, quod nempe Medico-Mathematici non modo in assignanda cordis vi minime inter se conveniant, quinimmo magnum inter illos observetur discrimen (a). Non tamen id ex calculorum defectu deducendum est, quandoquidem animadvertendum occurrit, integram horum nonnullos vim cordis inquirere, alios vero apparentem, quae nil sane aliud est, quam exigua totius integræ portio, veluti ex principiis, quibus innituntur demonstrationes, eruitur. Quod autem in statu valetudinario considerandum superest id profecto est quod nimirum talis adducta in corde laxitas aliquando suboritur, ex qua Paralyfis, exindèque Syncope fiat, quae tum perniciosior evadit, cum ex obstructione, seu erosione vasorum proficiscitur, quodque non modo ex dolore circa praecordia, verum ex anhelitu, atque animi deliquio dignoscitur. Itaque vivendi ratio perpendenda foret, cunctaeque praenoscendae circumstantiae, quae favere pueris observantur, ut accuratum motus cordis discrimen eliceretur: Sed nostris hisce temporibus, quibus parum, aut nihil in puerorum regimine invigilant caeteris paribus illi, quorum custodiae fuere commissi, plus considerandae supersunt pravae corporis dispositiones teneriori machinae superstructae, quam reliquae humano corpori salutares. Patet ergo necessitas quaedam arcendi

(a) Huius discriminis causa dependere potest a diversitate irritabilitatis, quam esse ultro admittendam experimenta demonstrant in animalibus instituta: Certum namque videtur cor a sanguine ventriculorum stimulari, quemadmodum elapso seculo suspicatus est Bohnius *Oeconom. corp. animal. Progyrn. VI. pag. 105. Lipsiae 1686.* & novissimè observationibus comprobatum esse perspectum est.

di convulsivas tusses a pueris, atque id omne semoven-
 di, quod ad concitatiorem cordis, & arteriarum actio-
 nem reddendam aptum censetur, ne assiduè urgendo
 arteriosa sensim vasa labefactentur, & ad quamcum-
 que recipiendam impressionem disponantur. Deniquè
 ex his omnibus illud consequitur, quod etsi unus, aut
 alter ex infantum erroribus ad Aneurysmata produ-
 cenda non sufficiat, plurimorum tamen congeries idi-
 ipsum praestare valet, quodque novum fortasse fre-
 quentissimae aegritudinis exhibet argumentum, ex
 quo ad alia generaliora gradum facimus.

P A R S S E C U N D A

§. XXXVIII.

Tempestatum varietas.

Is autem cursim raptimque perscrutatis, quae teneram praecipue infantum aetatem ad vitia praecordiorum suscipienda possunt disponere, aliqua sunt afferenda, quae infantibus ipsis una cum adultis communia sunt, atque in illis viam sternunt ad aegritudines adductae indolis producendas, in his vero si morbi primordia latuerint in apertam lucem collocandas, & nonnumquam sponte sua inferendas, quae bene perspecta cunctis aequè prodesse possunt, atque neglecta aequè detrimentum allatura credendum est. Immutatorum itaque temporum examini insistendum occurrat, ut iis, qui ex assiduis mutationibus panduntur, morbis constitutis, praecordiorum affectiones, quae ex ipsis deduci consueverunt, si libuerit innotescant. Atque ut firmiter innitantur observationes, Etruscum contemplari coelum decrevimus. Hoc profecto, ubi vita sospes degitur, relatè ad alia Italiae loca caeteroquin saluberrimum, quibusdam tamen gravibus & ipsum morbis, ut & regiones reliquae, succumbere

homines cogit, prout vices nonnumquam advenientes expollulant. Si quis tamen endemius statuendus est morbus, hic in locis palustribus, & humilibus apprehenditur, ceu inferius ostendetur (§. XLV.). Omnes profecto probè noverunt, coeli mutationes diversis anni temporibus recurrentes saepè noxias evadere, raro tamen proficuas si magnae caloris, & frigoris repente mutationes advenerint, quod & ipse iamdudum agnovit Hippocrates (a). In Etruria vero non adeo variare solent, ut unoquolibet anno novus semper ex adveniente huiuscemodi varietate expectandus sit epidemicus morbus, qui dominetur, atque dissimilis, & nova febris, veluti usuvenire arbitratus est Sydenhamius (b), qui novum semper grassantem morbum expectandum esse asseruit, qui quaslibet regiones adoriretur, & quodcumque anni tempus invaderet. Illae autem, quae in Etruria nostra patefiunt affectiones, perraro aliam agnoscere solent peculiarem mutationem praeter excessum caloris, & frigoris, ceu elapsis retro saeculis fuit ab accuratis observatoribus adnotatum, quos inter praetermittendus haudquaquam videtur Marcellus Virgilius (c), qui dum vitam Florentiae du-

(a) Αἱ μεταβολαὶ τῶν αἰρέων μάλιστα τιτῶσι νοσήματα, καὶ ἐν τῆσιν ὡροσιν αἱ μεγάλαι μεταβολαὶ ἢ ψύξις, ἢ θάλψις, καὶ τ' ἄλλα κατὰ λόγον οὕτως. ΙΠΠΟΚΡ ἄφορ τμημ. τρ. α'.

(b) Nihil quicquam opinor, animum universae qua patet Medicinae pomeria perlustrantem tanta admiratione percellet, quam discolor illa, & sui planè dissimilis morborum Epidemicorum facies non tam qua varias eiusdem anni tempestates, quam qua discrepantes diversorum ab invicem annorum constitutiones referunt, ab iisque dependent. Obs. circ. morb. 2cut. cap. 2. Genevae 1749.

(c) *Comm. in Dioscor. l. III., cap. 6. Coloniae 1529.*

duceret catarrhales praecipuè morbos familiarissimos observavit ex ingenti frigore tunc temporis manantes. Veruntamen non omnis frigoris excessus eisdem semper morbos producit: Elapso quippè anno 1755. magnum frigus deprehensum est, quod iuxta thermometrum Fahrenheitianum Ianuario mense ad duodecimum fermè gradum subter trigésimum pervenisse constat, quodque relatè ad teterrimum frigus anni 1709. tredecim gradibus iuxta idem thermometrum differt: Illo enim anno vigésimum quintum ferme gradum attigisse patet, tuncque frigus iuxta Ramazzinum (a) ad frigus praecedentium octo annorum Psicrometro teste proportionem Patavii habuit sexquialteram, hoc est ut ternarium ad binarium. Hic autem adnotandum, anno videlicet 1691. hyemem ventosam, & siccam, frigidamque elapsi constitutionem extitisse, atque inter eos, qui grassati sunt, morbos a sanguinis incoepta coagulatione oriundos, polyposas circa cor deprehensas concretiones fuisse (b). At non omnis frigoris excessus adeo periodicam asservare videtur naturam, ut eosdem morbos producat: Anno enim 1755. non ita frequentes morbi catarrhales observati sunt, veluti aevo Marcelli Virgilii nuper laudati contigerat, quinimmo chronicis seclusis aegritudinibus, parum, aut nihil quolibet anni tempore observatu dignum extitit, nisi eae comminisci velint, quae praecordia affecerunt, affectiones unicuique conspicuae. Anno autem 1756. quo frigoris vis non extitit admodum ferox, Morbilli pravis stipati syntomatis hyemali tempore observati sunt, quibus ineunte vere aliquantulum evanescentibus

(a) *Const. alg. an. 1709. Patavii 1709.*

(b) *Vid. Act. Erudit. Lips. an. 1692., pag. 220.*

bus Pleuritides, alique thoracis affectus dominari coeperunt (a). Caeterum ex his eruitur, non modo siccitatem, & humiditatem cum algida constitutione coniunctas, aliosque casus huiuscemodi varietatibus ansam praebere, verum longa annorum serie varios exindè recrudescere morbos, qui iamdudum delituerant, aliosque frequentiores fieri, qui vix Medicorum observationem videbantur exegisse, quos inter praecordiorum affectus ad Aneurysmatum classem referendi sunt iure meritoque computandi.

§. XXXIX.

Etrusci aeris mutationes.

AT vero memoratis temporum varietatibus sensim recrudescentibus huiuscemodi morborum deberi frequentiam coniicitur. Florentinum antiquitus aerem asseverabat Iacobus Nardius (b), veluti ex anecdotis patet, non adeo noxium, subtilemque extitisse, veluti dum ille viveret factus est, cum temporis progressu montium cacumina nemoribus fuerint destituta, aditusque ventorum septentrionalium procellis reseratus. Nequè illum somniasse censendum est, quandoquidè maiores, minoresque anni temporum immutationes videntur resecatis exindè nemoribus respondere.

(a) Observationes alias sequentium annorum a me ipso descriptas transmisi D. Andr. Eliae Buchnero Profess. Hall. Acad. Caes. Phys. Med. Nat. Cur. Praef. ut in Actis Norimbergensibus imprimerentur.

(b) Anonim. Ricordi varj MS. in codic. 73. , class. XVI. MSS. Bibliothec. Public. Magliabech. Florent.

dere. Et sanè insignes deprehenduntur in praesens mutationes, quas non tam frequenter Etruscis advenisse comperimus antequam celsissimae Pistoriensium alpes altissimis, quibus luxuriabant arboribus non adeo frequenter expoliari consuevissent; id quod prudenter quidem publica lege cautum exindè fuit ne incolarum valetudo periclitaretur, ut nempe non tam frequenter annosae quercus, ac proceriores arbores, quae ibidem consistunt, humanis usibus insumerentur^(a). Si igitur atmosphaericae varietates apparent nihilominus frequentissimae, pariterque constat, ex his morbos recrudescere, videndum, utrum quid in praecordiorum affectibus, de quibus praecipuè sermo est, gignendis, & exacerbandis praestare possint. Quae patentiunt huius generis affectiones numquid frequentiores, quam elapsis temporibus dici possint, plane ignoro: Nullum tamen me legisse ingenuè fateor Etruscum Auctorem, qui praecipuè de Aneurysmate circa praecordia genito, & in nostris hisce regionibus adeo frequenti, & pernicioso ut in praesentiarum videtur, sermonem instituerit, atque tractationem numeris omnibus absolutam praelo commiserit, cum altum sit de hac re silentium. Fatendum est utique, cadaverum sectiones non adeo frequenter elapsis retro saeculis in usu fuisse, veluti adnotatum est (§. III.); Sed res tanti momenti si saepissime contigisset, seclusis etiam cadaverum sectionibus videbatur ex congerie symptomatum eruenda.

§. XL.

(a) Algidum aquilonem graviora humanis corporibus allaturum detrimenta si nemora montium altiorum refecata fuerint, poeticè pronuntiavit Franciscus Bracciolinus municeps meus, qui XVI. labente saeculo, & ineunte XVII. floruit, Vid. *Schern. degli Dei Cant. VI, Venezia 1689.*

§. XL.

Locorum constitutio.

SI quae tamen attendenda forent, ut optimae, & accuratae morborum ephemerides complanarentur, id unum esset expetendum, ut sedula, & luculenta morborum, qui nobiliores adoriuntur partes a veteribus Etruscis Scriptoribus adumbrata saltem enumeratio peracta esset, & ad seros transmissa nepotes: Praecordiorum namquè morbos graphicè propositos fore consideremus. Quum autem quidquid nobiliores illis temporibus aggredieretur partes huc illucque positum videatur, hinc ea, quae praecordiorum respiciunt aegritudines, haud diligenti exposita tractatione consistunt, adeo ut quidquid de Aneurysmate censendum esse sentirent observatores planè ignoretur. At ne lucem in tenebris quaerere videamur, atmosphaericae rursus constitutionis examini insistendo, longè nimis Aneurysmatum, quae cordi evadunt infensissima, progressus deducere quemvis non posse asserimus, si annuam, hodiernamque coeli constitutionem consideraverit, quae aliis fortassè regionibus perniciosior animadvertitur: Autumnali etenim ingruente tempestate multum elasticitatis suae non satis diu humilibus in locis deperdit aer, qui humilis pariter fit (a), eamque non valdè celeriter recuperat, nisi sicca sit hyems, ceu anno 1755. patuit observanti. Ac profecto humiditas eo tempore maxima longos interdiu

L

no-

(a) Vid. Io. Keill *Introd. ad ver. Physic. & Astronom. lect.* 20. pag. 386. Lugdun. Batav. 1739.

nocturne tractus occupat, fitque capiti permolesta, atque homines valetudinis cupidos adscititiis calvariam munire comis cogit, & nusquam propemodum in iis praecipuè locis, qui a paludibus alluuntur intercalares dies habere solet. Nebulae plus, minusve compactae huc illucque vagantur, ex quibus perennis, ac veluti filamentosus humor extillat non tegmina solum ambulantium per vias humectans, sed internos domorum parietes, & stragula insolito humore madida reddens, adeo ut ipsa hominum corpora inflata quandoque appareant, quod non aliundè deducendum videtur nisi quia externae partes sic quasi in perpetuo detinentur balneo, unde labefactatae cedunt liquidis distendentibus, ceu adnotavit Van-Swieten (a). Talis haec maritimis praesertim in locis constitutio ad plures etiam hebdomadas extenderetur, nisi flabra ventorum, nec non frigoris exarcerbati dominium superveniret. Capitis gravedines, anxietas in praecordiis, & hypocondriacae affectiones tunc grassari solent, quae nisi assidua corporis exercitatione eliminantur, evadunt sensim contumaciores. Quamobrem nullimodè improbandum videtur illorum consilium, qui rusticantur, & montano perfruuntur aere usque dum frigus siccum supervenerit. Qui vero Civitatis, Pagorumque flagrant cupidine, easque praecipuè incolere compelluntur regiones, quae marinis conterminae litoribus extant, si cum in eas venerint ex igne suppetias mutantur, & artificialibus hypocaustis deciduam discutiant humiditatem, non leve nanciscuntur emolumentum. Quum autem allata humiditas extrin-

(a) *Comment. ad Aphor. Boerb. Text. 26. Lugdun. Batav. 1742.*

trinsecus occurrens caput laedat, hinc montanus aer haud insalubris censendus est: Montium namquè cacumina purioris aeris nota gaudent, ceu Barometrorum usu percipitur, uti mirificè patefecit Musschembroeckius (a). Maior ulterius salubritas ex puriori emergit aere, magisque proficuum vel aestuante Sirio in montibus experiuntur qui ibidem degere assuecunt, veluti longa comprobatum fuit observatione.

§. XLI.

Observationes nonnullae.

QUicumque itaquè adductam nequeunt evitare constitutionem, neque opportunas adhibere praecautiones, non modo debiles fient, sed praeter caetera, quae solent advenire symptomata, Anorexia laborabunt cum organa triturationi ciborum dicata nonnisi remissius proprio munere perfungantur; id quod fibrarum indigitat athoniam ex adductis symptomatibus adumbratam. Observare mihi non raro datum est, eos, qui morbis ex athonia conflictantur, humida superveniente constitutione in deterius ruere, quod conii-
ciendi locum praebet vel eos, qui sive cordis magnitudine praeternaturali, sive praecordiorum laborant Aneurysmate ex eadem athonia deducto, non levia incommoda laturos, eā sane ratione, qua caeteros debili fibrarum nexu coalescentes ad morbos affectibus succumbendum, in quos proni sunt, disponi cernimus, veluti accidit iis omnibus, qui Otalgia labo-

L 2

ran-

(a) *Essai de Physique, chap. 36. A Leyden 1739.*

rantes aliquantulum aeris humiditate discussa sonoras recipiunt impressiones, eademque superveniente auditus iterum sensu destituuntur. Constituta huiusce naturae athonia plurima emergunt incommoda, inter quae non postremum obtinere videntur locum anomalae quaedam febriculae contumaces, quae auctam cordis actionem fuisse demonstrant. Id meherculè reticendum non est, quod nempe talis adaucta cordis actio non modo pendere potest ex superveniente febricula, sed ex ipsa tunicarum, quibus stipantur arteriae, laxitate, atque imminuta earumdem resistentia: Internas quippè arteriarum tunicas comprimens sanguis si maiori adigatur impetu ac imminutam invenerit resistentiam, ampliorem sibi viam sternit, & internus proindè arteriarum ambitus dilatabitur; siquidem non plaethora tantum Aneurysma ipsum producere potest, sed & ipsa vasorum athonia cum plaethora coniuncta una simul conspirant ad huiusmodi affectiones inferendas. Ac profecto si sanguinis motus in perenni ex corde egressu augeatur, violentior evadet impulsus quo maior erit relativa velocitas, sive discrimen velocitatum huiusce sanguinis, illiusque, qui per arterias moveri perrexerat, veluti demonstrare conati sunt viri sapientissimi (a).

§. XLII.

(a) Vid. *Sauvages Dissert. sur l'Inflammation*, §. 173. A Geneve 1744.

§. XLII.

Effectus peculiare mutationis atmosphaericae.

Q UOD si aucta sanguinis quantitas considerari velit, quae nonnumquam cum talibus affectibus copulatur, iam vasa ex plæthora ipsa dilatabuntur, & non tam facile in venas nimis distentas sanguis ipse propelli poterit; undè maior circa arteriarum fines exorietur resistentia. Hac posita apparet, aortae diametrum, quae definita est (§. XXVII.), aliquantulum protendi; ex quo fit, ut cor eandem sanguinis quantitatem in canalem ampliorem immittat. Quamobrem minor evadet celeritas quam antea fuerit dum per canalem conicum convergentem, proindèque angustiorè fluebat. Si igitur maior impulsus in vasis cordi proximioribus fiat, hinc maior in ipsis deprehendetur extensio, & inchoabit fortassis Aneurysma, inchoatumque augebitur, quae tamen omnia tum forsitan veluti praegressa conspiciuntur, cum adducta immutati temporis constitutio varietatem quamdam ostendit: Vel enim immane frigus advenit, vel totalis repentina siccitas superstruitur, ex qua terra ipsa dehiscere quodammodo videtur dum tempestas primæve constitutioni aemula dominatur, ex qua cuncta variantur aegritudinum symptomata humanis haud innoxia corporibus. Haec quidem omnia tamquam relativa statuenda volumus, cum non omnibus eadem atmosphaerae officiant inquinamenta, neque omnibus eadem sit solidorum firmitas, atque textura adductis immutatio-

ni-

nibus obsecundans: Adnotatum namquè fuit a Medicis praestantissimis, non omnes persimili donatos fuisse corpore, adeo ut etsi plures facillè debilitentur, nonnulli tamen gravissimas quasque noxas evadant. Huius notae illorum plerique videntur esse, qui borealibus in regionibus commorantur, ubi licet quam plurimi ex flamine venti cuiusdam intereant, cuius tanta densandi vis est, ut vel Hispanicum vinum congelat, ipsi tamen vitam sospitem degunt, pariterque mortuos in Arabia legimus animales ex ingenti, ac pernicioso frigore, qui ex borea super Athlantem Africae montem spirante defertur, ubi tamen quam plurimi nullimodè laeduntur. Frigus insuper Regiae Urbis Pekini rapidiora quaeque flumina adeo una tantum die in glaciem constringit, ut plaustra ferre valeant mercatores gravioribus onusta mercibus; at minus infestum evadit hominibus, quam frigus Europaeum. Ad sinum deniquè Hutsonii vehemens adeo est frigoriferae aurae potestas, ut frigida quaelibet vaporum moles aeri interspersa per eiusdem terrae mixtionem congeletur, atque in exilissima, discretaque glaciei spicula resolvarur. Tales profecto algidae constitutiones fortiori fibra donatis parum, aut nihil officiant, aliisque debili corporis textura praeditis adeo molestae fiunt, ut si illae eadem repente contigerint permagnum ipsis morborum agmen adveniat, ex quo praecordia haud rarò infestentur. Et sanè quamvis tam multos athletico pollere corpore comperiamus, tamen alios quosdam adeo debiles extitisse videmus, ut si post corporis excalesfactionem frigida usi compositione, sive balneo fuerint, protinus occubuerint; id quod relativas dispositiones, affectusque relativos ostendit. Ex ingenti insuper frigore affici praecordia posse

ani-

animadvertit Ramazzinus (a) dum algidam anni 1709. constitutionem erudita exponeret oratione. Quidquid autem de Aneurysmaticis praecordiorum affectibus ex immutatione temporum saepe saepius recurrente deducendis effari constituimus varios ex frigore ad humiditatem transitus respicit, ex quo debili fibra coalescentes laedi posse contendimus: Corpus enim debile redditum ex frigore firmatur, maioremque apparet illi vim accessuram, dum ea, quae illius laxitati favebant, protinus evanuerint, eaque firmitas humida superveniente constitutione deperditur. Immunita igitur, exindeque superaddita aeris elasticitas ex adducta temporum immutatione dependens fit debilibus infensissima.

§. XLIII.

Arteriarum vis immutata.

Nemo igitur inficiabitur, & ipsa arteriosa vasa firmiora fieri, diuque firmitatem suam fovere quoadusquè temporum vicissitudines perseverant. Si vero in internis arteriarum involucris quaelibet vel minima dilatatio, vel ad eam proclivitas fuerit, ea ex tonica superveniente facultate ingravescet, cum antehac gravi, & ponderoso existente aere propellenti cordi resistentia fieret, humorumque praepeditus penè
cir-

(a) Quotus enim quisque est (ait ille) repertus tam denso corio, ac tam forti a natura temperie donatus, qui non in cute solum, sed intus quoquè, & intra ipsa praecordia, ubi vestalis ignis nativos lares, & focum habet, ab algidissimi aeris inspiratu noxam aliquam non persenserit? Const. alg. an. 1709. Patavii 1709.

circuitus agnosceretur. Illud tamen vel maximè observatur, quod nimirum adventante verno tempore Aneurysmata praecordiorum panduntur, haud aliter ac in reliquis anni tempestatibus: Quae namquè perspiranda materies est remoratur, obortisque obtemperat mutationibus, ac saepè saepius ad corporis poros pervadendos inepta per vascula maioris diametri refluxu nititur, & dum illic detinetur extraneis coagmentata corpusculis ibidem collocatis internos quosdam progignit affectus ex adaucta refluxente humorum quantitate innascentes, nequè facillimè exsuperabiles. Intimae igitur, extimaeque vasorum partes depraventur oportet usquè dum Aneurysmaticam naturam assequantur.

§. XLIV.

Veterum, & recentiorum usus.

Frequentiora tamen putanda non esse videbuntur nostro aevo praecordiorum Aneurysmata quandoquidem adductae mutationes, quae his excitandis conducunt, plus minusve praeteritis temporibus usuvenierint, quin de frequentia istiusmodi morbi homines conquererentur. Veruntamen haec dum mecum reputo, haud perperam allatae sententiae refragari eos censerem, qui mihi talia proferrent. At vero supra caetera aliquid maximoperè attendendum est, quod rem extra omnem dubitationis aleam collocet. Itaque ex aeris intemperie non adeo frequenter laedi potuisse maiores nostros haesirandum minimè videtur, quoties illorum plerisque serotinum, & nocturnum aerem plus minusve pro varietate locorum sub dio degentes non-
nisi

nisi cautione quadam expirasse novimus ac si instantem ex aere noxam expectandam fore ducerent. Nil ergo mirandum, si eiusdem immutationem non incassum captarent, nequè altiores itinerando situs quandoque invisere gravarentur. Verum quantumvis graves atmosphaericae mutationes plus quoquè quam hodiernae contigerint, prava tamen earundem qualitas Gymnasticis frequentius adhibitis exercitationibus discutiebatur: Ipsae enim cum corporis robur maximè respicerent quam saepissimè usurpabantur, ita ut in illis quoddam veluti aequilibrium firmitas corporis semper propemodum asservaret: Hae autem cum penè obsolevisent, ignoratur profecto, numquid emolumenta potius quam detrimenta humanis corporibus accesserint: Desidem namquè transigere vitam, somnoque deditam plerique cupiunt, & parum, aut nihil tuendae valetudinis desiderio accenduntur, quin potius errata omnia ex fonte sex non naturalium rerum manantia miserrimè consecantur. Attamen qui somno nimium indulgent praecordiorum languoribus obviam eunt, cum cordis, & arteriarum motum in somno augeri compertum sit (a). Positis igitur iisdem semper accidentibus, iisdemque circumstantiis, quae in atmosphaerica constitutione ingruente praesertim bruma contigerant, fieri minimè potest, quin in praesens graviores, frequentioresque vel in praecordiis pandantur morbi, eo quod perampla errorum seges allatis mutationibus superstruatur.

M

§. XLV.

(a) Vid. Boerhaav. Praelect. in prop. Instit. Text. 597. Lugdun. Batav. 1740.

§. XLV.

Regionum situs observandi.

Q Uum vero ea, quae usquè adhuc adducta sunt respectivas atmosphaericas mutationes respiciant, eandem neutiquam asservare periodum agnoscuntur: Ventorum quippè flantium maior, minorque frequentia brevior, diuturniorque praesefert, idque nonnisi ex maiori, minorive acquisita aeris elasticitate concluditur, siquidem arteriarum expansiones aeris elasticitati quodammodo respondent, adeo ut si aeris increverit elaterium distensiones, atque rupturae in ipsis arteriis superveniant, veluti adnotavit Michelotus (a). Locorum insuper situs accuratè praenoscendi sunt, cum ex his haud leve deducatur discrimen. Faustissimus sanè Etruriae nostrae situs dicendus est, cum modo altissima montium iuga, modo vastas, & amaenissimas planities quivis intueatur. Quarè facili negotio datum est montanum aerem inspirare si fortè fortuna qui humilia loca ambit morbos gravissimos

mi-

(a) Afferit ille, Sanguiferorum canalium rimas, rupturasque ab insigniter increfcente aeris vi elastica fieri quoque posse; sanguinea scilicet massa certis anni temporibus, constitutionibusve, summo gelu, vel aliam quamcumque ob causam, prona ad concrefendum existente, facilè intelligemus, si quae de aeris ex congelatis aqueis particulis erumpentis vi, vel bellica tormenta frangere valente, quemadmodum humores a cruore in animalibus secernantur scribentes adnotavimus, huc traducamus. Vid. Instit. Bononiens. Comment. Tom. I. pag. 439.

minitetur. Ea autem, quae circa humidam autumnali tempore observatam constitutionem (§. XL.) deprehenduntur, humiliora, & intermedia loca consecrari videntur, ubi haec, etsi transitorias, & temporarias, advenire mutationes adnotatum est, è quarum noxa facile evadet quicumque spatiosa, & montana loca invisere non gravabitur, vel subcivis saltem horis aliquam corporis amplectetur exercitationem. Idcirco igitur saluberrimum potiori iure istud praedicatur coelum, eo quod parvo secluso tempore nunquam propemodum aegritudines, quae ex ipso proficiscuntur sustineantur. Veruntamen si quae sunt haud innocua loca, haec circa marinum litus spectanda occurrunt, ubi aquarum non raro pravitas adiicitur, ex qua endemicus profluit morbus in iis conspicuus, qui salubrem aquam venalem habere nequeunt, obstructio videlicet in hepate, & liene, ex qua non modo multiplex Icterus, & Hydrops, sed ipsum cardiacum Aneurysma consequitur, ceu ex inferius adducendis patebit (§. XLVII.). Interim è diverticulo redeuntes in viam id meminisse sufficiet quod iam innuimus, persaepe nimirum ex ingenti frigore ad molestam transitum fieri humiditatem posteaquam novum frigus, & calor etiam supervenerit (§. XL.), ita ut dum humana corpora intolerabili frigore torpent, ex immodica laedantur humiditate, sive protinus quibusdam ardoribus torreantur. Insuper adnotatum est, hominum errata homines alios incautos fallere, eosque demum cardiacis aegritudinibus subiicere, eo quod tum aeris, tum arteriarum elasticitas sanguinis actioni non bene respondeat (§. XLII.). Quum itaque ex allatis erroribus tales ingravescant mutationes, altera, nisi mea me fallit opinio, obtinebitur causa

in nullum modum criminanda, ex qua frequentiora deducantur Aneurysmata. Interim vero ad alia properandum.

§ XLVI.

Rusticorum regimen.

PEculiaries nonnumquam observare fas est morborum curationes apud imperitum praecipue vulgus familiarissimas, quae solertissimorum quorumcumque Medicorum ratiocinationes eludunt, atque ex adverso praecipites morbi quidam deprehenduntur, qui ne minimum quidem infelicis eventus antea indicium praeferebant. In priori itaque casu natura morborum medicatrix ultro accersenda foret, etsi immani instante morbo vix evadendi locus superesset: In altero vero ignavia fortuita consulenda, quae insanum vulgus hallucinatur. Rusticos quaeso, & inurbanos homines si spectemus, propriae necis artifices illico praedicabimus: Dum enim laborantes esuriunt vescuntur pessimè, atque esculenta praetereundo maximè ad rem nostram facere videtur aquarum, & aeris, qui absorbetur, ingurgitatio: Ex aqua namque terreis referta particulis morbi quam plurimi emanant (a). Patescit iam palustrium locorum incolas insalubribus ut plurimum aquis sitim explere, quin ne hilum quidem de prava ipsarum indole cogitent. In morbum proindè incidere solent, quem Graeci *πολυσαρκίαν* dicunt, sive assiduas perferunt obstructions, ex quibus aegritudines oriuntur innumerae,

(a) Vid. *A mechanical account of poisons in several essays* by Richard Mead, Tent. 6. London 1745.

rae, inter quas, praeter vitia praecordiorum, reticendus Hydrops non est, qui ex Ictero solet proficisci, ex obstructionibus, quae prius aderant, progenito, veluti in iis, qui aere, & salubri aqua destituuntur, praenoscutur frequentissimè. Crassescunt illi, laxa polent fibra, & tonica contractione privantur. Peramplum sanè in Etruria nostra munificentiae praebuere argumentum qui ad eam partem, quae maritima, finitimaque respicit loca, salubriorem reddendam stagnantibus, coenoque refertis aquis illa arva alluentibus, atque aerem pravis halitibus inquinantibus declivem largiri cursum meditati sunt, & saluberrimam exindè aquam magnificis è longo tractu ductibus derivare, & in Urbes ipsas deducere. Caeterum qui optimae aquae subsidio orbantur, pravumque inspirare aerem coguntur, Aneurysmaticis haud infrequenter tentantur praecordiorum affectibus, veluti in nostris hisce Nosocomiis fit manifestum, ubi maxima aegrorum è locis palustribus redeuntium copia tum observatur, cum nimirum adveniente aestate in puriorem aerem illuc, undè discesserant, revertuntur. Ego equidem arbitror, cardiaca vasa ex aere parum elastico, & pravis quandoque halibus inquinato enervata, nec non sanguinem pravis qualitatibus imbutum haud leves putari posse causas incipientis saltem huiusmodi affectus, qui ex assidua adductis in locis mora maior gradatim fiat usquè dum aliquo interveniente casu patefiat, & ope transitus ex parum elastico ad elasticum aerem ingravescat. Austrinae tamen reticendae constitutiones non sunt, quibus supervenientibus non aliquae duntaxat corporis partes hebetantur, uti notum Hippocrati (a) fuisse colligitur, sed cordi, pul-

MO-

(a) Vid. Α'φορ. τμημ. τρ. α'φορ. ε', και ιζ.

monibusque gravia succedunt symptomata, quae observationem promerentur (a);

§. XLVII.

Peculiares aliquae Aneurysmatum causae.

Insuper deprehensum est, omentum in iis, qui facile pinguescunt, mole augeti admodum posse, dum in obesibus praesertim opima oppletur pinguedine (b). Quum autem nullum extet in omento vas excretorium, omnis illa pinguedo ex validis mota laboribus abit per epiploicas venas in venam portam, atque toto inundato hepate pessimae obstructions emergunt. Ex his vero uluvenire Aneurysma haud videtur incongruum, quandoquidem ex cuiuscumque visceris obstructione cordis vis augetur. Si ergo dimidium ramorum aortae obstrueretur quadrupla cordis vis necessaria foret, ut sanguis in proprios canales propelli posset (c). Cetum insuper est, atque repetitis comprobatum observationibus, eos allatis morbis succumbere, qui vel fibram minimè nacti sunt robustam, sive laxam quocumque casu reddiderint, pariterquè constat, iuniores, & robustiores praecordiorum

(a) Quam plurimis aliis, qui organicas varias laesiones circa cor, aut pulmones a diuturno tempore gestabant, gravia pectoris symptomata cum difficultate respirandi in hac aeris austrina constitutione evenisse observavimus. Vid. Valcarengi de aortae Aneurysm. Observat. Obs. I. Cremonae 1742.

(b) Vid. Van Swieten. Comm. ad Aphor. Boerhaav., Text. 916. Lugdun. Batav. 1753.

(c) Vid. Sauvages An. a la Statique des animaux d' Hales §. 277. Genevae 1744.

rum Aneurysmate magis tentari, ceu iam adnotaverat Albertinus (a). Haec porro ut una simul conciliari valeant autumari posse videtur, vitae nempe genus esse maximoperè considerandum, utque ab iis, qui palustria incolunt loca aliquid luminis mutuemur, adnotandum viderur, id eos in votis habere, ut sano, robustoque polleant corpore, assidua edocti observatione, iis videlicet, qui in morbos proclives sunt, nequè sustinere labores queunt, talia evitanda loca esse, iisque adeunda, qui parentes ibidem non valetudinarios habuere, sed benè valentes. Attamen & horum plerique paulatim incipiunt debilitari, omnemque in se refundendam culpam agnoscunt, cum laxitatem experiantur assiduam, qua priusquam illuc adirent, minimè tentabantur. Si ergo morbis corripuntur, non ideo corripuntur propterea quod iuniores, & robustiores subito appareant, proindeque corporis laxitatem subierint, sed quia cum domum remigrarint, corpus iam debile assidua quassare defatigatione non dedignantur. Tamen seclusa etiam omni aeris parum, aut nihil elastici inspiratione illud verum agnoscitur, quod iuvenes, & robustiores praecordiorum Aneurysmate magis tententur si aliae accenseantur causae validiores, ex quibus arteriarum involucra adeo validae distendantur, ut facillimè dilatari queant, & parere ipsum Aneurysma: Si namque aeris elasticitati plus minusve agenti improbi labores corporis adiiciantur, eaque universa, quae validas reddere distensiones possunt, facili quidem negotio, licet atletico gaudeant corpore, Aneurysma patefiet.

§. XLVIII.

(b) Vid. *Instit. Bononiens.* *Comm.* Tom. I. pag. 382.

§. XLVIII.

Aeris elasticitas.

ID vero pravam aeris naturam esse probè noscendam demonstrat, cum haud exiguam humano in corpore vim nanciscatur, veluti tum a veteribus, tum recentioribus cognitum est (a), & non leviter conferat ad morbos allatae indolis producendos, qui ideo frequentes sunt, quia duris urgens in rebus egestas rusticos homines illuc, ubi aeris noxa vitari nequit, adire compellit. Veteres ipsi locorum constitutiones sedulo examini subiicere minimè gravati sunt, cum probè novissent, a sicco solo salubrem, a palustri inclementem, & quandoquè pestilentem aerem proficisci, veluti elapsis retro temporibus apud Aegyptios, Graecos, atque Germanos deprehensum fuisse testatur Hoffmannus (b), qui Scriptorum testimonia accuratè colligere

(a) Vid. ΙΠΠΟΚΡ. Περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. Hippocraticae doctrinae inter recentiores adstipulatur supra caeteros Arbuthnotius in libro, cui titulus: *Essay concerning the effects of air on human body*. London 1733. Huius versioni latinae adnotationes addidit P. Fort. de Felici, Neapoli 1753. Agnita itaque perniciofa aeris constitutione mutationes eiusdem illico fiant oportet: Nam *peffimum aegro est coelum, quod aegrum fecit*, uti probè innuit Celsus *De Medicin. l. II. cap. 1. pag. 43. Patavii 1750*. Sed aeris innovatio in navibus quoque, cubiculis, nosocomiis, carceribus, aliisque locis obtineri potest non solum auxilio machinae, quam Halefius, & Desagulierius excogitarunt, verum ope machinae simplicioris appposito igne, veluti novissime deprehendit Suttonius *An Historical account of a new method for extrahing the foul air out of ships*. London 1749.

(a) *Dissert. Physic. Med., Diss. V. Genæ 1748.*

ligere voluit, ex quibus rei veritas inclaresceret. Contra vero si cellissimae peragrari velint alpes, ubi aer perflatus, multumque elasticus apparet, atque optimarum scaturigines aquarum reperiuntur, raro admodum obstructions, & universum morborum agmen ex iis pendens, aliique innumeri affectus alibi conspiciendi deprehendentur. Nequè mirum si rarius in cadaverica eorum, qui montium iuga incoluerunt, sectione praecordiorum Aneurysmata reperiuntur: Aeris namquè elasticitas, corporis labores, & vitae regimen huiusmodi sunt, ut nihil admodum reprehendendum esse appareat, nisi fortuitus aliquis error extiterit, sive ex ea, quam profitentur arte incommodum aliquod subeant: Fodinas enim montium viscera tenent metallorum, quorum glebae nonnisi ingenti efodiuntur labore, qui cum inspiratione aeris modo nitrosis, modo sulphureis, modo aluminosis halitibus, qui undiquè circumvolitant, redundantis copulatus animalem perturbare valet oeconomiam, & non raro mortem ipsam inferre: Vapores enim teterrimi ore hausti, exceptique pulmonibus sanguini manus iniiciunt pertranseunti, eiusque cogunt molem, coercent, atque constringunt. Quare non immerito naturae promptuarium vocatur aer, eo quod multiplices, quae ex ipso derivantur, aegritudines ex mixtorum compositione multigena pendeant. Nequè praetermittenda vis est, qua aereae particulae sive se mutuo non tangentes, sive quandoquè se mutuo repellentes fugere semetipsas conantur, quae in ea crescit ratione, in qua distantia inter centra particularum earumdem minuitur (a). Aer pravis effluviis inquinatus, acidis,

N
qui-

(a) Vid. 's Gravesand. *Physic. elem. Mathemat. Tom. I. l. 2. cap. 13. pag. 158. Lugdun. Batav. 1720.*

quibus scatet particulis, vaporibusque ad fermentationem concipiendam aptis (a) pulmones adigit, qui nisi firmam, integramque nacti fuerint habitudinem, afficiuntur facillimè, & causaria praesertim corpora ad interneccionem usquè deducunt (b). Adnotandum

ta-

(a) Vid. *Optiks: or a Treatise of the Reflections, Refractions, Inflections, and colours of Light: The second edition With Additions. By Sir Isaac Newton, Book III. London 1718.*

(b) Aeris velocitatem maximam esse demonstrat machina Defagulieri, quae in Actis Anglicanis descripta est *Trans. Philosoph. for the year. 1727. num. 437.* Concipiatur aer in varias, atque concentricas divisus periferias, adeo ut vires centrifugae sint ut radii, in progressionem nimirum Arithmetica. Sit itaque R radius maioris circuli = 3. 5. ped. r radius circuli minoris = 0. 75. m. radius circuli medii = 2.

$125. = r + \frac{R-r}{2} = \frac{R+r}{2}$ v spatium a medio circulo per-

cursum spat. min. 1. = 26. 1. S spatium percursum ob gravitatem = 16. 1. s spatium a minima aeris particula ob vim centrifugam percursum dum è centro circuli medii ad periferiam progreditur 2 m : v :: v . s, seu ob regulam Hugenianam

$\frac{v}{2m} = s. G \& c$ vim indicant gravitatis, & vim cen-

trifugam in circulo medio Spatia eodem tempore percursa propter actionem duarum virium sunt ut haec vires S : s ::

G : c, & $\frac{sG}{S} = c$, ac pro s adhibendo $\frac{v}{2m}$ erit $\frac{v}{2m} G = c$,

& pro m $\frac{R+r}{2}$ tunc $\frac{v}{R+r} \frac{v}{S} G = c$ ita ut gravitas sit ad vim

centrifugam in eodem circulo ut G ad $\frac{v}{R+r} \frac{v}{S} G$, seu ut 1 ad

$\frac{v}{R+r} \frac{v}{S}$. Quod si multiplicetur per numerum circulorum

R -

tamen, interdum rusticos homines sospites magis de-
gere, quam urbanos: Ipsi etenim, nisi in aliorum
arvis sustinere labores conentur, paterna propriis
bobus exercent rura, & parum, aut nihil aliquo diu-
turno pathemate corripiuntur. Ex quo fit, ut quan-
doque plebeiae genti invidere debeamus.

§. XLIX.

Pravum vitae regimen.

EX his tamen omnibus praeconceptis nonnulla eru-
enda sunt, quae Aneurysmatum in praecordiis ge-
nitorum frequentiam videntur indigitare. Primum
itaquè videmus, eos, qui tota hyeme palustribus in
locis commorati sunt, quorum plerique miseris tabe-
scunt, sero admodum in proprias regiones reverti, &

N 2 re-

R — r erit pressio aereae columnae R — r producta a gra-
vitate R — r, & pressio centrifugarum virium $\frac{R - r \times v v}{R + r \times S}$.

Quoniam vero pressio diversarum velocitates sunt ut ra-
dices quadratae earundem pressio, erit velocitas a gra-
vitate producta ob naturale pondus, seu ob pressionem R — r
ad velocitatem, quam columna eadem recipit a pressione,

quae nascitur a vi centrifuga, ut \sqrt{r} , seu r ad $\sqrt{\frac{v v}{R + r \times S}}$

Si velocitas a gravitate producta = R — r vocetur a = 15.
38 ped. 1." min. erit velocitas, quae nascitur a vi centri-

fuga a $\times \sqrt{\frac{v v}{R - r \times S}}$, seu a $v \times \sqrt{\frac{r}{R + r \times S}}$, seu $\sqrt{\frac{a v}{R + r \times S}}$

ide& in adducta machina $\frac{15.38 \times 26.21}{\sqrt{4.25 \times 16.1}} = 49.67. \text{ ped. 1." min.}$

repentinis modo humidioris, modo gravioris aeris mutationibus obrui. Nullo deindè haud valetudinariae transigendae vitae ardore accenduntur, nullisque utuntur remediis, ut morbos caveant, quibus alias succubère. Si denique aliquo vel levi morbo tentatos se noverint, id unum in deliciis habent, ut nempe ab instituto vitae regimine non deflectant nihil admodum de valetudine servanda solliciti. Nil igitur mirum, si gravissimos sibi morbos accersant, quos ingravescere cogunt errores neutiquam contemnendi nostroque aevo familiarissimi. Quamobrem nil vetat asserere, insalubrem humiliorum locorum constitutionem cum adductis conjunctam erroribus praecordiorum affectus efficere frequentiores consuevisse, inter quos Aneurysmata vel in infantia progenita, vel spontè obvenientia sunt computanda, ceu assidua comprobatur experientia, ac satis superque iteratae cadaverum sectiones evincunt. Qui tamen luculentam palustrum, & humiliorum Etruriae locorum notionem habere concupiscit, eos perlegat tractatus, ubi de causis, atque remediis insalubritatis aeris in humilibus, & maritimis locis differitur (a). Nos interim, ne praetervolet nimium sermo, alio mentem, animumque convertere cogit id omne, quod alias respicit cardiacorum Aneurysmatum causas a nonnullis ne fortassis quidem coguitas, etsi eas ipsam praecessisse aegritudinem, nedum comitatas fuisse fatendum fit.

S. L.

(a) Vid. Targioni Tozzetti Relaz. d'alcun. Viag. fatt. in divers. part. della Toscana. Tom. VI. Firenze 1754.

§. L.

Lues Venerea.

EAs itaque causas, quae inter extrinsecas adnumerantur, adduxisse supervacaneum foret, nisi quae vel intrinsecus vim suam exerunt in apertam planè lucem deducerentur. Huius profecto naturae Venerea lues videtur esse, quam praecordiorum affectiones seu paulatim promovere, seu ante pubertatem incoeptas patefacere posse credendum videtur, si praesertim virus venereum iamdiu delituerit in massa sanguinis universa. Iam unus, aut alter effluxit annus, quo in celeberrimo Florentino Nosocomio quidam iuvenis decumbebat annos triginta neutiquam praetergressus venerea cachexia admodum inveterata correptus. Huic caries ossium in capite insignis advenerat, ex qua vix evadendi locus suppetebat. Dum interim palliativa, ut inquirunt, perageretur curatio post irritum ptyalismum inopinato exortum vita functus est. Insolitum ideo aortae Aneurysma observatum fuit, quod utramque, thoracis videlicet, & abdominis cavitatem occupaverat. Hinc factum arbitror, ut ex imminuta sensim musculari cordis actione, & ex violenta, validaque diaphragmatis pressione organa respiratori dicata obstaculum subierint, ex quo inferri posse videtur, mortem exindè fuisse consecutam. Haud dissimilia memini quondam observata fuisse, ex quibus me coniecere posse arbitror, Veneream nempe lues Aneurysmatica nonnumquam vitia producere consuevisse, cum haec binae affectiones frequentissimè copulentur. Quum vero memorata lues diu, multumque fines suos protende-

derit, hinc fit, quod si saevissimis stipetur syntomatibus, adductas superius affectiones producet.

§. LI.

Nonnulli effectus Luis Venerae.

Quae haecenus de veneno elephantiaco, leproso, & hydrophobico, nec non de pestifero, & varioloso contagio haud ineptè vel ab iis Scriptoribus congesta sunt, qui rerum veritatem fabulis obrepere meditabantur, de Syphilitico effari quoque posse videntur, quod flogisticum esse ex enascente subindè phlogosi deducitur, nec non corrosivum, fixum, atque coagulans ex advenientibus comprobatur effectibus. Ex hoc ipso inquinari sanguinem compertum est, quandoquidem post affecta primum ea loca, per quae introgressum est, in sanguinem ipsum deducitur, & tum gliscenti veterno calcar additur, cum pravae dispositiones corporis praesextiterint: Tunc enim exitiales vapores sanguini permixti acidam, viscidam, & acrem, quam praesetulerant, constitutionem ad eum inficiendum aptiorem reddunt. Nullus profecto ambigendi locus est, quin arteriarum tunicae firmitate gaudeant non exigua (§. VI.), adeo ut non ita facile debilitari queant, nisi magni momenti vis accesserit. Haec tamen ex eodem proficisci veneno minime alienum a veritate putabitur: Vetusta enim exstante lue sanguini maxima communicatur labes, quae cum in dies magis magisque subcreverit, substantiam sanguinis depravat universam. Sanguis itaque postquam adeo pollutus, pravas qualitates, corrosivam
prae-

praefertim, & hemicaustricam penè dixerim, adeptus fuerit, haud difficilè internam valebit arterarium quarundam tunicam ubicumquè discindere, atque ex ea ad alteram gradatim transitus fiet, donec tertia in conspectum veniat, quae cum tendinosa sit (§ VI.), adeoque magis resistenti coagmentetur materie, sanguinis acrimoniam forsitan retundet, & superabit. Quod si ex huiuscemodi labe exostoses, hyperostoses, osteosarcoses oriuntur, & alia quam plurima, quae vim exigunt ad agendum validissimam, multo magis arteriarum laedentur involucra, atque verum exindè nascetur Aneurysma. Quoad erosivum vero principium in sanguine delitescens, & ex immisso veneno profluens attinet, adnotasse iuverit, huiusce naturam ipsis nudis oculis innotuisse, ceu eximii testantur observatores, qui sanguinem huius indolis explorare aggressi sunt (§. LXXIII.). En igitur inter binas interiores tunicas excurrentis huiusmodi sanguis, sensimque productum Aneurysma, quod circa praecordia innasci facilius posse deprehenditur, cum praeter pravam sanguinis indolem, vis maior ex vicino cordis impulsu sanguini eidem communicetur. Quod si his omnibus valetudinaria, ac penè scorbutica corporis constitutio (§. XX.) talium morborum soboles, aetas ad senium vergens, aegritudines praegressae, ac frequentissimi in sex non naturalibus rebus errores superstruantur, inferri potest, adducta vitia facilius usuenire.

§. LII.

Laxitas inducta.

INolevit animis hominum opinio quaedam, quod ex assiduo nempè concubitu laxetur valdè corpus, viresque sensim deperdantur, adeo ut ipsa dorsalis tabes subsequatur. Id autem bene, ac sapienter eos esse consuevisse perspectum est, quandoquidem ex repetitis fit manifestum observationibus, corpora frequenti assueta concubitu maximam saepissimè laxitatem contraxisse. Quod autem ex contracta emergit huiuscemodi laxitate sedulam extorquet observationem: Eos enim, qui utpotè in luxuriam proclives sequioris sexus se amore irretire non dedignantur, adeo in coeno cupidinum arbitror volutari, ut assidue cum faeminis accubantes novis semper viam morbis sternant, quibus in corpore constitutis fieri nequeat, ut praecordia ipsa minimè torqueantur, ad-versaque ipsi semper valetudine confligentur. Et sanè compertum est, primo pubertatis flore languescere, ruere in deterius valetudinem, veluti ex prava corporis constitutione, sive ex perpetratis erroribus enitescit. Verum si quis dum constitutum pubertatis tempus attigerit, effraenatae se mancipare libidini non erubescat, existimare ille poterit supra caeteros, maiorem serius ocys laxitatem in se ipsum redundaturam: Nondum enim sat firmo corpore praediti esse dicendi sunt qui pubertatem ipsam haudquaquam fuerint praetergressi. Quod vero firmata iam corpora magis angit, atque sollicitat illud est, quod nempè laxatis ex coitu diuturno corporis vasculis non modo

pa-

patefieri affectiones possunt, quae pubescente adhuc aetate subortae sunt, sed aliae obvenire denuo solent, quae nullum exindè medicamen admittunt. Haud aliter labefactatis qualibet ex causa usuvenire corporibus deprehensum est, quibus nulla frequentior obtigit aegritudo, quam quae praecordia torquere perspiciuntur: Ea quippè omnia, quae fibrarum, ex quibus arteriosa coalescunt vasa, debilitatem inducere possunt, ipsa met promovere possunt Aneurysmata. Nequè aliter statuendum occurrit, cum clarè pateat, quae, quantaque concussio, quique calor, & quae deniquè exerenda sit vis dum quis venereo percitus oestro repetitos ictus infligit. Si ergo praeeexistens fortè fortuna praecordiorum latuerit Aneurysma, quilibet inferet, ipsum quam citissimè se patefacturum, secus vero repente produci posse, si talis praecipuè fuerit illius corporis constitutio, ut debilem nimirum nactum fuerit fibram ab incunabulis, vel talem temporis progressu reddiderit. Porro languet corpus, & pallore perfunditur universum, mentis hebetatur acies, ac sensim temperies nativa deperditur, fractisque proindè viribus tonica quoquè arteriarum contractio torpet, & sanguini propellenti minus resistit. Quidni lenocinante adhuc cupidine balsamicum quidquid inerat foras proruit, & sanguinis lentor emergit? Sive igitur arteriosa solummodo flaccescant vasa, sive iidem in tonico adhuc statu perseverantibus sanguinis lentor adveniat, sive demum quorumcunque defectus una simul copulentur, arteriarum morbos emeruros iudicandum est. Quod si virus Venereum iam acquisitum adductis superaddatur conatibus, facilè concludendum erit, huius indolis aegritudines procul dubio

consequi posse. Cur vero praecordia praeter reliquas corporis partes infestari queant, illico elucet, si Anatomes auxilio propinquitatis partium investigetur.

§. LIII.

Pravi salivationis effectus.

HAudquaquam illud probandum esse censerem, quod iam adhiberi consueverat praesertim apud Transalpinos remedium Aphrodisiae depellendae dictum, quod ad usque ptyalismum ex litu corporis universi deductum ex Hydrargiro optimè parato desumebatur: Facile quippè cuivis est divinari pravos affectus ex hac ipsa medendi methodo profecturos, si quando praesertim difficilè saliva reiicitur vehementia ptyismata consequantur. Tunc enim quod optimum censetur esse remedium, in hostem convertitur infensissimum, cum omnes probè noverint, quae, quantaque vis ex huiuscemodi medela proficiscatur humanis potius corporibus insalubris evasura, quam salutaris (a). Macrescit quotidie magis adustum iam redditum corpus, atque eo, quo indiget, humore spoliatur, & dum gliscenti veterno aditus reseratur optimi quique humores una cum noxiis eliminantur. En igitur quassatae arteriarum tunicae, quae nisi fortem nactae fuerint firmitatem, ad alterationes subeundas plurimas disponuntur. Si vero in Venerea curanda labe ex litu sudores quispiam multoties Aneurysmato
iam

(a) Vid. *Hundermark De Mercur. Lipsiae 1757.*

iam efformato substinuerit, conclamatum pro illo esse declarat Paraeus (a). Quod autem sedulo attendendum occurrit illud est, quidquid nempè praegressa medicamenti cuiuscumque sumptione nocuerit, atque morbum exindè alicuius improvisae indolis patefecerit, culpari consuevisse: Tunc enim vel ex ipso Hydrargiri interno usu, licet proficuus expertus sit, metuendum saepè saepius occurreret, etsi quandoquè nocuisse ambigi queat, veluti de quodam accepimus, qui plurimis mercurialium pilularum assumptis dosibus ex Orthopnaea peremptus est, inventusque habens in base cordis protuberantiam ovo columbino haud absimilem aliis proindè minoribus circumseptam (b). Cuncta haec internum Hydrargiri usum non adstruunt, qui prodesse admodum solet, verum apertè demonstrant, ex nimia, eaque excedenti quantitate haud levia contingere incommoda posse tum magis conspicua, cum interno huiusce medicaminis usui litus externum, uti quondam adhibebatur, adiungitur. Ac profecto ea, quae cordi adhaerescunt arteriosa vasa, maiori donantur diametro, quae cum in aorta maxima sit, locum magis praebet experimentis, quibus peractis analogia cum aliis arteriis institui facillimè potest. Quod autem ex Anatomicis usquè adhuc enituit iniectioibus illud est, quod nempè aorta ex membranis coalescit, quae ex vasis minoribus componuntur, quae insuper ex aliis sensim minoribus esse fabrefacta iamdudum innotuit. Apparet ergo, non

O 2

diffi-

(a) Vid. Theoph. Bonet. Sepulchr. Obs. 14. l. II. sect. 2. cum adnot. Manget. Tom. I. pag. 50. Genevae 1700.

(b) Vid. Zod. Med. Gall. pag. 156. Parisiis 1679.

difficile adeo insignes enasci posse dilatationes dum quis vehementi traditur pyralismo si ea praecipue attendantur, quae ex enascente subindè phlogosi consequuntur. Quamvis itaque quam plurimis bene cesserit, non paucos tamen ex litu corporis universi novimus ingulatos, quos fibris praesertim debilibus antehac coaluisse compertum fuerat. Nequè aliter de reliquis statuendum esse medicamentis arbitrarer, quae ad promovendam affluentem diaphoresim apta sunt, iisdem tamen casibus usquequaque permanentibus.

§. LIV.

Veterum ingluvies.

HAud aliter videtur de reliquis internis conatibus discernendum, qui luculentam dicendi materiem suppeditant, quoties ex iucundis iisque frequentibus liguritionibus depromantur: Quae namque affluenter admodum ingeruntur Aneurysmatum cardiacorum frequentiam non adstruunt, quinimmo inter praecipuas eorumdem causas videntur iurè quidem ac merito computanda. Iam pueros ex ingestorum abusu ideo nocumenta saepe saepius contraxisse adnotavimus, quia tenellulae machinae recenter fabricata textura ingluviei cedit (§. xxviii.), pariterque rusticos homines maritimis, & palustribus in locis degentes ideo frequenter aegrotare consuevisse monuimus, quia nisi affluenti eduliorum quantitate, saltem qualitate prava vescuntur (§. xlvi.) Modo autem intento animo perscrutandum occurrit quidquid in
Urbi-

Urbibus ipsis ad palati fascinum inuectum increbuit, quodque infensissimum mortalium corporibus potest evadere. Sive itaque pluries, sive semel in die manducare maiores nostri consuevissent, ea tamen, quae officere corporibus arbitrarentur, eorum nonnulli reicere minimè gravabantur, etsi haud frugale convivium apponerent discumbentibus. At ipsemet nidor embammatum, atque copia non evadebat helluonibus iniucunda, eo quod dum esurirent a fotorum epulas inquirerent. Apud Romanos vero adeo ferina quaedam ingluvies invaluit, ut impuberes ipsi penum omnem clanculum congererent, natuque iam grandes populi placitis lenocinari non erubescerent. Postremis sanè Romanae Reipublicae temporibus eo usquè symposia legimus devenisse, ut in ipsis procerum aedibus nonnisi lurconum contubernia peragerentur; id quod sub ipsis Imperatoribus perduraverat diutissimè, ut non amplius Catoni senioris frugalitas, sed Vespasiani, Apicii, Luculli, aliorumque immodicum intueri valeret gulae satis avidae blandimentum. Etsi itaque assidua veterum quorundam intemperantia exoleverit, non desunt quidem, qui dum propria abliguriunt, vel nunc de morbis ex ingluvie nimia subortis miserimè lamententur. Quod vero vel maximè dolendum est, puerorum respicit alimentum: Haud enim patiens inediae quilibet praedicabitur quando non in accubitu duntaxat aliquo solemniori, sed in ipsis puerorum ientaculis apponantur edulia humanis corporibus infensissima, quorum libido si cum aetate creverit, non ita facile poterit praetermitti. Cuncta proinde sanguinis massa ex insalubribus eodem edulis coalescente alterationes nonnullas subibit, neque amplius mi-

rari

rari possumus, si plurimarum origo aegritudinum è sanguine derivetur, cum ille potiori iure morborum reus diiudicetur postquam in alienigenam naturam migraverit.

§. LV.

Morbi ex prava ciborum quantitate, & qualitate manantes.

Pravam ex esculentis, potulentisque quantitate, & qualitate peccantibus emergere sanguinis constitutionem nemo sanae mentis inficias ibit, quandoquidem quotidiana nos edocet observatio, morbos quam plurimos ex adducto fonte frequentissimè dimanare. Caeterum si sanguinis circuitus evaserit concitator, & dum vehementer arteriosum genus afficitur, eiusdem acredo praextiterit non tam facilè superabilis, praecordiorum Aneurysmata quispiam subsequi posse vaticinabitur. Corporis incremento proportionalis evadere in pueris debet sanguificatio; in aliis vero ejusdem conservandi opportunitati debet exactissimè respondere. Haec si perturbentur, adversa imminet valetudo pro efficacia causarum dignoscenda. Oriuntur aegritudines nullum prima fronte periculum praeseferentes quae satis superque graviores evadunt, & machinam humanam subvertunt. Ex his tamen omnibus illud consequitur, quod nempe validae requirantur actiones ad hoc ut peracta exindè patefiant Aneurysmata. Hae tamen vim nonnumquam exerunt validissimam, veluti ex effectibus intensius agentibus comprobatur. Et profecto plurima in Aneurysmate pro-

moven-

movendo collimant, quae adeo validè agunt, ut geminatam quandoque affectionem progignant arteriosa simul, atque venosa vasa protinus infestantem. Varicem quippè in venosis praecordiorum canalibus cum Aneurysmate consociatam observavit in sutore Lancisius (a), qui nusquam sanè se credidisse fassus est, varicem cavae minimè cognitam cum Aneurysmate in aorta sedem habente fuisse tunc temporis copulatam. Huiuscemodi propterea casus ansam ambigendi praebent observatoribus, adductas nimirum aegritudines ex causis vehementer agentibus proficisci. Harum tamen nonnullae allatae sunt, quae non infrequenter panduntur; sed cum inter caeteras inopinatae quaedam, adveniant, quae vix post cadaverum incisiones manifestantur, ab iis recitandis supersedendum est, cum illae usquè adhuc adductae fuerint, quae iteratis innotuerunt observationibus, ac frequentiora fortassis reddidere nostro aevò praecordiorum Aneurysmata.

§. LVI.

Gymnasticae abusus.

Non me fugit, immodicas quoque priscorum exercitationes eo usquè devenisse, ut vel in iis, quae ad valetudinem conservandam inventa fuerant, luxus certarim agnosceretur. Tametsi igitur huiuscemodi penè obsoleverit usus, satis superque quispiam adinventur, qui sive currendo, sive canendo, sive tolutariam

(a) *De subitan. mort. l. II. Obs. 5. Romae 1745.*

riam peragendo equitationem, vel quomodocumquè motus corporis instituendo exercitationis limites praetergreditur. Quidquid vero ad immodicas corporis exercitationes referri debet, inter externas advenientes causas accensendum est, ex quibus Aneurysmatica vitia profiscuntur: Dum namquè aliqua peragitur violenta quantumvis exercitatio illae adhibendae cautiones forent, quas apud veteres Graecos, atque Romanos in usu quondam fuisse compertum est, qui cum Agonyfticis navarent operam exercitationibus, constitutis quibusdam legibus obtemperabant, dum praecipuè de certaminibus publicè peragendis ageretur, quae ad hoc ut ritè disposita forent, a Gymnasiarchis consueverant moderatiora constitui (a). At vero in his quoque delinquere homines incoeperunt: Exercitationes quippè instituere aggressi sunt, quae modum excefferant, atque habitui corporis, ipsiusque viribus minimè respondebant. Quod vero maximè ad rem nostram facere videtur in eo situm est, ut nimirum ab iis producantur cumprimis incommoda exercitationibus ad veram Gymnasticam referendis, quae etiamnum vigent, sed peraguntur inopportunè, quin ea spectentur, quae exindè emergere detrimenta consueverunt. Quod si insperatos quis excipiat ramices, thoraci maius obveniet damnum, quod praecordia ipsa adurit quam saepissimè, ceu in cursoribus, baiulis, tibicinibus, fistularum modulatoribus, caeterisque huiusmodi addictis muneribus deprehenditur. Veruntamen cuncta haec pro datis occasionibus Aneurysmaticas progignere valent praecordiorum aegritudines, easque

(*) Vid. *Mercurial. De Art. Gymnast. Amstelodami 1672.*

caſque progenitas palam facere, ideoque inter frequentiores Aneurysmatum cauſas reponi nonnumquam poſſe videntur, veluti in iis animadvertitur, qui ex longè perſpicuis huiuſce generis cauſis ex morbis circa præcordia ſedem habentibus infirmantur.

§. LVII.

Hystericae foeminarum affectiones.

AT propriis etiam foeminae præcordiorum affectibus corripuntur ex peculiaribus cauſis, quae in illarum ſexu panduntur, illico deducendis: Saepè enim Hyſterica paſſione laborant, atque harum aliquas ego ipſe novi inſolito percitas inſultu, vixque plurium hominum viribus obtemperantes. Ad convulſivorum motuum claſſem referendum eſſe talem affectum quiſpiam benè cordatus homo non inſiciabitur, cum id ex ipſis effectibus deducatur. Quatitur itaque univerſum corpus, cordiſque advenit tremor, & palpitatio, ex qua arterioſa vaſa cordi proximiora immanem aliquando pulſationem adipiſcuntur. Puellam me quondam viſiſſe memini magno admodum animo, validoque condecoratam corporis habitu, quindecim circiter annis natam, paſſione Hyſterica laborantem. Haec ſpaſmodico ſenſim crescente paroxyſmo tali corripiebatur cordis palpitatione, ut vel ab iis, qui ad eam inviſendam convenerant, eſſi a lecto non parum remotis, exaudiretur. Anterior thoracis pars elevari quodammodo videbatur, ac ſi peracta in coſtis preſ-

P

ſione

sione sternum assurgeret (a): Talia vero phoenomena in posteriori remissius agebant; cordis tamen ictus maximopere adaucti apparebant (b). Id tamen admirationem quamdam extorquere vel maximè videbatur, quod nimirum externae carotides arteriae, atque iugulares venae suam adeo diametrum extenderint, ut modo triplo, modo quadruplo maiorem habuerint. Mammae insuper, quae nuper sororiari coeperant, multum creverant mole sua, & liviscentibus foedari maculis, sensimque tumescere quodammodo videbantur. Omnis denique corporis ambitus ruborem, internumque, ut illa asseverabat, calorem contraxerat, qui declinante, gradatimque evanescente paroxysmo deper-

(a) ipso etiam existente Aneurysmate validissimae adveniunt pulsationes, veluti se vidisse anno 1605. testatur Hildanus, cui Aneurysma perscrutari contigit, quod totam sinistrorsum thoracis partem ad sternum, & collum usque occupaverat, pulsationem habens adeo vehementem, ut elevari vestimenta conspicerentur. Vid. *O'f. Chirurg. Cent. III. obs. 43. pag. 225. Francofurti ad Moen. 1682.* Monendum interea, non raro ex ipsa diuturna cordis palpitatione Aneurysma fieri ita ut quod Aneurysmatis quandoque syntoma est causa exinde fiat. Adducta insuper palpitatio, quae ab ipso quoque pericardii hydrope excitari potest monente Tulpio *Observ. Medic. l. II. cap. 26. Lugdun. Batav. 1716.* cum praeternaturali, eaque excedenti cordis amplitudine copulari potest, veluti animadvertit Heurnius *Observ. rar. Histor. 28. Lugdun. Batav. 1609.* ex qua pericardium distendi admodum solet, licet ex ipso affluentem laticem distendi facile possit, sicuti observaverat Carolus Piso *De morb. ex colluv. seros. oriund. sect. III. cap. 11. Mussipontii 1618.*

(b) Idipsum an. 1717. in foemina 22. ann. observaverat Gherlius *Observ. di Medicin. &c. Cent. II. P. I. Observ. 36. pag. 196. Venezia 1753.*

deperdebatur. Cuncta interim haec festivis, in quos fortunae blandientis ope advocata fuerat, adventantibus hymenaeis, protinus evanescere molimina eludendo selectiora quaeque nequicquam profutura medicamenta. Veruntamen cum debili fibra mulieres coalescere Medici penè omnes agnoverint, alienum a veritate nullo pacto videbitur affirmare, eas plusquam homines praecordiorum Aneurysmate laborare, quod haud raro in partu ipso propter illos, quos peragere conantur foeminae conatus contrahitur. Quinimmo & ipsa adstipulatur rationibus experientia rerum omnium magistra, ex qua evincimur, rarius huiuscemodi morbos in viris, frequentius tamen in foeminis deprehendi. Et sanè Epilepticis seclusis insultibus raro quidem advenientibus non infrequens agnoscitur in mulieribus Hysterismus ad concussionem immanem in eandem corpore inducendam accommodatus, ex quo praecordiorum Aneurysmata per saepè usuvenire posse multis demonstrari posset rationibus cuique conspicuis. Praeterquamquod si ab ineunte aetate talis affectus exordia sumpserit, veluti fieri posse demonstratum fuit (§. XXVIII.), facile omnes intelligunt, ex Hystericis concussionibus morbum in lucem prodire, qui multis mensibus delituerat. Nisi itaque optimum, robustumque corporis habitum foeminae sint assequutae, anumeratis facile succumbent aegritudinibus.

§. LVIII.

Puellarum aegritudines nonnullae ..

NEquè aliter in Pica morbo foeminis, praesertim puellis, familiarissimo decernendum occurrit: Ipsae enim ex ingestorum abusu ita disponuntur, ut nil esse autument creta, carbonibus, similibusque cupidis delicatius. Quum autem planè constet, utiquè Hystericam ex huiuscemodi affectu passionem emergere consuevisse, ex qua concussiones oriuntur innumerae, hinc & Aneurysmata patefieri posse suspicandum. Quamobrem illud cumprimis observatu dignum videtur, quod nimirum in assignanda frequentiorum quorundam effectuum causa error aliquis semper in transigenda vita perpetratus deprehenditur. Quoniam vero pleraeque mulierum, quae procreandae soboli vacare decreverunt, prolificam persaepe auram in uterum excipiunt, hinc & in ipsis rarefcit sanguis, atque velocius per canales adigitur, qui, nisi valida ipsae stipentur textura, haud difficulter impellentis sanguinis viribus cedent, usque dum laxitas quaedam in internis superveniat arteriarum parietibus, ex qua fatiscere compellantur. Neque absolutè decernendum, mensium fluxum sequiori sexui caeteroquin saluberrimum, si modum excefferit, detrimentum afferre posse, etsi inchoatis depellendis grumescens materiis possit aliquando idoneus esse (§. XII.): Liquet enim, ex imminuta nimium sanguinis quantitate eiusdem immutari per arteriosa vasa celeritatem (§. LXXI.), pariterque Hystericas affectiones cum mensium suppressione

sione consociari, ex qua si morbus aliquis in praecordiis incoeperit, patefiat: Obstructio enim quaecumque valida sat est ad vitium incoeptum, & latitans in apertam planè lucem collocandum. Porro quoddam mihi contigit in foeminis observare phoenomenon, quod nempe quibus in praecordiis Aneurysma permagnum extiterit, in iis ut plurimum menstruae suppressae purgationes deprehendantur. Quam vero usu venire minimè posse videatur, ut constituto Aneurysmate mensium enascatur suppressio, ne dum promoveri possit, veluti ex valida circa tumorem Aneurysmaticum exorta pulsatione deducitur, cum haec concitatum cruoris motum supponat, hinc potius ex totali suppressione suspicabitur aliquis, allatum vitium exoriri consuevisse. At ea, quae de praeternaturali pulsatione dicenda sunt, circa tumorem conspicua fieri compertum est, quin concitator arteriae alicuius motus usquè ad inferiora vasa protendatur. Mensiam itaque suppressio ideo suborta quandoquè praenoscitur, sive quia maior cruoris affluxus in satis amplo tumore perficitur, sive quia eiusdem plaethora, ex qua huiuscemodi fluxus ad erumpendum disponi solet, ex ipso Aneurysmatico tumore aliquatenus remoratur. Neque dubitandi locus est, ex eadem suppressione Aneurysma ipsum efformari posse si diuturna admodum sit: Sanguis etenim retropulsus internum maiori vi arteriarum ambitum comprimet, adeo ut excedenti quantitate sua aliquam promoveat sensim dilatationem. His ulterius additur, quod sanguis ipse è corde propulsus idem ex superaddita inferius resistentia efficere potest, quin aliae accenseantur causae validiores

diores (a). Ut igitur decerni possit, num ex Aneurysmate producatum allata suppressio, sive ex huiusmodi suppressione ipsum gignatur Aneurysma, videndum superest, utrum post diuturnam suppressionem detectum fuerit, tuncque ex ea profuisse credendum est; sin vero contrarium contigerit, aliter cogitandum esse decernitur.

§. LIX.

Menstruae purgationis suppressio.

Sanguinis insuper quantitas maior extat in foeminis, quam in viris, nec non relativa plaethora vel dum menstrua supprimuntur adesse debet. Nil ergo mirum, si intercipiatur cruoris eruptio cum insignis obstructio canalium adest, si praecipue sanguinis lentor cum crassitie copulatus advenerit: Tunc etenim superabit evacuationem additio. Praepedito itaque ad inferiora affluxu, auctaque sensim illius quantitate, uniformi pressione, nec non aequabiliter arteriarum parietes minimè comprimuntur. Quod si aequalis ubique non sit resistentia, sed in aliqua vasorum parte imminui facilius possit, sanguis ibidem vasis extendet diametrum, idemque vas ad Aneurysmaticum suscipiendum vitium determinabitur. Id tamen

(a) Inter has menstruae purgationis constitutio recenseri posse videtur, quae nonnumquam erosivam contrahere naturam potest, ut monuit Stentzelius *Comm. ad Lindesholp. De ven. pag. 144. Francofurti, & Lipsiae 1739.*

men innuisse visus est Freindius (a) dum affirmavit, quod nempe ex huiusmodi suppressione oboritur arteriarum pulsatio, ex qua venarum varices, ad praecordia anxietas, atque aliquid aliud longè molestum vasis cardiacis evasurum. Haec autem magis in aorta ascendente observantur, cum descendens truncus amplior in foeminis, quam in viris fuerit constitutus (b). Infertur igitur, pulsationem, motumque sanguinis subitum magis in foeminis esse debere, adeoque morbum facillimè recrudescere: Nam ex ampliori vasis diametro eruitur, maiori sanguinem impetu adigi versus inferiora, qui tamen impetus ad promovenda catamena ineptus evadit, si uteri, & vaginae vasa firmiter conglutinata textura coaluerint. Parcius fluunt in puellis pubescentibus menses, ac foeminas annis graves nihil admodum torquent. Solertissimè tamen observatum est, quod in puellis menstrua nondum passis saepè ante fluxum mammae intumescunt, pariterque in nonnullis foeminis instante memorato fluxu venter mole grandior evadit, ut penè Tympaniticae videantur. Ex his deducitur, plethoram ex qua eruptio pendet, insigniter adauctam esse, atque impedimenta primo impetu reperiri non tam facillè superanda, ex quibus aliquando cardiacos exoriri affectus posse concludimus.

§. LX.

(a) *Emmenolog. cap. 10. Oxonii 1703.*

(b) Haec tamen amplitudo a pressione ventriculi, aliarumque partium oriri, & a superaddita pulsatione augeri facillimè potest. Vid. *Woodward Idea of the naturae of man. London 1725.* Latine vertit, & Tiguri edidit librum hunc Jo. Jacob. Scheuchzerus.

§. LX.

Artificum quorundam Aneurysmata.

NEquè tam viris, quam foeminis praecordiorum Aneurysmate laborantibus extraordinarium corporis situm diutius persistentem officere denegaverim, quin potius eorum nonnullis ex ea, quam profitentur, arte allatum morbum facile supervenire crediderim, si inordinatae corporis mutationes fuerint admodum diuturnae. Videmus itaque artifices quosdam, qui dorsum incurvare necessaria, ac perniciose obstricti lege varios contrahunt morbos, quos graviores lentim evadere posse ex assidua exercitatione deducitur. Nequè mehercule ex eorumdem numero literatos homines delendos censeo, qui sive legendo, sive scribendo pectus inclinant, quandoquidem horum plerique longa annorum serie gravissimos sibi morbos accersunt dum communi literariae reipublicae invigilant incremento. Qualescumque igitur huiusmodi perfungi debere muneribus perspectum est, ad quae rite obeunda assidua requiritur corporis incurvatio, Aneurysmate quoque affici quandoquè credendum est, veluti experientia ipsa rerum magistra observatoribus demonstravit. Dum interim curvato dorso inclinatur pectus, omnia propemodum abdominis viscera fortiter comprimuntur, ex eaque compressione fieri nequit, quin & arteriosa vasa, quae in viscera ipsa sanguinem ferunt, aliquatenus comprimantur. Propriam ergo diametrum angustiores habebunt adducta persistente compressione, ex qua diametri imminutio-

ne maior illic consequetur sanguinis impulsus, ubi viscerum compressio peragitur. Sanguis proinde, qui per aortam ad reliquas defertur arterias, eandem haudquaquam asservabit vim, quam tum peragebat, cum reliqua vasa quolibet vacabant impedimento. attamen eadem fient a corde expansiones. & ex aorta sanguis impetu magno trudetur in eas partes, ubi pressio suborta est. Magnam arteriarum tunicae subeant vim oportet, usque dum corpore in pristinum statum restituto remora sanguinis motui interposita protinus abiiciatur. Arteriarum tunicae caeteroquin firmiter fabrefactae sensim extendi posse texturam internam concluditur, atque ex assidua distensione, multum ampliari usque dum Aneurysmaticus tumor exurgat, quem eo propinquiorem cordi futurum coniicitur, quo maior incurvatio corporis extiterit. Haud aliter de corde ipso statui posse videtur, quod si ex retropulsa quadam sanguinis quantitate persaepe afficiatur, facile quidem censendum est, maiori ipsum mole stipatum latiores exinde ventriculos habiturum.

§. LXI.

Validarum tussium noxa.

PRaeterea illud idem in adultis quoque decernendum videtur, quod de pueris ipsis iam adnotatum est, qui ex diuturna, eaque valida tussi saepe saepius infirmantur, & ad suscipiendum Aneurysma satis facile disponuntur (§. xxxvi.): Nam & ipsis in adultis talem effectum mihi crebro contigit observare. Vir quinquagenario maior iam ex multis mensibus

sibus vehementi tussi corripiebatur, ex qua propter concussiones longè diuturnas herniosus evaserat. Hic Ianuario mense anni 1756. in Florentinum Nosocomium venire decrevit, cum praeter caetera ipsi familiaria symptomata dolorem circa medium sternum, & valdè molestum anhelitum cum intermittente pulsu coniunctum experiretur. Pulsatio permagna in praecordiis advenerat, cui molestus admodum subnectebatur decubitus, cunctaque progressu temporis signa detecta sunt, ex quibus cardiacum vitium solet emergere; vehementia tamen symptomatum iam ex duobus mensibus tum detecta fuit ab aegrotante, cum ex molestissima tussi quamdam veluti discissionem in praecordiis persensisset; id quod planè videtur ostendere, adultos quosque homines, etsi validiori donatos fibrarum firmitate, facile ex obstinata tussi praecordiorum aegritudinibus obnoxios fieri. Idipsum in quadragenaria muliere eodem mense observavi, quae integro ferme anno tussim passa fuerat vehementem. Quamcumque igitur immanem concussionem ad Aneurysma circa praecordia promovendum accommodatam esse posse innotescit.

§. LXII.

Aneurysmata cuiuscumque arteriae.

Quae tamen usquè adhuc producta sunt vera respiciunt praecordiorum Aneurysmata, quae sensim vel in ipsa pueritia fiunt, gradatimque augentur, donec pro data qualibet occasione patefiant. Illud tamen unum vel maximè superest adnotandum, quod nimirum ea penè omnia, quae de Aneurysmaticis praecordiorum

praecordiorum aegritudinibus effati fuimus, aliis quoque arteriosis universi corporis vasis aptari possunt, prout varii considerandi semper occurrunt effectus ex maiori, minorive cordis vi ultro prodeuntes. At vero spuria quaedam quandoque observantur Aneurysmata, quae ignoratur sanè, utrum a vero, & paulatim adaucto proficiantur, vel utrum repentè contingant. Ego equidem arbitrarer, perarduam sanè non esse provinciam decernere, quaenam sit huius affectionis origo, ut proindè priorem ab altera quivis distinguat, si ea, quae in toto vitae curriculo quisquis aegrotantium peregerit, praenosci valerent: Fieri namquè posse non videtur, ut qui huiuscemodi affectionibus infestantur, ne minimum quidem in aliqua ex adductis supra rebus deliquerint. Quum autem ex assidua, eaque repetita observatione nulla nascatur de talibus effectibus disputatio, pariterque haud alienum a veritate sit repentè fieri, atque ex improvise manifestari, hinc maxima in tempore, loco, & varietatibus assignandis exoritur difficultas, cum de illo praesertim sermo fuerit institutus Aneurysmate, quod circa praecordia genitum internoscitur. Id tamen admiratione, atque animadversione simul dignum videtur, spuria nimirum Aneurysmata frequentiora esse, quam plerique Medicorum censeant, ceu iteratae ostendunt cadaverum incisiones. Quam multos profecto ex forti Apoplexia protinus ereptos assidue conquerimur, eosque vere Apoplecticos occubuisse dititamus: Attamen dissecto nonnumquam cadavere nullum in nervis, & cerebro, aliisque partibus vitium deprehensum fuit, sed arteriae alicuius discissio, omniumque tunicarum eiusdem erosio reperta est. Hydrope olim laborasse repentè progenito autumaverat

Medicus quidam aegrotantem, qui cronico antea morbo correptus fuerat, ex quo Hydrops superadditus credebatur. Diuretica itaque propinanda esse putabat medicamenta, cum ex his, uti audacter nimis spoponderat, valetudinem exinde expectandam esse planè consideret. Haec tamen cum in irritum cecidissent, improvisus tandem interitus cunctorum vicit expectationem. Ex Hydrope tamen è vivis excessisse communis fuerat omnium consensus, cum paulo antè obitum magnoperè abdomen intumuerit aegrotantis, talibusque stipari videretur morbus indicibus, ut verum Ascitem aemulari propemodum appareret. Instituta proinde cadaveris sectione, non serum, non aqua, sed cruentus prodiit gurgis ex aortae trunco circa emulgentes discisso proveniens. Adhuc opusculum hoc prima vice sub praelo sudabat, & nondum dimidium mensis Aprilis anni 1656. incoeperat, quo Vir quidam ex Aneurysmate vita functus opportunam peragendarum observationum occasionem praebuit Anatomicis. Itaque supra caetera, quae mihi aliisque contigit animadvertere, ventriculus insigni mole redditus inventus est, totusque refertus sanguine, qui ex Aneurysmate in aorta constituto profluxerat. Aneurysmaticus interea tumor, qui oesophagi parietibus adhaerebat, paulatim discissus talem sibi transitum aperuerat, ut permagna sanguinis quantitas in ventriculum ipsum delapsa fuerit, & non exiguam Viris clarissimis, qui adfuerant incisioni, admirationem pepererit. Verum enimvero & ipsae aliundè visae sunt totales anastomoses Medicorum admirationem non mediocriter excitantes. Triste profecto inopinatae anastomoseos in subclavia dextera eventum, ex quo mors

sub-

subsequuta illico fuit, in milite detexit Malvetius (a), casusque per similes alio legimus memoratos ex huiusmodi manantes affectibus, modo hoc, modo illud arteriosum vas afficientibus (b). Sed quid praestat ab aliis historias mutuari, cum ego ipse casum per similem, & maioris fortasse momenti contigisse reminiscar?

§. LXIII.

Peculiaris observationis descriptio.

DUM Pisis degerem anno 1751. naturalium primordia rerum in illa Scientiarum aula celeberrima percepturus longè funestum observare mihi contigit infortunium: Vir enim circiter quinquagenarius, sarcinator, Hypochondriacis affectionibus obnoxius, violentis exercitationibus vacans, pilae praesertim ludis assuetus, cupediis, ac vino meraciori, eiusque spiritui nimium indulgens, temperamenti sanguineo-biliofi, florido nimium perfusus colore, iracundia concitari solitus, dum ingruente veris tempestate die quadam edulia optima, & delicatiora ingurgitasset, ac generosa vina bibisset, dormitum abiit. Non multo post a somno expergefactus denuo biberat, unaque cum fociis ad relaxandum animum in publicum sese locum contulerat, ubi scrupis ludendo dies conterere consueverat. Mirabantur admodum circumstantes,

(a) Vid. *Histoire de l'Academ. Royal des Sciences an. 1721.*

(b) Dexteram thoracis cavitatem repletam sanguine, qui ex aortae Aneurysmate repente discisso profluxerat, in incisione cadaveris deprehendit Bonetus. *Sepulchr. Tom. I. l. 2. sect. 2. pag. 584. Genevae 1700.*

tes, illius faciem, & oculos ruborem plus aequo contraxisse, cum accensos carbones aemulari propemodum videretur. At de praegressa vini sumptione commonefacti obstupescere illico desierunt. Porro nonnisi scommata, & vaniloquia ex eiusdem ore prodibant, & modo ululatus, modo gemitus emittebat, modo vero repente clamitans meticulosus trepidabat, haerebatque adeo tremebundus, ac si circumstrepentium instrumentorum sonitum persensisset, cunctaque contractae temulentiae symptomata sensim adaucta praeseferebat. Dum interim exoptulare videtur occasio, ut ex assidua ludorum iactura contra sortem sibi nimium adversam protervus inveheret, iurgiis adversus amicos prolatis ad maniacas rixas gradum fecisset, nisi circumstantium accessisset impedimentum. Qui vero ad haec auscultanda arrectis auribus adstabant, cum iam advesperasceret, & ludentis, simulque perdentis animum introspicerent, suaserunt ei, ne iram in illos evomeret, ut domum se reciperet, id unum rati, quod nimirum ex sanguinis missione post aliquod quietis intervallum instituta mitiora evasura forent symptomata. Ast ex adverso res cessit: Cruento namque gurgite ex ore fluente oppressus repente fuit, & in mortis censum deductus. Palluit illico facies, atque universum corpus, quod verè athleticum putabatur, in tetram, luridamque cadaveris formam, ac si longè diuturna laborasset Cachexia, vel insanabili Marasmo correptum esset, fuit post interitum commutatum. Insolita qui illuc advenerant perculsi formidine, Medico, qui accitus perrexerat, suaserunt, ut ex anatomica cadaveris incisione rupturae locum internosceret. Lustratis itaque illius corporis cavitatibus, cunctisque exploratis visceribus, pulmonalis ar-

teriae totalis discissio fuit deprehensa, ex qua duodecim protrusae sanguinis librae statim post discissionem eruperant, & plures forsitan erupissent, nisi post eius obitum obturaculum faucibus apposuissent. En igitur funestae tragediae adumbrata narratiuncula legentium fortassis animum non levi terrore percellens.

§. LXIV.

Allatae observationis consecraria.

Arteriarum involucria firmitate quadam gaudere compertum est (§. VI.), pariterque unicuique innotescit, citra plaethoram erosivum quoddam principium in sanguine delitescere (§. LI. LXXIII.). Quapropter utraque in adducto casu ad anastomosim producendam conspirasse visa sunt: Insignis namquè plaethora in huiusmodi viro semper extiterat, atque ex pravo sui ipsius regimine sanguinem ad erosivum suscipiendum principium fuisse paulatim dispositum coniectandi suspicio adest, quandoquidem generosa affatim vina quotidie sumpsisse exploratum est, ingesta praetereundo, quae non parum obesse possunt (§. XXVIII. LIV.). Analysis Chymica ostendit, quidpiam tartareum, salinum, oleosum, atque sulphureum in vino plus minusve contineri, prout in diverso climate fermentescit, & varia methodo conficitur. Haec tamen in fervido musto mirè affluunt, cum in illo spiritus acer, acredine nares feriens, subacidulus, & multum elasticus fuerit deprehensus. Enimvero huiuscemodi partes cum fermentationis ope dissociari nequeant universae, semper aliquid acre supererit, eiusdemque

insuper vini spiritus ex oleo quodam coalescit, quod ab acido, & volatili sale in ipsa exaltatur fermentatione. Talibus ergo positis partibus, quae ex assidua vini, eiusdemque spiritus assumptione magis magisque augmentur, & ad vehementius agendum disponuntur, apparet, internas arteriarum tunicas ex plaethora distentas, ac veluti diductas ita ab acris particulis affici posse, ut eadem tunicae a nativa constitutione degeneres usquequaque dissiliant. Vinosae substantiae vis, quae intus vasa corporis oboritur, absque evidenti fervore fieri solet, & si quid immutatum agnoscitur, iis orbatur indiciis, quae sensibus evadunt conspicua. Ipsa tamen inchoata eiusdem actione, omnes, quae extant in corpore quaquaversum diffusae fibrae laxari incipiunt, eoque magis, quo maior vini quantitas assumpta est, pariterque vasa singula tument, ut sibi non amplius concinnè respondere prohibeantur, dum alternae contractiones, distractionesque debita virium proportione destituuntur. Interea fieri nequaquam potest, quin ipsa quoque fluida adeo iactentur, ut concitatori impetu vasorum parietes violenter percutiant: hisdem enim activas, quibus circumfusa sunt, partes ex universa fluidorum massa exturbare denegetur.

§. LXV.

Aucta arteriarum, & sanguinis vis.

QUoniam vero qualicumque seclusa humanae machinae textura ab incunabulis debili, & languida proveniente, arteriarum earundem firmitatem, illarum praecipuè, quae circa praecordia versantur,

in

in allato casu debilem arguitur evasisse, illud unum videbatur superesse, ut nempè aliquid admodum vehemens oboriretur, ex quo repentina discissio contingeret. Id autem advenisse ambigi nequit, si ea, quae inconsulto adductus homo peregerat, expendantur: Respirationem namquè, cordis vires, omnesque corporis actiones adauctas fuisse nemo inficiabitur, cum ex aspectu duntaxat ad iram composito, & ob vini qualitatem, & quantitatem extuante, ac supra modum immutato deduceretur. Si ergo sanguis qualitate, & quantitate delinquendo in partem minoris resistentiae validos, & praeternaturales ictus impegerit, continui quaedam solutio sanguinis respondens viribus subsequetur. At vero cum validissimae in eo, de quo meminimus, viro extiterint vires, maioris momenti effectus expectandus erat (§. XLVII.), veluti demonstravit arteriae pulmonalis anastomosis ex eadem protinus dehiscente superveniens. Ergo validis opus est causis ut magni momenti pandatur effectus, ad quem producendum non modo adaucta requiritur actio, sed aliqua insuper dispositio, quae diu multumque perseverans tandem aliquando pro data qualibet occasione in apertam lucem prodierit. Ea interim, quae hucusque effari placuit, ad peculiare quaedam, atque praecipuas affectuum Aneurysmaticae indolis causas pertinent. Quum autem pertractum sit, cuncta haec in eo sita esse, ut nempè tum huiuscemodi affectiones insurgant, cum aliqua in humano corpore suboritur vis validè nimium agens, hinc innumera penè ad id efficiendum conspirare valent, quae cuivis innotescunt, quin de his sermo speciatim instituat, & quae

R

luc-

luculentam satis dicendi materiem praebent, si cum
iis, quae innuere voluimus, conferantur.

§. LXVI.

Medicorum observationes.

His cursim raptimque delibatis, monendum supe-
rest, permultas variis in operibus Medicinae pro-
cerum historias reperiri, plurimasque una simul colle-
ctas perlegi observationes in Actis praecipue Medico-
Physicis (a), ubi praestantissimae extant cardiacarum
aegritudinum descriptiones tum ad immanem, eamque
praeternaturalem cordis amplitudinem, tum ad Aneu-
rysmata in praecordiis progenita spectantes. Cor ita-
que ibi videbimus non modo magnum, planum, mi-
nimèque globosum, valdè pingue, ponderosum, esan-
gue, calculisque refertum fuisse observatum, sed in-
versum, distortum, unum habens ventriculum, duris
tuberculis oblitum, atque hydatidibus refertissimum
reperitum fuisse, ita ut eius magnitudo, quae talis
esse ferre solet, ut periferia 14. longitudo sit 6. &
latitudo in base 4. pollices non excedat, non solum
iusto minor, sed multo maior reperta sit, uti in
abortu humano deprehensum aliquando fuit, nec non
in adultis hominibus, atque in canibus, quorum cor
vitulinum longe superans visum est. Talia vero cum
Aneu-

(a) Huius generis observata patent simul congesta ex synopsi
Kellneriana *Observ. Med. & Phys. Academiae Caesariae Leopoldinae
Carol. Nat. Cur. Norimbergae 1739.*

Aneurysmate haud raro copulantur, veluti de Aneurysmate pulmonalis arteriae dicendum foret cum auricula cordis dextera monstrosa coniuncto, nec non de illo, quod in aorta ascendente (a), & in externa

R 2 caro-

(a) Non raro solet usuvenire, ut constituto in aorta quovis impedimento innascatur etiam Aneurysma, veluti praexistente polypo deprehenditur. Atque id in cadavere Caroli Patini observavit Alexander Knips Macoppe, qui polypum in aorta locatum esse reluctantibus aliis, qui se ad aegrum invisendum contulerant, pronunciaverat. Quamobrem non abs re factum censeo, si quaedam ex eiusdem transmissa ad aegrotantem epistola nunc afferantur morbi argumenta, ex quibus illius sedem, naturamque deduxerat, ceu instituta postmodum sectio cadaveris praemonstravit. Sic itaque in eius epistola legitur, quae Brixiae anno 1731. denuo lucem aspexit §. III. pag. 3. *Quae ergo, ait ille, ex morbosa iliade excerpti haec sunt: Te scilicet ex valida, & activa constitutione sexagenarium factum, sollicitudinum varietate, ac literariis laboribus attritum, vitaeque sedentaria emollitum, duobus ab hinc annis in faciei pallorem, cachecticum habitum, & aliqualem extremorum emaciationem inclinasse, cum pulsu inaequali, & perturbato, ac Dyspnoea, praecipue dum per plana inclinata digrediebaris, Ptyalismo aliquando copioso, albo, viscidulo, nulla vel tenui tussi, nullo dolore, aut pondere in praecordiis, vel in dilatatione, aut constrictione thoracis sensibili, nulloque sonitu, aut stertore in respiratione, sed cordis anxietate, tremore, vel levi palpitatione per vices exarcebatis; quibus affectionibus phlaebotomia, cathartica, becbica, ac sudorifica mederi consilium cum fuerit, in hypochondrio excitato sudore, omnia symptomata exasperata fuisse, ita ut Orthopnoicus summo vitae discrimine factus fueris, a quo repetita venae sectione emersus, etsi per viginti circiter dies symptomata omnia parum relaxari visa sint, denuo tamen sensibilem cordis palpitationem, respirationem concitatam, anhelosam, ac cum efflatu, uti*
festi-

carotide post auris helicem repertum legitur, modo ex violenta in pilae lusu commotione, modo ex in-
 terno

festinantibus, ac praefocatis contingit, inordinatim, etsi noctu praesertim, vel quacumque levi corporis inclinatione, & membrorum agitatione recurrentes, cum pulsu continuo inaequali, deficiente, ac recurrente exacerbatas fuisse, quibus etiam recrudescentiis repetitam phlebotomiam, quae sanguinem densae texturae, cum crassamento glutinoso ad instar membranae superextenso exhibuerat, uti in inflammatoriis affectibus apparet, opem tulisse fertur. Quum autem publico spectaculo exponendum occurreret insigne cadaver, quod vivendo literarius orbis adoraverat, virumque decebat, qui admodum publicae utilitati indulserat, permulta sese obtulerunt examinanda, quae ex eadem epistola depromuntur. Primo itaque (sic laudatus loquitur Auctor §. LVI. pag. 71.) diducto sterno, nulla aquarum eluvies in thoracis cavitate visa est; solummodo dexter pulmonum lobus a sterno ad vertebrae, usque valida membranula pleurae adnatus erat. Hinc producta sectione, perlustratis infimi ventris visceribus, nulla laevis, praeter iecur tetro quodam rubore suffusum, cystim felleam collapsam, bile semioppetam, lienque potius extenuatum emicuit. Spiritualibus ergo visceribus exemptis, pertractato pulmone, in nullam tensionem, duritiem, vel consistentiae inaequalitatem impigimus, & diversimode dissecto ab interna substantia, nil praeter condensatum cruorem effluebat, nulla vomica, vel tuberculo enitente, nulla phlegmatis massa intra bronchiales fistulas intercepta. Verum ad cor accedentes arteriam magnam ita dilatatam offendimus, ut aliud cor in pericardio conclusum aemularetur; cum etiam tunica dissecta corpus cordi simile erueretur. Huius tamen textura diligentius examinata, polyposam esse concretionem comperimus. Excedebat namque anserini ovi grandioris magnitudinem, trium, quatuorve unciarum pendus exaequans, figura cardui cinarum fructui haud dissimilis, tendinosi principis, brevibusque proavulsionibus, aortae radicibus supra semiluna-

terno vulnere, modo demum ex vehementi tussi dependens. His quidem perspectis ad alia non inutilia progredimur.

PARS

res valvulas innixa basi; deinde latiori ventre soluto in serratum, vel laciniatum apicem desinens, ad divaricationem usque arteriae porrigebatur; haud tamen aortae parietibus quasi cartilagineis ita coaptata erat, quin relictis rimulis quaedam liquidi quantitas non interfluere. Substantia atram ferens rubedinem, spongiosa, seu fungosa potius percipiebatur, quae in viginti amplius cortices, sive laminas membranosas distincta glorum involutarum membranarum referebat. Exterior cortex durior, & tuberosus erat ex fibrarum fasciculis profluentibus, & in nodos quosdam collectis. Interiores vero ferè undiquè similes tortuosum, seu anfractuosum ductum aortae dilatatae diametro subtripulum, mollibus columnulis sanguine turgidis, & sinuosis flexibus interpositis, uti cordis interiores parietes, variegatum, levique muco oblitum, & grumis sanguinis infarctum exhibebant, qui intra aortae cavitatem alteram arteriam efformabat. Densior textura, & quasi cartilaginea ad basim erat sensim ac sensim gracilescens, quousque ad apicem friabilis firmè evaderet. Unum tantum fibrarum genus microscopio etiam deteximus a basi ad apicem obliquè, & spiritaliter quasi excurrentes, inordinato tamen, & interrupto ductu a tendinosis quibusdam vinculis, seu filamentis, quae fibras in membranulas extensas ita colligabant, ut brassicae capitatae folia repraesentaret, intermixtis pluribus porositatibus, seu alveolis ichore sanguineo refertis. Hinc apertis cordis sinibus dexter inanis erat, sinister grumis sanguinis infarciebatur, polyposis rudimentis intra columnas tendinosas radicibus insertis, a quibus haud sine laceratione divellebantur. Sinistra auricula ita coagulato sanguine replebatur, ut serositas ipsa immixta secederet. Pericardium nec flatu, nec aqua distentum erat, imo exhauritum conspeximus.

P A R S T E R T I A.

§. LXVII.

Curationis institutio.

PARUM, aut nihil profecto aegrotantibus videret opitulari, si praecipuis adductis frequentissimi morbi causis, eiusdemque pravis effectibus, seorsum circa curationem, quomodocumquè conveniat, pauca quaedam haud inutilia ego ipse tacitus praeterirem. Quum autem nequicquam a curativa medendi methodo quempiam impetrari posse ingenuè fatear, maiorem tamen vitae longaevitatem a conservativa fore expectandam reor, etsi ex utraque ea petenda esse credendum sit, quae non modo adductum morbum lenire valent, vel ea eruenda, quae diuturniorem praesistente adhuc morbo lucis usuram, & valetudinem reducem pollicentur. Errata quaedam haud magni momenti evitari facile posse exploratum est, quando quidem sedulitas adhiberi velit, cum illa quoque non nisi difficulter praenoscentia attentionem quamdam promereantur, cuius auxilio praecaveatur aegritudo, ex qua vix evadendi locus fortasse superest cum pro-cax incoeperit. Quamobrem licet absoluta, & tuta simul nequeat institui curatio, duo tamen maximo-perè proficua tentanda sunt, atque a prudenti Medico aegrotis insinuanda, quae in hoc sita esse videntur,

tur, ut determinatae nimirum praecautioes, quae exitialem morbum impedire valent, nisi aliquod interponatur impedimentum, usurpentur, eaque nequam contemnantur, quaeis vigente iam morbo longius vitae spatium deducitur esse tribuendum. Quum vero dupliciter praecordiorum Aneurysmata consideraverim, quatenus nimirum in infantia exoriuntur, & in virilitate palam fiunt (§. XXVIII.), nec non consistente iam aetate graviora evadunt (§. LXII.), duplicem, & accuratam adhibendam methodum censeo, ex qua, si fas est, morbi leniatur saevities, vitaque longior absquè ullo nanciscantur aegrotantes incommodo, siquidem patet, prolatos affectus, ni recruduerint, ad plures annos protendi (a). Ad impedimenta in iis removenda, qui facilius ex ea, quam nacti sunt, corporis imbecillitate cardiaco succumbere creduntur Aneurysmati, plurima conferre perspectum est. Verumtamen optima tractandae pueritiae solertia exigenda est a parentibus, ne in puerorum corporibus morbus, qui nusquam extiterit, repente nascatur, utque fibrarum debilitas, si quae praegressa fuerit, protinus abigatur. Quod si bona primordia obtinuerint puerorum corpora, & in eorundem incremento

nul-

(a) Foemina in iuventute contractum Aneurysma ultra 50. annos sospes gestavit. Vid. *act. Erudit. Lipsiens. an. 1692. pag. 220.* Tunc autem quaedam veluti curatio a natura promovetur, quae artem in propriis operibus longè superat: vel enim Aneurysmatis parietes callosi fiunt, vel naturalis quaedam peragitur compressio, vel aliud quidpiam paulatim agnoscitur aegrotantibus contigisse, quod praecipitem morbi huius eventum comitari nequaquam debuisset. Vid. *Lanzoni Oper. Tom. III. pag. 420. Lausannae 1738.*

nullus error accesserit, tunc morborum femina, si quae fortè delituerint, infringentur, aditusque aliis intercludetur. Praecordiorum Aneurysmata in ipsa quandoquè fieri pueritia demonstratum est, ac supra caetera ciborum delectum non probè constitutum huiuscemodi paulatim aegritudines producere posse adnotavimus (§. XXIX.): Quemadmodum itaque ex hoc fonte affectiones adductae cumprimis promanant, animadvertenda nonnulla sunt, parentibus, aliisque puerorum custodiam habentibus necessaria, quae si attentò ipsi animo cogitarent, non tam frequenter filios valetudinarios intuerentur.

§. LXVIII.

Lac diù infantibus exhibitum.

PRava apud nonnullos invaluit consuetudo, ut perpaucò nimirum temporis intervallo lac infantibus propinetur cuius sumptioni malorum miscela ciborum nullis adhibitis cautionibus adiungitur. Universa proindè puerorum machinae compages saluberrimo orbatur alimento, cuius vices alios arduae digestionis cibos explere consuevisse prospicimus. Nunquid ergo progressiva optimè accretio fiet, si necessaria perfrui substantia puer prohibeatur, dum alia quaecumque dissimilis prorsus indolis deferantur? Minimè gentium. Nulli dubium, quin fibrarum laxitas tunc exoriatur, dum aetati adversa materies ingeritur: Ut namquè satis fortes evadant fibrae, materies adesse debet, quae praegressis viscerum omnium, omniumque vaso-

rum actionibus postremae elaborationis perfectionem iuxta benè valentis corporis leges adepta sit (a). Quoniam vero nil aetati nondum consistenti lacte utilius agnitum fuit, huiuscemodi fraudandus puer minimè videtur subsidio ad diuturnam usquè tempus protracto, donec maior illi firmitas, maiorque vigor advenit, cum probè noverint Physico-Medici, ea, quae ingeruntur, debere maiori, minorive tenacitate sua viribus assimilantibus respondere, ne corpus gravetur potius, quam reficiatur. Quapropter nonnisi temerè, & inconsulto videntur agere qui ad novem, sive decem vix menses pueros solo enutrire lacte assueverunt, & quandoquè una cum illo perarduae solutionis cibos ipsis oscitanter exhibent ingerendos. Humanam induit naturam maternum lac, si benè fuerit in foeminarum mammis fabricatum quia penè omnibus utilissimum infantibus esse quotidiana nos edocet observatio. Illis itaque succensendum non est, qui ad multos menses propinandum illud esse pueris arbitrantur. Si quid vero haudquaquam commendandum censerem illud profecto est, quod nimirum non defuerint qui animantium lacte, potius quam mater-

S
no,

(a) Fibrarum fortitudo, praesertim in ossibus, talis esse potest, ut ossa nonnulla immensam exigant vim ut ab externa pressione disrumpantur, velut in ossibus pelvis ostendit Desaguliers: *The bones, ait ille, mark'd, which compose the cavity call'd the Pelvis, contain a bony circle or double arch of such strengt, that it wou'd require an immense force to break them by an external pressure directed towards the center of the circle, or the middle of the Pelvis. It is also to be observ'd &c.* A Course of. experim. Philos. Vol. I. lect. 4. ann. p. 257. London 1734.

no enutriendos esse pueros asseverare minimè dubitaverint, ea adducti ratione, quod nempe animi pathemata communia mortalibus vitari queant, si ab exsugendo materno lacte abstinuerint. Ego equidem illo deficiente utiquè fateor ad animales tuto confugiendum esse, cum illorum quoquè lac partibus scateat optimum balsamum redolentibus. Notum etenim est, quantum in gravissimis quibusque morbis iuvamen porrigat, si exhibitum fuerit opportunè. Sed insuper adnotandum est, humano lacte quam plurimis brevius, & tutius mederi affectionibus, præcipuè ad Phtiseos, Atrophiae, atque Hecticae classem referendis, ceu præstitum est a veteribus, quos multum commendat Galenus (a), qui eos fuerat imitatus.

§. LXIX.

Nutricum cautiones.

Illud vel maximè in iis, quae lac praebent, sedulo curandum est, ut pravos appetitus, atque animi pathemata sanguinem alterantia minimè consuetentur, saluberrimum, ac uniforme regimen amplectantur, robustae sint, bonoque lacte affluant, nullisque morbis conflictentur, & , si fas est, a propudiis, amplexi-

(a) Οἱ παλαιὸι δὲ καὶ γυναῖκα δηλῶσαν ἐφίσων τοῖς τῆ φθῶν κάμνουσι, καὶ αὐτὴν ἀποδέχομαι τὴν γνάμην αὐτῶ. ὅτι τε τὸ ἀκείον ἤραυντο. καὶ ὅτι πρὶν λυγῆναι τῶ περιζ ἀέρι. ΓΑΛΗΝ. Θεραπευτ μεθοδ. κεφ. ιδ.

plexibusque virorum abstineant (a). Hae si adhibeantur cautiones, aliaeve a viris doctissimis propositae, optima nutrix habebitur. Unam tamen istis nullimodè detrectandam aduicendam censeo, ex qua emolumenta non pauca nutrix, atque puer haurire valebunt, ut videlicet quae lac praebent selectiorum vegetabilium utum non despiciant: Tunc namque optimus eorumdem succus puero lactenti communicabitur, & morbis, qui ex eorumdem abstinencia promanant, non conflictabuntur. Si vero hisce peractis, maternoque lacte, donec adfuerit, exhibito, ad illud, quod ex animantibus exsugitur, gradus fieri velit, usquè dum longius absolvatur spatium, haud improbandum videtur: Ipsi etenim animantes optimis quibusque vescuntur vegetabilibus, è quibus nonnisi saluberrimus succus emergit. Hinc penes lectores iudicium sit, quam fretus ratione semper animantium lac censuerit infantibus propinandum recentissimus Auctor, qui communicationi pathematum nimium fortassè videtur tribue-

S 2

re

(a) Communem tum a Graecis, tum Latinis Medicinae Scriptoribus prolatam sententiam ad usquè nostra saecula delatam Prosper Martianus primus, quantum sciam, voluit improbare, cum ex Hippocratis mente, ut ille ait ad *lib. de Nat. Puer. v. 250.*, nutrices a virili concubitu arcendas esse denegavit: Ait enim, quod *non rectè sentire videntur illi, qui coitum nutriceibus prohibent, lac indè vitiari existimantes; coitu enim mediante motus concitatur in utero, a quo lactis generatio dependet, & ex coitu alacritas inducitur mulieri. imo si veneri assuetas abstinencia tantoperè laedit, quod viro orbatae quotidie experiuntur, quae variis morborum generibus sunt subiectae, nutrices a proprio viro penitus segregare non est intus.*

re (a) : Etsi enim nova quaedam effatum esse appareat, haec tamen naturae legibus adversari videntur, ex quibus perspectum est, lac foeminis ad alendos homines tributum fuisse; animantibus vero, ut propriae sobolis inserviat nutritioni, & in alios vitae usus ad depellendos praecipuà morbos traducatur, quando illud, quod in mammis gignitur foeminarum, nequeat usurpari, tuncque huiusce defectus ab animalium lacte supplebitur. Huiusmodi demum si compleantur, raro admodum pueri debili fibra pollebunt.

At

(b) D' ailleurs les Peres, & Meres nourris de la chair des betes, on mis assez d'analogie entre le lait de celles-ci, & le temperament de leurs enfans. La même proportion paroît subsister entre l'usage de la chair des animaux dans l'âge d'homme, & celui de leur lait dans l'état de l'enfant à sa naissance, avec cette difference, que le lait des bestiaux est à tout âge la nourriture la plus saine, & la plus propre à être changée dans notre substance; aussi voit-on des corps altérés, & épuisés par les maladies, & l'exercice immodéré des passions se rétablir avec l'usage de ce lait seul. Et s'il peut avoir une efficace si merveilleuse sur des tempéramens, qui ont pris toutes sortes de plis, & d'abitudes depravées pendant plusieurs années, que n'auroit on pas lieu d'en attendre pour le bien de l'enfant, qui vient de naître, dont le corps mou est pliable à toutes sortes de modifications? Et d'ailleurs étant destiné à s'accroître, on voit quel avantage c'est de ne former cette augmentation de substance, que d'une addition de parties aussi douces, & aussi balsamiques. Vid. Traité de la communication des Maladies, & des passions; avec un Essai pour servir à l'Histoire naturelle de l'Homme, Par Monsieur ****. Tr. IV. chap. 1. pag. 198. A la Haye 1738. Auctorem huius libri ait D. de la Mettrie Penelop. l. p. 83., esse Abb. Moreau de S. Elie. Confer. Alb. ab Haller in Adnot. ad Meth. Stud. Med. Herm. Boerhaav. Amstelodami 1751. ubi de Physiol., & Pathol. agit.

At in eo insuper insudandum est, ut nempè post absolutam lactis sumptionem illico ad cibos difficilè in ventriculo digerendos, solvendosque minimè gradus fiat: Tunc etenim non modo circulatio potest intercipi, sed & organa triturationi ciborum dicata enervabuntur, tenellumque adhuc corpus facillimè disponetur ad alterationes momenti non exigui subeundas (a). Prioribus itaque mensibus animantium carnes interdicens illis esse arbitròr, ac potius recentia propinanda in intervallis vegetabilia, postquam iusculi, pultisque, aliarumque facilè solubilium rerum necessariam quantitatem acceperint cum lactis usu coniunctam; quod tamen haud novum videbitur si elapsa retro secula collustrentur (b). Tunc itaque non modo scorbuticas affectiones, aliasque quam plurimas ipsis familiarissimas evitabunt, sed optimum corporis habitum nanciscentur. Ac profecto cum teneriorem plurimis eduliis vegetabilium esse texturam appareat, tunc minor requiretur vis, dum in stomacho dissolvuntur (c). His, aliisque

con-

(a) Diuturnae lactationis experimentum Pharmacopaeus Pistoriensis tentare in proprio filio conatus est, eo quod ad usquè triennale spatium, non absquè magna imperitorum admiratione, eidem lac propinandum coniugi decreverit, ut exindè ad alia facilè digerenda, & lacte ipso aliquando permixta transitus fieret; quod benè cessit infantulo, qui vegetum adeptus est corporis habitum, & perspicacis indolis pollicetur eventum.

(b) Lacte mero veteres usi narrantur, & herbis. Ovid. Fast. l. IV.

(c) La differenza consiste principalmente nell'essere le parti fresche delle piante di molto più tenera tessitura, che quelle degli animali, e però molto più facili a scitolarsi, &c. Cocchi Disc. del Vitt. Pitagor. Firenze 1743.

constitutis, quae non est huius loci in medium afferre, clarè patet, quam plurimos a pueris evitari posse conatus laxam reddentes fibrarum texturam, dummodo in internis corporum cavitatibus exorti fuerint.

§. LXX.

Cautiones quaedam alterius generis.

Allatis tamen non obstantibus, nequè ritè usurpatis, decumbenti aegroto valedicendum non est, licet efformato iam Aneurysmate nullus evadendi superfit locus, sed illi nihilominus, quoad fieri potest, iuvandum; certum siquidem est, ea, quae in minoribus vasis locantur Aneurysmata diutius protrahi. Iam nullum ex arte Chirurgica sperandum remedium esse perspectum sit consideranti, si morbus praecordia torqueat, cum quidquid Aneurysmaticum ibi adest acus nulla consuere possit. Syntomatam quidem compefcere saevitiem Medici munus est, ut exindè vitae protractio, quoad fieri potest, obtineatur. Itaque non modo improbus labor, qualiscumque sit, vitandus est, nec non caetera praecavenda, quae absolute noxia deprehenduntur, at ea sunt usurpanda, quae vitae longaevitatem absquè saevitiae syntomatam pollicentur. Veruntamen internae cardiacorum Aneurysmatum causae diversè agunt, prout ad agendum disponuntur, sive quatenus multiplicis generis dispositiones humano extant in corpore, dum illae ad maiorem, minoremque vim exerendam aptae esse videntur. Non igitur eadem semper pollebunt saevitiae syntomata,

mata, adeoque iuxta eorundem ingravescentiam necessariae praecautiones sunt dirigendae. Quum autem perarduum sanè facinus suscipiendum esse videatur, si ea, quae attigimus, ad quosdam veluti canones referri velint, hinc quaedam duntaxat occurrunt constituenda, quae quovis morbi tempore tentari possunt.

§ LXXI.

Sanguinis missiones.

QUoniam itaque arteriae alicuius Aneurysma subire incipientis pulsatio concitator adeo perseverat, ut ambigi non amplius queat Aneurysma adfuturum, tunc sanguinis quantitas, simulque qualitas expendenda est: Ego namque arbitror, Medicum aliquatenus aegrotanti ex praevio utriusque examine profuturum. Ac profecto dum amplior paulatim fieri coepit arteriae diameter, iam illa portio arteriae, ubi id contigerit, maiorem includit sanguinis quantitatem modo grumescentem, utque aliis placet, saniosam (a) modo vero in polyposam substantiam degenerantem

(a) Hallucinantur profecto qui absolute deternunt, quiddam nempè in Aneurysmatico tumore reperitur tandem aliquando putrescere, & in fordescentem amurcam mutari: Nam etsi quandoque id ex aliis causis contigerit, statuendum tamen minimè videtur, id semper propemodum eventurum. Et sanè quamvis humorum maior alluvies in dilatatione arteriarum cernatur, hi quidem humores haud facile corrumpuntur, quia quid enim corrumpitur propria debet pomperia praetergredi, & alias in cavita-

rantem (a) tractuque temporis adeo tumidam, ut quidquid ibidem continetur non amplius ex vi circulationis dissipari queat. Quamobrem sanguinis missionem perperam videntur instituere qui autumant, ex imminuta sanguinis massa obstacula, quae praecextiterant, removeri, nisi ad usque deliquium animi instituant, veteres Galenicæ Scholæ affectas imitari volentes, ut fractis nempe cordis viribus imminuatur exinde pulsatio; quod quidem esset maximoperè improbandum, quandoquidem Syncopes, & Lypothimiae admodum contumaces expectandae forent interitum exinde proximum inferentes. Caeterum si mediocris instituatür evacuatio vel ipsa permanente plaethora, maiori semper aget momento sanguis è sinistro cordis thalamo in arterias protrusus (b) atque ex aduicta eius-

vitates effluere sibi non proprias, uti de illo verificatur humore, quæ in ventrem delabitur. Ego ipse ab experientissimo D. Franc. Pieratti olim in Pistoriensi Nosodochio Chirurgiæ præceptore nunc Romæ Chirurgiam ipsam exercente coxendicis sectionem sum intuitus, quæ vitari nequibit ex satis manifesto poplitis Aneurysmate, quod post sectionem abscissum 16. sanguinis continere libras visum est, grumescentis quidem, & nigricantis, non autem saniosi, neque corrupti, etsi ex multo tempore idem sanguis ibidem latuisset: Nova enim accretio corruptioni reluctatur, & ope circulationis discutitur quidquid corrumpere valeret quantitatem sanguinis universam.

(a) Sanguinem, qui in tumore Aneurysmatico reperitur, propriam quandoque fluiditatem asservare posse testantur viri doctissimi. Vid. *De Gorter Prax. Medic. Syst. Tit. I. §. 56. num. 3. Harderovvici 1749.*

(b) Vid. *Bellin. De sang. miss. prop. I. & II. Venetiis 1732.* Patet post copiosam sanguinis missionem arteriarum pulsationem

eiusdem vi systalticus, & diastalticus arteriae motus subcrescet, & latior evadet Aneurysma. Quare semper propemodum a tundenda vena abstinere satius est, eiusque loco sanguinis crassities, si qua inest, leniter discutienda, ne insignes metastases fiant, & insuperabiles, quae ubi latior evaserit diameter, paulatim depositae, tumorem iam innascentem amplificent. Quum autem in motum agere corpus aegrotantes prohibeantur, hinc plaethora paulatim augetur, quae ad mittendum sanguinem Medicos necessario compellit. Hinc si sanguinis mittendi necessitas urgeat, hic è minori-

T

bus

nem debiliorem evadere, sed aliquando de aucta velocitate dubitari nequit, veluti in canibus observavit Lovverus *De corde P. I. Londini 1669.*, & in equis Halersius *Animal Statiks S. 2. 22. London 1733.*, quod etiam in foemina uteri hae Haemorrhagia laborante confirmavit Robinsonus *Animal Oeconomy Prop. 42. London 1738.* Quamvis autem appareat aperta vena sanguinem illius, & proximarum venarum novum adipisci gradum velocitatis, tamen huic rei non pauci opponuntur, ut Hambergerus *De ven sect. n. 43. Jenae 1729.* quia neglexerunt velocitatis augmentum a sanguinis missione productum, quod est ut 200. ad 201. Inter hos recenseri possunt Quesnay *sur la saignée a Paris 1730.*, Senac *Traité du coeur, & Lettr. sur le Noix des saignées. a Paris 1730.*, Chevalier *Observations critiques sur le traité des saignées. a Paris 1730.*, Buttler *essay on blood Letting. London 1734.*, Langrish *Moderne theory and practice of. Physic. London 1738.*, Martin *De la phlebotomie, & de l'arteriotomie. a Paris 1741.*, Jaczon *De vera phlebotomiae theoria. Londini 1747.* Wattes *Of revulsion and derivation. London 1754. &c. &c.* Sed velocitatem in venis animalium revera crescere maioremque fieri quam in arteriis, eandemque in ipsis etiam arteriis augeri auxilio LXXVII. experimentorum ostendit nuperime Hallerus *Memoires sur le mouvement du sang, & sur les effets de la saignée sect. VII. &c. a Lausanne 1756.*

bus vasis educendus videtur, ne maioris momenti symptomata patefiant. Negligendum autem illud non est etsi non semper sit necessarium, quod scilicet in parte semper opposita instituatur sanguinis missio, ut si vel polypus, vel Aneurysmaticum vitium in dextera parte constitit, sanguis è sinistra mittatur, & viceversa. Tunc enim si quis sanguinis adauctus motus deprehendatur, minorem semper exeret vim, nequè illico subitanea patefient incommoda.

§. LXXII.

Animadversiones.

AD hoc ut vera Aneurysmatis iam efformati idea obtineri queat supra caetera expendendum occurrit, utrum pulsatio, quae in loco ex Aneurysmate affecto persentitur, ictum habeat praeternaturalem, qui diu persistat, coniunctamque habeat vibrationem. Haec non raro aequivoca sunt aliosque mentiuntur morbos, & nisi praevio subiiciantur examini, non ita confestim ostendunt, Aneurysma iam efformari coepisse, cum aliorum evadant causae morborum, qui falsa cohonestantur imagine. Quare simplex in praecordiis palpitatione ab ea distinguenda est, quae existente Aneurysmate persentitur: Tunc enim sanus evadet infirmus, qui tamen cito curandus est, ne ex simplici palpitatione ad Aneurysmaticum vitium transitus fiat: Nam ex assidua, eaque non interrupta concussione vasa sensim debilium corporum infirmantur, atque eorundem vires protinus infringuntur. Accidit ergo, ut grandis-

dinſculo iam mole ſua Aneurysmatico efformato tumore, vix incoepiſſe credatur. Miſſo itaque ſanguine eiufdem impetus augebitur (§. LXXI.), quo quidem adaucto in interna, & glabra arterioſi canalis ſuperficie maior evadet impuſus. Quum vero in ſpatio ex dilatatione tunicarum producto, ſi magnum praecipue fuerit, multum ſanguinis contineatur grumeſcentis, coagulati, vel polypoſam ſubſtantiam repraeſentantis, quedam in huiusmodi ſpatio aderit reſiſtentia, ex qua, ſuperveniente ſanguinis impetu, iſtiusmodi ſpatii ambitus magis magisque extendetur, obortumque ſubcreſcet Aneurysma. Id autem eo magis periculum minitabitur, quo grandior tumor eſt in aliqua arteriae portione productus, vel ſi quidquid ibidem continetur oſſeam, ac petrificatam ſubſtantiam repraeſentaverit, quam in aortae tunicis ſe obſervari teſtantur Cowperus, & Cheſeldenus (a) quamque lapideſcentem in Zootomicis peragendis inquisitionibus in cane deprehendit Nicolaus de Blegny (b) cordis ſubſtantiam occupantem. Denique illud addendum eſt, quod nempe ex cardiaco Aneurysmate magis aegrotantes ex miſſione ſanguinis periclitantur, propterea quod ex proximo corde maior actio conſequitur.

T 2

§. LXXIII.

(a) Vid. *Of the Philoſoph. Trans. Abridgment. Tom. II.* Aortae principium cartilagineum oſſeumque in diſſecando foeminae ſeptuagenariae cadavere dum petechiales, caedemque epidemicae Vindobonae graſſarentur febres obſervavit Haſenoholius *Hift. Medic. Morb. epidem. ſive febr. Petech. quae ab an. 1757. fer. ſuient. uſq. ad an. 1759. Viennae graſſata eſt &c. pag. 64. Vindobonae 1760.*

(b) Vid. *Act. Erudit. Lipſ. an. 1682. pag. 221.*

§. LXXIII.

Exempla aegritudinum, quae cum Aneurysmate coniunctae non semper venae sectionem exigunt.

Ignoratur insuper a nonnullis, utrum ex cardiaco Aneurysmate alius produci consueverit morbus; quinimmo deprehensum est, huiuscemodi aegritudinem alias diversi generis, ut Hemophtysin, Hypochondriam, atque Hydropem comitari (a). At supra caetera illa vel maximè expendenda occurrunt, quae contingere haud raro videmus. Multoties ego ipse vidi quod iam ab aliis fuerat observatum, Hydropem nimirum pectoris in iis, qui adducto corripiuntur morbo, in nasci quandoquè consuevisse. Si itaque Hydrope inchoante, obscurisque manentibus supervenientis huiusce affectus indicibus, mittatur sanguis, certissimum profecto est, attendendum fore proximiorum aegrotantis interitum: Nam praeter ea, quae in medium adducta fuerunt incommoda, utriusque morbi exacerbatio symptomatum pertimescenda est. Porro cardiaca iam constituta affectione usuvenire potest, ut ex missione sanguinis Hydrops, quo aeger forsitan caruisset, repente succedat: Sanguinis etenim velocitate ex sanguinis missione aucta (§. LXXI.), lymphatici humores

(a) Huius rei peculiare praebet exemplum Maximilianus II., in quo (postquam cor supra viginti annos palpitationes maximas persensisset) supra duas mensuras aquei humoris in cavitate pectoris relictas esse compertum est. Vid. *Hist. Morb. Uratislao. De Ilgdr. pect. pag. 434. Lausannae 1746.*

res ad ea, in quibus detinentur, praetergredienda potueria facilius quam antea aptiores evadent. Idipsum de Hydrocardia decernendum occurrit, quandoquidem praeternaturali posita cordis amplitudine huius indolis affectus innascitur (§. VII. XXIII.). In viro circiter sexagenario, cardiaco quondam Aneurysmate laborante, nullum sanè aliud observabatur incommodum praeter ea, quae tales affectus comitantur symptomata, remissius quidem agentia. Sanguinem Chirurgus è brachio detraxit, ratus ex tali curatione initio morbi instituta pulsationem, quae insignis advenerat, cessaturam; quod tamen cum se nactum esse credidisset, alteram ex pede sanguinis missionem peragere in animum induxit suum, ut cordis vires (veluti ille asseverabat) retundi valerent. Incisione interim altera vice facta, dum sanguis è vena proflueret en contumax Lypothimia, praepeditus decubitus, languor, inappetentia, insignis in thorace gravitas, Orthopnaea, & multiplex exortus malorum numerus, quaeque iam pridem praextiterant sensim exacerbata symptomata, ex quibus gradatim ingravescentibus subsequuta mors est, licet paulo antè faustam Chirurgus aegrotanti prognosim polliceretur. Dissecto cadavere verum Aneurysma repertum est, at cum Hydrope geminato, utraque nimirum thoracis, & pericardii cavitates occupante, quod antè repetitas sanguinis missiones non modo extitisse, sed ne usuenire quidem posse Chirurgus ipse somniaverat. Sed quotusquisque innocuam iactabit in hoc aegrotante missionem sanguinis, quandoquidem seclusis caeteris argumentis saevities repentina symptomatum, quae illico supervenerat, eventus affert securitatem? Quum itaque sanguis ex optima
con-

constitutione in pravam quandoquè naturam degeneret, exindè morbi exitiales contingunt. Quamobrem si erosivum quoddam principium in sanguine delituerit, ceu fieri posse testantur Lancisius (a), Morgagnus (b), atque Leprotus (c), ex hoc efformatum Aneurysma subcrescet, & finitimae corrodentur partes, quemadmodum in foemina ipse observavi, in qua clavicular carie corrosas ex Aneurysmate pulmonalis arteriae fuisse conieceram auctoritate fretus observatorum, quos inter praetermittendus non est Ruyschius (d), qui costas una cum sterno ad nihilum deductas ex insigni Aneurysmate deprehendit. Opinor itaque, haud leve subsidium ad protrahendam diutius vitam aegrotantibus esse posse, si praecognita, & adhuc extante huius generis acredine, medicamina, quae eandem retundere, pravamque illius abiicere naturam queant, propinentur (e)

§. LXXIX.

(a) *De Mot. Cord. & Aneurysm.* l. i. Prop. 5., & l. II. Prop. 19. Lugdun. Batav. 1740.

(b) *Advers. Anatom.* II. Animadv. 41. Lugdun. Batav. 1623.

(c) Vid. *Instit. Bonon. Comment.* Tom. I. pag. 347.

(d) *Observ. Chirurg. Obs.* 37. 38. Amstelodami 1691.

(e) Quod si praeter acridinem cognosci possit incipiens coagulatio, acerrimum tot inutilibus medicamentis esse praefendum vis eiusdem dissolvens ostendit, veluti confirmarunt praecaeteris Boerhaavius *Elem. Chem.* Tom. I. P. I. Proc. 50. Lugdun. Batav. 1732. & Benvenutus *De aet. vin. comment.* Lucae 1757.

§. LXXIV.

Lactis, & feri usus.

LACTIS, & feri usum semper propemodum adnotavi, Aneurysmate laborantibus profuisse, adeo ut, etsi iam ex morbo conclamatum foret, diuturnioris vitae spes, quae infirmis affulserat, cum expectata diu maiori lucis usura coniungeretur. Nequè is ego sum, qui supervacaneam lactis, & feri analysim ob oculos ponere, simulque elogia velim contexere: Eximiae enim patent unicuique virtutes, quarum ope vel gravissimus quisque morbus removetur. Quod autem in adductis casibus expectandum aegrotantibus est, palliativam (ut inquirunt) respicit curationem neutiquam a prudenti Medico contemnendam. Haec vero, utut concipi velit, non nisi in urgentium saevitiae symptomatum compescenda versatur; quinimmo vel illud in votis habendum est, ut nempe nova haud oboriantur symptomata, quae affectui calcar addere valeant delitescenti. Compertum est omnibus, descripto morbo obesse admodum posse intempestivam ingestorum ingluviem (§. LIV.): Tunc etenim organa ciborum triturationi destinata validè ad ea, quae ipsis competunt, obeunda officia disponuntur, positaque valida huiuscemodi actione, aliquid affertur molestiae praecordiis, cum maior exindè in arteriosis vasis evadat motus, ex quo recrudescent Aneurysma. Atqui ex lacte, seroque enutritur corpus, atque dilutior fit sanguis, quin arteriosis detrimenta vasculis afferantur, ex quibus aegrotatio perstans exacerbetur. Quod-
dam

dam insuper vehiculum additur sanguini, cuius auxilio quidquid in Aneurysmatico continetur tumore non tam facile durefcât, & ad polyposam naturam accedat. Nequè illud postremo videtur praetereundum, ea nempè, quae praeter lac, & serum assumuntur, facilis esse debere susceptibilia triturationis: Parum quippè, aut nihil proficeretur, si ea, quae ad vitam sustentandam ahibentur: arduam in se solutionem includerent.

§. LXXV.

Remediorum usus.

QUaecumque de Hypnoticis, Narcoticisque circumferuntur a Medicis, opiatis praesertim, in efformato Aneurysmate propinandis, nil sanè aliud emolumenti aegrotantibus videntur afferre, quam ut anodynâ praeseferant naturam, adeo ut si circa praecordia dolores identidem supervenerint, eosdem lenire valeant, simulque refocillare aegrotantes, absque eo quod defixandis spiritibus animalibus nihil appareat esse cogitandum. Quod si iisdem uti quispiam velit, urgentibus doloribus usurpanda Hypnotica leviora censem, propterea quod ad aestum sanguinis compescendum, illiusque motum hebetem, inertemque reddendum apta videntur, & promovendam perspirationem. Opiata vero cordis, & arteriarum laxare fibras, debilemque in ipsis inducere contractionem, concitatio-remque coercere sanguinis motum a veteribus credi-

tum

tum est (a). At ab opio circulationem celeriore[m] potius fieri observationes demonstrant, cum sulphuream, & alkalicam induat naturam. Opium inter venena, potius quam medicamenta, legimus recensitum, licet apud Orientales populos frequentissimè usurpetur (b). Quamobrem, etsi promiscuis quandoquè remediis usi fuerint Medici, ab eius usu, quando fieri potest, abstinendum arbitror, nisi anceps potius quam nullum, experiri remedium quis velit, dum videntur aegrotantes iam ad interitum properare. Ea insuper, quae nonnumquam prodesse mortalibus possunt, in eorundem cedere perniciem non raro consueverunt, nisi fuerint prudenter adhibita, idque non de opiatis tantummodo asservandum censeo, at de aliis quoquè medicaminibus, quae inopportunè in quibusdam morborum affectibus propinata noxiam induerunt naturam, ipsisque praecordiorum vasis evasere infensissima: Patuit enim ex observatis, Adstringentia, & Chalybeata medicamenta, nec non Mercurialia ipsa non ritè proposita nocuisse, ipsumque Peruvianum corticem, caeteroquin in Febris intermittentibus proficuum, stagnationes in vasis ultimi generis promovisse. Ex his itaque si va-

V

forum

(a) Hallucinati profecto sunt veterum nonnulli dum hoc ipsum asseruerunt: Observationes enim ostendunt, iis qui cordis palpitatione laborant, talia medicamenta ideo nocuisse quia palpitationes maiores reddunt, & frequentiores. Prudenter itaque in cordis palpitatione ab opiatis esse cavendum Schombergius asseruit. Vid. *Aphor. Practt. pag. 37. Amstelodami 1753.*

(b) Vid. *Lemery Dict. des Drog. al Paris 1737. Geoffroy Mater. Medic. P. II. art. 4. Parisiis 1741. Cartheuser Fund. Mater. Medic. Sect. XI. cap. 2. §. 3. Francofurti 1745.*

forum elasticitas imminui possit, ipsumque fluidum affici, numquid & ipso in corde, ipsique adiacentibus vasis enasci poterit impedimentum aliquod ad cordis amplitudinem promovendam, innatumque Aneurysma exacerbandum accomodatum? Idem sanè deopiatis discernendum videtur medicamentis, quae licet innoxia esse possint, si opportunè praescribantur, in naturam tamen minimè proficua commutantur, nisi cautè, ac benè parato corpori propinentur. Si ergo compescere Aneurysmaticos, qui exurgere aliquando solent, dolores valeant, fieri potest, ut nervosis propaginibus efficiant, unoque curato morbi syntomatae novus alter, & pravissimus morbus insurgat.

§. LXXVI.

Usus rerum frigidarum.

Qualiacumque tamen proficua aegrotantibus esse possunt, nullo praedita tepore, ne dum calida, ipsis propinanda crederem, quandoquidem ex excedenti viscerum calore adaucta proindè vasorum actio consequeretur. Optimè autem videntur agere, qui aquae frigidae haustus talibus aegris identidem praebendos consulunt, ut fibrae maius robur, maioremque nanciscantur elasticitatem, quae parum diuturna foret, si quod est ex aqua gelida consequutum eduliorum calor perdurare non sineret. Tanta profecto vis est quarumcumque frigidarum rerum ad partem affectam applicationis, ut Aneurysma ipsum, citra arteriae disscissio-

scissionem consequutum, in brachio servi cuiusdam ex immiffa super tumorem nive sanatum referat Bartholinus (a). Quidquid igitur crassum, & ad concretiones suscipiendas accommodatum affatim haeret, ubi maior est arteriosi vasis diameter, non adeo festinanter augebitur, quinimmo pro varietate loci saepè saepius imminuetur: Crassiores enim humores contractis ex frigore vasis, in contigua retropulsi, circulationis viribus atterruntur. Nequè secus pertimescendum videtur, ne ex huiuscemodi frigore rubra saltem sanguinis pars ad maius suscipiendum coagulum disponatur, cum ex corporis calore aquae gelidae vires retundi queant, & facultatem insitam cohibere. Sanguinis vero serum absquè ullo coagulo superstes erit, cum longè maius requiratur frigus ad hoc ut congeletur, ceu ex Thermometro Farenheitiano concluditur, in quo 28. circiter gradu concrefcit.

§. LXXVII.

Regimen in victu.

TENUIS deniquè victus ab iis exigendus est, qui ex Aneurysmate infirmantur, ne nimia promoveatur sanguificatio, ex qua, supervacanea adveniente plaethora, fibrarum distentiones contingant, siquidem adnotatum fuit (§. LXXI.), huiuscemodi aegrotan-

V 2 tes

(a) De Niv. us. Med. Obs. cap. 27. pag. 154. Masniae 1661.

tes plaethoricos, vel post enatum exindè affectum cardiacum, evadere consueviffe, quandoquidem corporis motus peragere prohibentur (a). Quum autem sanguinis quantitatem neque imminutam nimis, neque affluentem esse oporteat, ut repentina morbi saevities arceatur hinc selectiori vescantur alimento aegrotantes, nec non ab iis omnibus abstinebunt, quae praecordiorum Aneurysmata spontè producant, productaque exasperant; quae quidem, licet non tuta semper pronuciari possint, tamen prudentis est adhibere. Quae igitur huc usquè ad publicam, privatamque Medicorum, & aegrotantium utilitatem effari constituimus, peculiaris quaedam praecordiorum vitia respiciunt, non cuncta quidem, verum ea praesertim, quae sive ex praeternaturali magnitudine cordis, sive ex Aneurysmate tam vero, quam spurio adhaerentium ipsi vasorum proficiscuntur, quaeque nonnisi ex assidua cadaverum inspectione apparere consueverunt. Verae tamen huiuscemodi affectuum causae, etsi primo intuitu ex abusu generaliori sex non naturalium rerum deduci queant, aliquae tamen inter has non omnibus obviae, quinimmo falsis Empyricis incomptae, veris luculenter observatoribus patefiunt, quae sedulam

(a) *Laudata in iis sobrietas, qui hoc morbo laborant (idest Aneurysmate), ne aucta humorum copia, & cordis energia maior arteriae sequatur expansio, eo laudabilior est, quo minori data sanguinis quantitate liberior a cavitate Aneurysmatis aditus in arteriosum canalem patet; sic prolixior ibidem mora concrescibilis liquidi prohibetur, quo minus ad latera Aneurysmatis cohaerere, polipumque efficere possit. Fantonus Obs. Anat. Med. Obs. I. §. 10. pag. 5. Venetiis 1713.*

fatis superque extorquere videntur observationem: iis Namquè omnibus constitutis, quae peramplum reddere cor valent, nec non Aneurysmata progignere, iam alia insurgunt noscenda non solum intus cor ipsum, ipsiusque arteriosis vasis in omni propemodum humanae vitae oborta curriculo, at in ipso ineuntis adhuc aetatis flore, atque in pueritia ipsa satius conspicua, quibus si varietates quaedam, coelique mutationes ubicumquè plus minusque conspicuae superaddantur, neque locorum cognitio despiciatur, iam perampla superstruitur morborum seges, sive cor, sive vasa eidem proximiora sollicitans, quin de Celtica lue, intemptivo ciborum esu, exercitationibus, & morbis quibusdam innumeris ex incuria valetudinis propriae manantibus aliud dicendum occurrat longam mehercule, quam Graeci ἀνακεφαλαίωσιν nominant, redditurum. Ad quae nisi ritè curanda morborum genera, saltem compescenda, leniendaque, nonnulla ex adductis prodesse poterunt quovis vitae, atque egritudinis tempore Rationalibus Medicis haud perfunctoriè consideranda, quin ingenti medicamentoium numero ipsa aegrotantium corpora fatigentur.

F I N I S.

INDEX

INDEX TITULORUM.

Numeri paragraphos indicant.

PRAEFATIO. <i>Medicinae origo.</i> 1 <i>Remediorum vetustas.</i> 2 <i>Medicinae propagatio.</i> 3 <i>Graecorum sapientia.</i> 4 <i>Romanorum sectae.</i> 5 <i>Scientia Arabum.</i> 6 <i>Medicina apud Europeos.</i> 7 <i>Medicina Etruscorum.</i> 8 <i>Occasio scribendi.</i> 9 <i>Operis distributio.</i> 10 <i>Aneurysmatum cognitio.</i> 11 <i>Estus prudenter investigandus.</i> 12 <i>Cadaverum dissectio necessaria.</i> 13 <i>Anatomicorum inventa.</i> 14 <i>Vetustas studii Chirurgici.</i> 15 PARS PRIMA. <i>Introductio.</i> 1 <i>Hominum querelae.</i> 2 <i>Aneurysmata apud veteres.</i> 3 <i>Veterum cognitiones.</i> 4 <i>Aneurysmatum observatio.</i> 5 <i>Aneurysmatum definitiones, & divisiones.</i> 6	<i>Aneurysmatum efformatio.</i> 7 <i>Ingens cordis amplitudo.</i> 8 <i>Causae peculiare.</i> 9 <i>Varices venarum.</i> 10 <i>Vasa coronaria describuntur.</i> 11 <i>Vasorum turgescencia.</i> 12 <i>Sanguinis constitutio.</i> 13 <i>Cordis obstructions.</i> 14 <i>Vasorum sanguineorum alterationes.</i> 15 <i>Polyporum indoles.</i> 16 <i>Polyporum efformatio.</i> 17 <i>Polyporum signa.</i> 18 <i>Aneurysmatis, & polyposae concrectionis coniunctio.</i> 19 <i>Erosionum efformatio.</i> 20 <i>Concrectionum quantitas.</i> 21 <i>Cordis laesiones.</i> 22 <i>Hydrocardiae origo.</i> 23 <i>Pericardii alterationes.</i> 24 <i>Aortae Aneurysmata.</i> 25 <i>Aliorum vasorum vires.</i> 26 <i>Explicatur quomodo fiant Aneurysmata</i> 27 <i>Puerorum Aneurysmata</i> 28 <i>Ciborum noxa.</i> 29 <i>Arteriarum ossificatio.</i> 30 <i>Foetuum nondum natorum incommoda.</i> 31 Pucro-

<i>Puerorum aegritudines nonnullae .</i>	32	<i>Puellarum aegritudines nonnullae .</i>	58
<i>Prava puerilium corporum administratio .</i>	33	<i>Menstruae purgationis suppressio .</i>	59
<i>Animi perturbationes .</i>	34	<i>Artificum quorundam Aneurysmata .</i>	60
<i>Sanguinis concretiones .</i>	35	<i>Validarum tussium noxa .</i>	61
<i>Tusses convulsivae .</i>	36	<i>Aneurysmata cuiuscumque arteriae .</i>	62
<i>Auctae cordis vires .</i>	37		

PARS SECVNDA.

<i>Tempestatum varietas .</i>	38
<i>Etrusci aeris mutationes .</i>	39
<i>Locorum constitutio .</i>	40
<i>Observationes nonnullae</i>	41
<i>Effectus peculiare mutationis atmosphaericae .</i>	42
<i>Arteriarum vis immutata .</i>	43
<i>Veterum, & recentiorum usus .</i>	44
<i>Regionum situs observandi .</i>	45
<i>Rusticorum regimen</i>	46
<i>Peculiares aliquae Aneurysmatum causae .</i>	47
<i>Aeris elasticitas .</i>	48
<i>Pravum vitae regimen .</i>	49
<i>Lues Venerea .</i>	50
<i>Nonnulli effectus Luis Venereae .</i>	51
<i>Laxitas inducta .</i>	52
<i>Pravi salivationis effectus .</i>	53
<i>Veterum ingluvies .</i>	54
<i>Morbi ex prava ciborum quantitate, & qualitate manantes .</i>	55
<i>Gymnasticae abusus</i>	56
<i>Hystericae Foeminarum affectiones .</i>	57

<i>Peculiaris observationis descriptio .</i>	63
<i>Allatae observationis consuetaria .</i>	64
<i>Aucta arteriarum, & sanguinis vis .</i>	65
<i>Medicorum observationes .</i>	66

PARS TERTIA.

<i>Curationis institutio .</i>	67
<i>Lac diu infantibus exhibitum .</i>	68
<i>Nutricum cautiones .</i>	69
<i>Cautiones quaedam alterius generis .</i>	70
<i>Sanguinis missiones .</i>	71
<i>Animadversiones .</i>	72
<i>Exempla aegritudinum, quae cum Aneurysmate coniunctae non semper venae sectionem exigunt .</i>	73
<i>Lactis, & seri usus .</i>	74
<i>Remediorum usus .</i>	75
<i>Usus rerum frigidarum</i>	76
<i>Regimen in victu .</i>	77

I N D E X

RERVM NOTABILIVM.

Numeri Imperiales ad Paragraphos Praefationis, & Arabici ad paragraphos huiusce Tractatus referuntur.

A

- A**dae lapsus Medicinae inveniendae occasio. Praef. §. II.
- Aeris elaterium plus, minusve subcrescens Aneurysmati excitando non parum confert. 46
eiusdem natura praenoscentia. 48.
- Aegyptiorum Medicina ex Assyriis, Babyloniis, & Chaldaeis derivata. III.
- usus illorum in curandis aegritudinibus ad veterum normam accomodatus. IV.
- Anastomoseos exempla. 62
- Anatomes Traumatica, & Vulneraria. XIII.
- Anatomicorum inventa quaedam enumerantur. XIV.
- Aneurysma aliud verum, aliud spurium. 6
definitur. ibid.
- iuvenibus magis familiaris esse solet morbus. 47
- ex erroribus in sex rebus, que a Medicis non naturales dicuntur, deducitur. I
itlius aethymon. 6
ex polypo oriri potest. 20
ex erosione. 19
in aorta ascendente saepius, quam descendente observatur. 25
eiusdem efformatio ex Mathematicis legibus deducta. 27
amplitudo interdum determinari potest. ibid.
- in omnibus corporis arteriis non raro deprehenditur. ibid.
- in aorta saepissime sedem habet. ibid.
- haereditarium esse potest. 31.
- ex animi pathemate cuiuscunque indolis deducitur. 34. 35.
- ex humida coeli constitutione recrudescit. 41
- ex coitu immodico. 52
- in foeminis a mensium suppressione produci potest, & vice-versa praecaveri. 59
- cum Apoplectica aegritudine eiusdem effectus confunditur, & persaepe Apoplecticos occubuisse credimus eos, qui viti-

vitium aliquod circa praecordia genitum habebant. 62
 & non raro cum Hydrope. ibid.
 curatio, quomocumque conveniat, exponitur. 67
 huiuscemodi morbus usque ad multos annos protenditur. ibid.
 huic calida nocent. 76
 tempus constituitur quando talis aegritudo incoeperit observari. 5
 Anni temporum varietates ansam praebent Aneurysmati. 38
 Aorta componitur ex membranis, quae coalescunt ex vasis minoribus. 53
 ascendentis truncus amplior in foeminis, quam in viris. 59
 Arabum Medicina. VI.
 his nota fuisse Aneurysmata fertur. X. 4
 Australes constitutiones cordi infensissimae. 46

B

Bibliothaeca Alexandrina ab Arabibus combusta. III.
 Bilis admodum pauca in cystide fellea collapsa. 66

C

Cadaverum sectiones quando fieri incoeperint. XIII.
 Cardiaci Aneurysmatis idea. 7
 Carotidis ossificatio. 30
 Chirurgiae Rudium vetustissimum. XV.

illius cultus apud Empyricos maximus, donec a Graecis reformata fuerit. III.
 apud Graecos multum claruit, plurimasque ipsi collectiones fecerunt, inter quas vetustissima extat inter codices Nicetae, qui in Bibliothaeca Laurentiana asservantur. XV
 Ciborum nimia quantitas noxia. 54
 Clinica Medicina Graecis familiaris. IV.
 Codices in Arabicum idioma conversi. VI.
 Concretionum quarundam indicia proponuntur. 17
 Concubitus effraenatus Aneurysmati praebet occasionem 31 52
 Conviviorum luxus. 3
 Cordis amplitudo praeternaturalis nondum accurate descripta. IX.
 variae, & peculiare aegritudines. 66
 vis difficulter determinari potest. 37
 partes osseae. 20 30 63
 amplitudinis quaedam signa. 18
 eadem amplitudo in foeminis ex advenientibus catameniiis quandoque solvitur. 12
 praeternaturalis ambitus triplo maior observatus, & duplum referens. 9
 variae affectiones nominantur. ibid.
 praeternaturalis amplitudo in ipse

- ipsa foetus efformatione fieri potest. 9
 prolapsus, & aucta magnitudo ad Aneurysmatum classem reducuntur. X. 9
 Coronaria vasa Aneurysmati obnoxia. 7
 describuntur. 11
 turgidissima visa sunt. 12 16
 ipsorum quaedam proprietates. 7 12
 affectiones. 11
- D
- Democritus multa didicit ab Aegyptiis, Gymnosophistis, & Magis, quae Medicinam respicerent. IV.
 Diaetetica Aegyptiorum, & Graecorum Medicina. III. IV.
 Dorsum diu curvare adeo perniciosum quibusdam fit, ut permulta exoriantur incommoda inter quae Aneurysmaticae aegritudines. 60
- E
- Ecchimosi quid sit. 6
 Eclectica Medicina. V.
 Epilepsia Aneurysmati producendo confert. 29
 rusticis familiaris. ibid.
 Episyntetica Medicina. V.
 Etruriae viri doctissimi. VIII.
 situs optimus. 45
 constitutiones autumnales. 40
- Europa Medicos habuit celeberrimos. VII.
 Exercitationes corporis obesse possunt si immodicae sint. 56
- F
- Fibrarum robur ex ingestorum usu deducitur. 68
 Foeminae propter conatus in partu exerendos Aneurysmaticis aegritudinibus obnoxiae. 57
 quaecumque lac praebent cautiones quasdam adhibere debent, quae proponuntur. 69
 Frigida medicamenta praesistente Aneurysmate propinanda. 76
 Frigus anni 1755. magnum illius vis in aliquibus locis maxima. 42
- G
- Galenum Aneurysmata perspexisse certum est. 4
 eiusdem sententia de usu laetis. 68
 Graecorum abusus. 3
 Medicina. IV.
 athenaea. ibid.
 templa numinibus Medicinae patronis erecta. ibid.
 cognitio Aneurysmatum. X. 4
 leges, quibus parere consueverant dum Agonysticas peragerent exercitationes, constitutae. 56
- Gru-

Grumescentes substantiae. 66
*Gymnasticae artis luxus apud
 veteres.* 3
*exercitationes, quae ad ipsam
 reducuntur, in atmosphaeri-
 cis mutationibus proficuae.* 44
a Graecis excultae. IV.

H

*Haemorrhagiae scorbuticorum
 ex acrimonia sanguinis eru-
 untur.* 20
*Hippocrates Medicinae Dogma-
 ticae, seu Clinico-Rationa-
 lis institutor.* IV.
*illius liber Περὶ πυλιδος ἀ-
 ποκρυφῶς.* 4
*cognita illi fuisse praecordiorum
 Aneurysmata certum non
 est.* ibid.
Honores Medicis concessi. VI.
*Humiliorum locorum insalubres
 constitutiones Aneurysmati
 excitando idoneae.* 49
*Hydrargiri usus, licet quando-
 que proficius expertus sit,
 obesse tamen potest si usque
 ad ptyalismum aegrotantibus
 propinetur.* 53
*Hydrocardia cum praeternatu-
 rali cordis magnitudine co-
 nuncta haud facile agnosci-
 tur.* 73
eius causa. 7. 23
*Hydrope inchoante sanguinis
 missio mala.* 73
*Hypnotica medicamenta Aneu-
 rismati parum utilia.* 75

*Hysterica foeminarum affectio
 valde corpus perturbat.* 57

I

*Idiopathicum Aneurysma expli-
 catur.* 7

K

Keillii error. 27
*Kellnerus in synopsi Observa-
 tionum Medico-Physicarum
 plura circa cordis, & arte-
 riarum aegritudines exhi-
 bet.* 66
*Knips Macoppe de polypo, quem
 in aorta situm esse cognove-
 rat, epistolam scripsit, cu-
 ius fragmentum exponi-
 tur.* XI. 66.

L

*Lac nisi infantibus diu prae-
 beatur incommoda expectan-
 da.* 28
*illis, qui ex Aneurysmate in-
 firmantur, ultimum prodest.* 74
*animantium pueris haudqua-
 quam exhiberi debet, nisi
 materni defectu praeexisten-
 te.* ibid.
*iuxta sententiam recentis
 Auctoris potius exhibendum,
 quam foeminarum.* 68
*usus quomodo in pueris insti-
 tuendus.* ibid.

- ad diuturnum tempus protrahendus ibid.
 diu propinatum 69
- M
- Maritima loca insalubria 45
 Martiani sententia circa foeminas lac praebentes 69
 Medicina primo Parenti revelata II.
 eiusdem historia brevi synopsi exponitur ibid.
 progressus a Mundi exortu usque ad Aegyptios III.
 reditus ad Romanos VI.
 Medicorum Rationalium munus II.
 antiquorum veneratio VII.
 Medicamenta quaedam in aliquibus aegritudinibus saluberrima obesse admodum possunt , nisi caute adhibita fuerint 75
 Mensium suppressione in foemina constituta nascitur aucta arteriarum pulsatio , ex qua non raro venarum varices , anxietas , &c. 59
 fluxus iisdem familiaris , si affluens admodum sit , nocere potest 58
 Methodicae Medicinae primordia IV.
 Metus mortis causa 35
 Morbi ex Aneurysmate orti 73
 Mulierculae puerorum regimini destinatae ipsis admodum nocent terrorem incutiendo 33
- Muscularis otio quomodo fiat [15]
 Musti partes acidulae , & elasticae 64
- N
- Narcotica medicamenta parum utilia Aneurysmate laborantibus 75
 Nemora in montium cacuminibus constituta ventorum vim retundunt 39
 Nummi in honorem Medicorum percussi IV.
- O
- Obstructiones Aneurysmati producendo non parum conferunt 47
 Operis huius prospectus , & anacephalaeosis X. 77
 Opium circulationem sanguinis reddit celeriore 75
 Oraculorum responsiones expectabant veteres 4
 Orientalis Philologia in urbe Dabir multum florens VII.
 Osseae , ac petrificatae substantiae in aortae tunicis observatae 72
 Ossium caries ex Aneurysmate 73
 Otagia laborantes ex aeris humiditate laeduntur 42

P
 Pericardii humor describitur. 23
 phlegmone affecti signa. 24
 Persae Medicinam excoluerunt.
 [V.
 Pharmaceuticae Medicinae ori-
 go. IV.
 Philosophicae disquisitiones Me-
 dicinae incremento peruti-
 les. I.
 Pica morbus foeminis familia-
 ris. 58
 Plinius perperam ratus est, cor-
 dis aegritudines nusquam
 produci. 22
 Pneumatica Medicina. V.
 Polypus in aorta. 66
 in cordis ventriculis locatus
 sanguinis circulationem non
 semper remoratur. 16
 cito perficitur. ibid.
 est interdum haereditarius. 18
 eiusdem signa nonnulla. 18 66
 multiplex tum in venis, tum
 in arteriis aliquando reper-
 tus. 21
 cum Aneurysmate non raro
 coniunctus. 20 66.
 illius substantia ad instar glo-
 mi. 66
 Praecordiorum idea exponitur. 3
 morbi ex iis oriuntur rebus,
 quae ad corpus quatiendum
 apta sunt. ibid.
 eosdem magis apud veteres,
 quam recentiores extitisse
 credendum. ibid.
 Pueri facile tentantur Aneu-
 rysmate. 2
 idipsum accidit quoties fleti-

bus nimium indulgeant. 32
 ex cantu infirmantur. ibid.
 ex ciborum abusu. 54
 attente pertractandi. 67
 Pulsationes arteriarum obser-
 vandae. 72
 Putrefactio sanguinis in Aneu-
 rismatico tumore contenti de-
 negatur. 61
 causae. 24
R
 Rachitis ex immodico parentum
 concubitu potest obvenire pue-
 ris. 31
 Romanorum Medicina. V.
 mores in Agonysticis exerci-
 tationibus. 56
 errata quaedam. 3
 Rusticorum aegritudines 46

S

Sanguinis circuitum Synesibus,
 & Nemesio antiquitus inno-
 cuisse fertur. 5
 globuli exigui. 13
 heterogenea qualitas. ibid.
 experimenta. ibid.
 concretionem in corde ma-
 gno. 14
 quantitas maior in venis, quam
 arteriis cadaverum reperi-
 tur. 16
 qualitas in Scorbutis prava. 29
 inquinamenta ex Venerea lue
 vasorum tunicis noxia. 51
 erosiva indoles. 51 64 73
 quantitas, & qualitas in Aneu-
 rys -

- rismatis curatione expendi debent. 71
 missionem non semper profuisse Aneurysmate laborantibus ostenditur. ibid.
 haec, si conveniat, in opposita parte instituenda. 71
 discutienda crassities. ibid.
 Scorbatici ex Aneurysmate facile infirmantur. 20 51
 Signa Aneurysmatum, & polyporum aequivoca. XI.
 Somno nimium indulgentibus praecediorum languores adveniunt. 44
 Syntomatatum saevities quomodo in Aneurysmate cohibenda. 70
 Syphilitici Aneurysmati obnoxii. 20
- T
- Thoracis cavitas dextera referta sanguine. 62
 Tusses convulsivae Aneurysmata tum in pueris, tum in adultis producere possunt. [36 61
- V
- Valetudinaria quando instituta. VIII.
 Florentini laudes. XIII.
 Varix quid sit. 10
- cum Aneurysmate interdum copulatur. 55
 Vegetabilia pueris proponenda. 69
 eorumdem usus nutricibus perutilis. ibid.
 Venerea labes Aneurysmaticis aegritudinibus producendis idonea. 50
 Veneris abusus apud veteres. 3
 Ventriculi magni, & sanguine referti observatio. 62
 Veris tempore facilius patefiunt Aneurysmata. 43
 Vermes in corde repertos esse negatur. 20
 Veteres in vitae regimine delinquere multum solebant. 3
 ploratum lege vetuerant. 32
 superstitionibus addicti. 4
 locorum constitutiones sedulo considerabant. 48
 Veterinaria Graecorum Medicina. IV.
 Victus tenuis in Aneurysmate laborantibus instituendus. 77
 Vini partes. 64
 eius spiritus oleum quoddam continet. ibid.
- Z
- Zoologicae, sive Zootomicae observationes. 21 27 63

F I N I S.

Faint, illegible text on the left side of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text on the right side of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text at the bottom left of the page.

Faint, illegible text at the bottom right of the page.

Faint, illegible text in the upper left section of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text in the middle section of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text in the lower section of the page, possibly bleed-through from the reverse side.